

Hæstaréttardómar 1950 - Registur

Útgáfa 3.1 af rafræna skjalinu

Þetta PDF skjal er hluti afraksturs skönnunar á prentuðum eintökum af dómasafni Hæstaréttar. Markmið þessarar útgáfu er að veita almenningi færi á að eignast sitt eigið eintak af dómum Hæstaréttar án endurgjalds. Hæstiréttur Íslands stendur ekki fyrir útgáfu þessa skjals né komið að henni með öðrum hætti en lýst er hér að neðan.

Sérstakar þakkir fær Bókasafn Hafnarfjarðar fyrir að gefa flest bindanna til skönnunar og Óli Gneisti Sóleyjarson fyrir sín framlög til verkefnisins. Fjárhagslegir styrktaraðilar fá einnig þakkir fyrir fjárframlög sín.

Skjalið er upprunalega birt á vefnum <https://urlausnir.is>. Þar má finna rafrænar útgáfur hinna bindanna og verða nýrri útgáfur af skjölunum í boði þar.

Takmörkun ábyrgðar

Höfundur skjals þessa afsalar sér allri ábyrgð, að því marki sem lög heimila, vegna beinnar og/eða óbeinnar notkunar skjalsins sjálfs eða afurða sem af því leiðir. Þó stefnt hafi verið að því markmiði að skjalið endurspegli sem best innihald upprunalegu bindanna er hvorki hægt að tryggja né ábyrgjast að það hafi tekist. Framangreint á einnig við um efnislegt innihald prentuðu eintakanna sem skönnuð voru.

Höfundaréttur

Samkvæmt 9. gr. núverandi höfundalaga, nr. 73/1972, njóta dómar ekki verndar höfundalaga. Skrifstofa Hæstaréttar hefur tjáð höfundi skjalsins að Hæstiréttur hyggst ekki gera neinar athugasemdir vegna birtingar þessara rafrænu eintakanna í heilu lagi, en hefur hins vegar ekki útilokað að annað efni en dómar gæti notið verndar höfundalaga. Ef ætlunin er að nýta aðra hluta skjalsins en dómana sjálfa er mælt með því að viðkomandi hafi samband við Hæstarétt eftir því sem við á.

Hvers kyns höfundarréttur sem höfundur skjalsins gæti hafa skapað sér til handa með skönnuninni sjálfri eða öðru framlagi sínu til sköpunar þess, skal vera meðhöndlaður í samræmi við Creative Commons Zero höfundaleyfið (CC0 1.0 Universal eða síðari útgáfa þess).

Ábendingar

Séu ábendingar um mögulegar úrbætur á skjalinu er hægt að koma þeim á framfæri við höfund þess.

Athugasemdir um þessa útgáfu

Í útg. 3.1 var textinn gerður beinni og OCR endurunnið.

Höfundur skjalsins: Svavar Kjarrval (svavar@kjarrval.is)

II. Nafnaskrá.

A. Einkamál.

	Bls.
Akureyrarkaupstaður	314
Almennar tryggingar h/f	307
Andersen, Bengta K.	477
Andersen, Franz A.	241
Anna Pálsdóttir f. h. dánarbús Garðars Þorsteinssonar	111
Arnór Steinason	200
Axel Magnússon	153
Ágúst Jónsson lögreglumaður	6
Ágúst Jónsson rafvirkjameistari	46, 64
Ágústa Bjarnadóttir	47
Árni Sigfússon, dánarbú	237, 282
Ásgrímur P. Lúðvíksson	328
Baldur Jónsson	44
Barðdal, Óli	399
Benedikta Jónsdóttir	241
Bergsteinn Kolbeinsson, dánarbú	20
Bífreiðastöðin Stefnir s/f	113
Bíldal, Gunnar	106
Bjarnfriður Einarisdóttir	248
Bjarnfriður Sigurðardóttir	47
Bjarni Bjarnason	103
Bjarni Brynjólfsson, dánarbú	222
Bjarni Guðmundsson	179, 463
Björgvin h/f	102
Blöndahl, Sighvatur	217
Bogi Brynjólfsson	237
Bókaverzlun Sigurðar Kristjánssonar	157, 353
Brandur Brynjólfsson	456
Brynjólfur Brynjólfsson	222
Brynjólfur Magnússon	477
Búkolla h/f	46, 64, 103
Christiansen, Erik	51
Clausen, Oscar	438

	Bls.
Einar Einarsson	300
Einar Nikulásson	377
Eining, verkakvennafélag	311
Ellí- og hjúkrunarheimilið Grund	385
Eyjólfur Sveinsson	168
Fálkinn, vikublað	438
Félagsprentsmiðjan	440
Finnur Jónsson	241
Fjeldsted, Daniel	248
Framtíðin h/f	303
G. Kristjánsson & Co. h/f	300
Garðar Þorsteinsson, dánarbú	60, 111
Grétar Kristinsson	376
Grund, ellí- og hjúkrunarheimili	385
Guðbjörg Árnadóttir	364
Guðbjörg Kristjánsdóttir	340
Guðjón Jónsson	275
Guðjón Pétursson	203
Guðjón Sigurðsson	415, 474
Guðjón H. Sigvaldason	45
Guðjón Vigfússon	247
Guðlaugur Ásgeirsson	172, 181
Guðlaugur Gíslason f. h. Sæfells h/f	247
Guðmundur Árnason f. h. búenda í Landmannahreppi	212
Guðmundur Gíslason	378
Guðmundur Ingimundarson	164
Guðni Jónsson	157, 353
Gunnar Ásgeirsson	111
Gunnar Jósefsson	307
Gunnar Þorsteinsson	378
Gunnlaugur Ólafsson	45
Hafnarfjarðarkaupstaður	340
Hannes Ágústsson	172
Hannes Mörður Þórðarson	6
Havsteen, Júlíus K.	229
Helgi S. Eyjólfsson	29
Herma v/s, eigendur og váttryggjendur	207
Holtahreppur	212
Hrefna Loftsdóttir	179, 463
Huginn e/s, eigendur	377, 415, 474
Hvammstangahreppur	45
Hörður Runólfsson	477
Höskuldur Baldvinsson	117
Ingvaldur Benediktsson	196
J. K. Havsteen & Co. h/f	229
Johnsen, Gísli J.	117

	Bls.
Jóhannes Björnsson	94
Jón Ásmundsson	382
Jón Gíslason	389
Jón Guðmundsson	377
Jón Jósefsson	451
Jón Ketilsson	164
Jón M. Pétursson	477
Jóna Sigfríður Jónatansdóttir	271
Kaupfélag verkamanna, Akureyri	311
Korkiðjan h/f	103
Kristinn Helgason	376
Kristján Kristjánsson	379, 428
Landmannahreppur, búendur	212
Leiftur h/f, Ólafsfirði	416
Leiftur h/f, Reykjavík	416
Magnús Einarsson	87
Magnús Guðmundsson	225
Magnús Jochumsson	106
Margrét Eiríksdóttir	20
Margrét Ólafsdóttir	364
Marínó Ólafsson	343
María Jóelsdóttir	314
Mielsted, Gunnlaugur B.	324
Niðursuðuverksmiðjan Sild h/f	113
Núpur h/f	376
Olsen, Carl	196
Ólafsfjarðarkaupstaður	117
Ólafur Bjarnason	364
Ólafur Einarsson	378
Ólafur Eyjólfsson	424
Ólafur P. Ólafsson	200
Ólafur Pétursson	26
Ólfjörð, Anna Guðvarðsdóttir	364
Ólína Steindórsdóttir	94
Páll Ólafsson	364
Pétur Ingjaldsson	399
Ragnar Jón Jónsson	271
Reykjavíkurbær	76, 162, 168, 379, 385
Ríkissjóður Íslands	42, 203, 217, 222, 282, 325
Samvinnutryggingar	303
Siemens, Theódór	378
Sigrún Jónsdóttir	6
Sigrún Pétursdóttir	328
Sigurbjörn Björnsson	382
Sigurður Davíðsson	45
Sigurður Guðmundsson	26

	Bls.
Sigurður Kristjánsson, bókaverzlun	157, 353
Sigurjón Jónsson	164
Silli og Valdi, firma	87
Sild, niðursuðuverksmiðja h/f	113
Sjómannafélag Ísfirðinga vegna Jóns Sigurðssonar	102
Sjómannafélag Ísfirðinga vegna Steingríms Kristmundssonar	102
Skipaútgerð ríkisins	275
Snorri Arnfinnsson	428
Stefán Valgeirsson	456
Stefán Ármann Þórðarson	162
Stefnir h/f	44
Stefnir, bifreiðastöð s/f	113
Steindór Einarsson	153
Steinþór Egilsson	451
Steinþór Guðmundsson	324
Sveinn og Gísli h/f	51
Sverrir Tryggvason	76
Sæfell h/f	247
Sæmundur Þórðarson	181
Sölunefnd setuliðseigna	114, 377
Sörensen, Børge	389
Theódór Magnússon	248
Thorarensen, Gunnar	343
Tollstjórinn í Reykjavík f. h. Tryggingastofnunar ríkisins	248
Trans-Ocean, vöru- og skipamiðlun h/f	42, 60
Trolle & Rothe h/f f. h. A. E. Larsen vegna eigenda og váttryggjenda v/s Hermu	207
Tryggingastofnun ríkisins	248
Tryggvi Sigfússon f. h. ólögráða sonar síns Sverris	76
Utanríkisráðherra Íslands	26
Útgerðarfélag Akureyringa h/f	207
Útgerðarfélag Sauðárkróks	225
Verkavennafélagið Eining	311
Verkamannafélag Akureyrarkaupstaðar	311
Verzlunin Vitinn	29
Vestur-Barðastrandarsýsla	325
Vikublaðið Fálkinn	438
Vilhjálmur Chr. Hákonarson	424
Vilhjálmur S. V. Sigurjónsson	440
Vitinn, verzlun	29
Þórður Þorsteinsson	114

B. Opinber mál.

Axel Ólafsson	79
Ágúst Kristján Björnsson	319
Benjamín Ólafsson	175
Benóný Friðriksson	432
Bertelsen, Friðrik	184
Björn Sigurðsson	149
Bogi Matthíasson	319
Brown, William Norman	342
Chilton, Edmond Allan Reynolds	158
Cortes, Gunnar Jóhannes	152
Daði Jóhannesson	79
Devos, Albert	66
Einar Júlíusson	79
Finnbogi Rútur Valdimarsson	79
Guðmundur Gestsson	79
Guðmundur Ingjaldur Ingjaldsson	346
Guðmundur Magnússon	253
Guðni Erlendsson	79
Gunnar Marel Jónsson	370
Hannes Þorbergsson	54
Haraldur Sigurður Guðmundsson	31
Haukur Arnars Bogason	192
Haukur Jóhannesson	79
Henry Alexander Hálfðánarson	96
Hólmfríður Jónsdóttir	446
Ingjaldur Ísaksson	79
Ingvi Guðmundur Kristjánsson	421
Ingvi Loftsson	79
Joensen, Paul Johannes	103
Jón Alexandersson	297
Jón Bjarnason	96
Jón Gunnþór Einarsson	379
Jón Finnbogason	69
Jón Guðjónsson	404
Jón Sveinsson	441
Jón Þorkelsson	316
Jónas Þorbergsson	297
Karl G. Magnússon	150
Kjartan Steingrímsson	418
Kolbeinn Stefánsson	1
Kristján Thorberg Tómasson	1
Melsted, Gunnlaugur Bjarnason	56
Oddsteinn Friðriksson	466
Ólafur Jónsson	79

	Bls.
Ólafur Hólmgeir Pálsson	181
Óli Þorbjörn Haraldsson	31
Óskar Þórðarson	316
Ragnar Frímann Kristjánsson	228
Runólfur Pétursson	79
Schröder, Johan	79
Siggeir Ólafsson	79
Sigtryggur Benediktsson	446
Sigurbjörn Guðmundur Sigurbjörnsson	9
Sigurður Sæmundsson	23
Skarphéðinn Jónsson	170
Starkey, Vincent John	471
Svavar Kristinn Kristjánsson	460
Theódór Friðrik Hjálmar Theódórsson	395
Tómas Jochumsson	404
Vilhjálmur Valur Sverrir Sigurjónsson	69
Þorkell Jónsson	79
Þorleifur Sigurbjörnsson	441
Þorsteinn Elton Jónsson	359
Þorsteinn Pálsson	79
Þorvaldur Guðmundsson	333

III. SKRÁ

um lög, reglugerðir, samþykktir o. fl., sem vitnað er til í XXI. bindi hæstaréttardóma.

1281, *Jónsbók.*

Kaupabálkur — 202.

Þjófabálkur — 202.

1869, 25. júní. *Almenn hegningarlög handa Íslandi.*

9. kafli, — 82.

249. gr. — 33.

1885, nr. 29 16. des. *Lög um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar.*

11. gr. — 168.

1901, nr. 18 13. sept. *Lög um manntal í Reykjavík.*

— 57.

1903, nr. 42 13. nóv. *Lög um verðlanaskrár, firmu og prókúruumboð.*

10. gr. — 417.

1905, nr. 13 20. okt. *Lög um rithöfundarétt og prentrétt.*

— 357.

1. gr. — 354.

3. gr. — 357.

9. gr. — 354.

1905, nr. 14 20. okt. *Lög um fyrning skulda og annarra kröfuréttinda.*

3. gr. — 439.

7. gr. — 439.

1914, nr. 17 2. nóv. *Lög um sjóvátrygging.*

19. gr. — 305.

1914, nr. 56 30. nóv. *Siglingalög.*

— 406.

236. gr. — 208, 212, 476.

243. gr. — 474.

252. gr. — 476.

261. gr. — 405, 414.

264. gr. — 405, 414.

1916, nr. 114 25. ágúst. *Byggingarsamþykkt fyrir Hafnarfjörð.*

— 341.

1919, nr. 41 28. nóv. *Lög um landamerki o. fl.*

— 20.

3. kafli, — 213.

1920, nr. 5 18. maí. Lög um bann gegn botnvörpuveiðum.

— 67, 159, 380, 434, 437, 472.

1. gr. — 68, 158, 380, 381, 437, 472, 473.

2. gr. — 407.

3. gr. — 68, 158, 161, 380, 381, 407, 437, 472, 473.

5. gr. — 382.

1921, nr. 77 27. júní. Lög um hlutafélög.

16. gr. — 417.

1922, nr. 39 19. júní. Lög um lausafjárkaup.

59. gr. — 202.

1923, nr. 15 20. júní. Vatnalög.

— 216.

1923, nr. 20 20. júní. Lög um réttindi og skyldur hjóna.

— 367.

17. gr. — 368.

23. gr. — 367.

1924, nr. 4 11. apríl. Lög um að miða við gullkrónur sektir fyrir landhelgisbrot.

— 67, 158, 159, 161, 380, 381, 407, 434, 437, 472, 473.

1926, nr. 21 15. júní. Lög um veitingasölu, gistihúshald o. fl.

2. gr. — 461.

15. gr. — 461.

1927, nr. 18 31. maí. Lög um iðju og iðnað.

— 298.

1927, nr. 50 31. maí. Lög um gjald af innlendum tollvörutegundum.

— 83.

1928, nr. 41 31. marz. Lögreglusamþykkt fyrir Vestmannaeyjar.

— 2, 3, 320.

46. gr. — 371, 375.

48. gr. — 371, 375.

49. gr. — 1, 4, 323.

84. gr. — 1, 5, 323, 371, 375.

1928, nr. 51 7. maí. Lög um nokkrar breytingar til bráðabirgða á hegn-ingarlöggjöfinni og viðauka við hana.

— 34.

1930, nr. 2 7. jan. Lögreglusamþykkt fyrir Reykjavík.

— 57, 71, 182, 349, 360.

3. gr. — 396.

4. gr. — 171.

7. gr. — 171, 351, 396.

30. gr. — 184.

38. gr. — 419.

44. gr. — 419.

46. gr. — 59, 75, 363.

96. gr. — 59, 75, 184, 351, 363, 396.

- 1930, nr. 40 19. maí. Lög um breyting á siglingalögum nr. 56 30. nóv. 1914.
6. gr. — 405.
- 1930, nr. 41 19. maí. Sjómannalög.
— 406.
85. gr. — 405, 414, 415.
- 1931, nr. 70 8. sept. Lög um notkun bifreiða.
6. gr. — 33.
- 1932, nr. 47 23. júní. Lög um lækningaleyfi, um réttindi og skyldur lækna og annarra, er lækningaleyfi hafa, og um skottulækningar.
10. gr. — 95, 150, 151, 153.
- 1932, nr. 61 23. júní. Lög um lax- og silungsveiði.
33. gr. — 175, 177.
- 1933, nr. 8 11. apríl. Tilskipun um alþjóðlegar sjóferðareglur, sem fylgt skal á íslenskum skipum.
— 406.
21. gr. — 414.
22. gr. — 414.
27. gr. — 414.
28. gr. — 405, 414.
29. gr. — 405, 414.
32. gr. — 414.
- 1933, nr. 49 19. júní. Lög um breyting á lögum um manntal í Reykjavík.
— 57.
- 1933, nr. 73 19. júní. Lög um bann við okri, dráttarvexti o. fl.
7. gr. — 236.
- 1933, nr. 84 19. júní. Lög um varnir gegn óréttmætum verzlunarháttum.
9. gr. — 417.
- 1933, nr. 99 19. júní. Lög um veitingaskatt.
1. gr. — 461.
14. gr. — 461.
- 1934, nr. 9 11. jan. Lögreglusamþykkt fyrir Akureyrarkaupstað.
— 10.
44. gr. — 19.
47. gr. — 18.
48. gr. — 19.
97. gr. — 18, 19.
- 1935, nr. 33 9. jan. Afengislög.
— 2, 10, 55, 57, 59, 171, 181, 182, 255, 320, 349, 360, 442.
15. gr. — 171, 172.
17. gr. — 33.
18. gr. — 171, 351.
21. gr. — 1, 2, 4, 5, 18, 33, 56, 184, 264, 267, 269, 323, 363, 364, 371, 375.
33. gr. — 171, 172.
38. gr. — 351.
39. gr. — 1, 5, 18, 19, 56, 184, 264, 267, 269, 270, 323, 363, 364, 371, 375.
- 1935, nr. 112 18. maí. Lög um Hæstarétt.

33. gr. — 44.
38. gr. — 64, 179, 438, 464.
42. gr. — 164.
- 1936, nr. 7 1. febr. Lög um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga.
35. gr. — 226.
- 1936, nr. 79 23. júní. Lög um breyting á lögum nr. 61 23. júní 1932, um lax- og silungsveiði.
— 175.
- 1936, nr. 85 23. júní. Lög um meðferð einkamála í héraði.
17. kafli, — 174.
5. gr. — 7, 8.
36. gr. — 383.
37. gr. — 383.
78. gr. — 7.
96. gr. — 114.
98. gr. — 400.
104. gr. — 314.
108. gr. — 6, 113, 314.
109. gr. — 302.
118. gr. — 312, 401, 403.
120. gr. — 157, 179, 415.
128. gr. — 94.
151. gr. — 26.
175. gr. — 294.
186. gr. — 6, 303, 307, 424.
188. gr. — 231, 390.
190. gr. — 403.
193. gr. — 403.
197. gr. — 46.
200. gr. — 87, 340, 403.
207. gr. — 173.
208. gr. — 111.
- 1936, nr. 95 23. júní. Lög um heimilisfang.
— 315.
8. gr. — 316.
- 1936, nr. 105 23. júní. Lög um breyting á lögum nr. 18 31. maí 1927, um iðju og iðnað, og lögum nr. 85 19. júní 1933, um breyting á þeim lögum.
— 298.
1. gr. — 297.
- 1937, nr. 45 13. júní. Lög um bann gegn dragnótaveiði í landhelgi.
— 104.
1. gr. — 104.
3. gr. — 104, 105.
- 1937, nr. 72 24. júní. Reglugerð um gerð og notkun bifreiða.
— 10.
2. gr. — 15, 19.

9. gr. — 19.

1938, nr. 100 11. júní. *Lög um iðnaðarnám.*

— 298.

1940, nr. 19 12. febr. *Almenn hegningarlög.*

13. kafli, — 255.

15. kafli, — 187, 190.

18. kafli, — 255, 467.

22. kafli, — 335, 396.

23. kafli, — 24, 33, 71, 97, 193, 349, 406, 422, 461.

25. kafli, — 81, 335.

26. kafli, — 255.

27. kafli, — 255, 467.

15. gr. — 254, 269.

16. gr. — 255, 269, 270.

17. gr. — 333.

20. gr. — 333, 339.

22. gr. — 319.

27. gr. — 79.

29. gr. — 79, 84.

62. gr. — 228, 254, 270.

64. gr. — 395.

68. gr. — 270, 339, 399, 405, 414, 415.

69. gr. — 191.

71. gr. — 319.

77. gr. — 19, 26, 41, 75, 101, 190, 195, 351, 463.

120. gr. — 253, 263, 267.

142. gr. — 179.

146. gr. — 186, 190.

147. gr. — 186, 190.

164. gr. — 254, 258, 259, 260, 262, 264, 267.

194. gr. — 333, 339.

200. gr. — 395, 398.

202. gr. — 333, 334, 395.

209. gr. — 396.

215. gr. — 26, 405, 414.

217. gr. — 2, 334, 424.

218. gr. — 41, 75, 101, 195, 351.

219. gr. — 32, 41, 75, 101, 195, 463.

231. gr. — 333, 334.

233. gr. — 339.

234. gr. — 80.

235. gr. — 80, 85.

241. gr. — 85.

242. gr. — 79, 84.

257. gr. — 257, 261, 269, 447, 466, 470.

259. gr. — 18, 253, 269.

1940, nr. 26 12. febr. Lög um breyting á lögum nr. 45 13. júní 1937, um dragnótaveiði í landhelgi.

— 104, 105.

1. gr. — 104.

1941, nr. 10 5. maí. Lög um stríðsgróðaskatt.

— 325.

2. gr. — 327.

3. gr. — 326.

1941, nr. 23 16. júní. Bifreiðalög.

— 2, 10, 24, 33, 55, 57, 71, 97, 182, 193, 255, 320, 360, 461.

5. gr. — 1, 15, 19, 26.

7. gr. — 54, 371, 375.

20. gr. — 10, 323, 370, 371, 373, 375.

23. gr. — 1, 4, 18, 56, 59, 181, 184, 264, 267, 269, 319, 320, 323, 324, 359, 363, 371, 375.

26. gr. — 1, 15, 19, 32, 41, 75, 101, 269, 319.

27. gr. — 1, 9, 15, 19, 26, 32, 41, 56, 59, 75, 101, 195, 269, 363, 371, 375, 463.

28. gr. — 54, 70, 71.

34. gr. — 76, 78, 154, 156, 205, 452, 478, 482, 483.

35. gr. — 154.

36. gr. — 249, 251, 252.

38. gr. — 1, 5, 15, 18, 19, 26, 32, 41, 54, 56, 59, 75, 101, 181, 184, 195, 264, 267, 269, 319, 323, 324, 363, 371, 375, 463.

39. gr. — 1, 5, 19, 26, 32, 41, 56, 59, 69, 184, 270, 323, 364, 371, 375, 460.

1941, nr. 24 16. júní. Umferðarlög.

— 2, 10, 33, 71, 97, 320, 461.

2. gr. — 1, 9, 15, 32, 41, 75.

3. gr. — 19.

4. gr. — 1, 4, 5, 15, 18, 19, 32, 41, 75, 101, 323, 371, 375, 463.

6. gr. — 32, 41, 70, 323, 482.

7. gr. — 205.

11. gr. — 482.

14. gr. — 1, 5, 15, 18, 19, 32, 41, 75, 101, 323, 371, 375, 463.

1941, nr. 30 27. júní. Lög um fjarskipti.

— 298, 299.

2. gr. — 299.

10. gr. — 299.

1941, nr. 38 29. marz. Reglugerð um iðnaðarnám.

— 298.

1941, nr. 112 9. okt. Lög um lax- og silungsveiði.

— 176, 177.

1. gr. — 175.

5. gr. — 216.

31. gr. — 176, 177, 178.

34. gr. — 175, 176, 178.

84. gr. — 175.

1941, nr. 127 9. des. Lög um viðauka við lög nr. 13 20. okt. 1905, um rit-höfundarétt og prentrétt.

— 353, 355.

2. gr. — 355.

1942, nr. 21 20. maí. Lög um stríðsgróðaskatt.

— 325.

2. gr. — 326, 327.

3. gr. — 326, 327, 328.

1942, nr. 70 9. maí. Reglugerð um stjórn, rekstur og eftirlit fjarskiptamála.

— 299.

2. gr. — 299.

4. gr. — 299.

1942, nr. 100 3. júlí. Reglugerð um breyting á reglugerð um iðnaðarnám, nr. 38 29. marz 1941.

— 298.

1942, nr. 140 15. júlí. Reglur um viðgerðir útvarps- og loftskýtavíðtækja.

— 299.

1943, nr. 1 16. jan. Lög um innflutning og gjaldeyrismeðferð.

— 187.

4. gr. — 190.

6. gr. — 190.

1943, nr. 3 13. febr. Lög um verðlag.

— 187.

9. gr. — 189.

1943, nr. 4 20. jan. Fyrirmæli um aðalbrautir og umferð af öðrum vegum inn á þær.

— 57, 59.

1943, 11. marz. Tilkydding Viðskiptaráðs til innflytjenda, birt í Lögbirtinga-blaði 13. marz 1943.

— 185, 187, 188.

1943, nr. 39 7. apríl. Lög um húsaleigu.

1. gr. — 344.

5. gr. — 242.

1943, nr. 49 14. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 13 20. okt. 1905, um rit-höfundarétt og prentrétt.

1. gr. — 354.

1943, nr. 77 3. apríl. Reglugerð um innflutning og gjaldeyrisverzlun.

— 187.

5. gr. — 190.

17. gr. — 190.

1943, 6. okt. Auglýsing um verðlagningarreglur.

— 187, 188.

1943, nr. 99 16. des. Lög um ábyrgð ríkissjóðs á tjóni, sem hlýzt af veru herliðs Bandaríkja Norður-Ameríku hér á landi.

— 218, 220, 221, 239, 288, 295.

1. gr. — 221, 292.
 4. gr. — 220.
 6. gr. — 221.
- 1943, nr. 104 30. des. *Lög um breyting á I.—III. kafla laga um alþýðutryggingar.*
— 251.
10. gr. — 249.
 20. gr. — 252.
- 1945, nr. 66 12. apríl. *Lög um útsvör.*
— 163.
8. gr. — 169.
- 1945, nr. 67 12. apríl. *Lög um fasteignaskatt til bæjar- og hreppsfélaga og Jöfnunarsjóð sveitærfélaga.*
1. gr. — 388.
 4. gr. — 386, 387, 388.
- 1945, nr. 195 22. okt. *Byggingarsamþykkt fyrir Reykjavík.*
— 344.
- 1946, nr. 50 7. maí. *Lög um almannatryggingar.*
— 249.
46. gr. — 249.
 47. gr. — 250, 251, 252.
 112. gr. — 249, 250, 251, 252.
 113. gr. — 249, 250, 251, 252.
- 1947, nr. 11 18. jan. *Reglugerð um innheimtu iðgjalda o. fl. samkvæmt lögum nr. 50/1946, um almannatryggingar.*
8. gr. — 250, 251, 252.
- 1947, nr. 70 5. júní. *Lög um fjárhagsráð, innflutningsverzlun og verðlags eftirlit.*
— 187, 419, 420.
5. gr. — 316.
 13. gr. — 190, 420.
 22. gr. — 189, 190, 420.
- 1947, nr. 82 31. júlí. *Reglugerð um fjárhagsráð, innflutningsverzlun, gjald-eyrismeðferð og verðlagseftirlit.*
— 187, 317, 419.
11. gr. — 318.
 25. gr. — 190, 420.
 29. gr. — 420.
 39. gr. — 189, 190, 318, 420.
- 1947, 17. sept. *Auglýsing fjárhagsráðs um bann við byggingu bílskúra og garða. Ekki birt í Stjórnartíðindum né Lögbirtingablaði.*
— 318.
- 1947, nr. 97 13. maí. *Hafnarreglugerð fyrir Höfn við Bakkafjörð.*
— 380.
- 1948, nr. 14 8. marz. *Lög um ákvörðun fésekta.*
— 5, 172, 231, 319, 324, 449.

1948, nr. 19 22. marz. *Lög um búfjárrækt.*

3. kafli, — 448.

26. gr. — 446, 448, 449, 450.

83. gr. — 446, 448, 449, 450.

1948, nr. 85 15. des. *Lög um aðstoð til útvegsmanna, er síldveiðar stunduðu sumarið 1948.*

— 474, 476.

5. gr. — 416.

1948, nr. 100 29. des. *Lög um dýrtiðarráðstafanir vegna atvinnuveganna.*

2. kafli, — 474.

13. gr. — 476.

16. gr. — 474, 476.

1948, nr. 145 6. okt. *Reglugerð um breyting á reglugerð nr. 82/1947, um fjárhagsráð, innflutningsverzlun, gjaldeyrismeðferð og verðlagseftirlit.*

— 318.

IV. EFNISSKRÁ.

A. Atriðisorð efnisskrár.

- Abúð.*
Ábyrgð.
Áðför. Sjá fjárnám, fógetagerðir, innsetningargerðir, kyrrsetning, lögtak, útburðargerðir.
Áðgerðaleysisverkanir.
Áðild.
Áðiljaskýrslur.
Áfengi. Áfengislagabrot.
Áfrýjun.
Áfrýjunarleyfi.
Ágangur búfjár.
Ágreiningsatkvæði. Sjá sératkvæði.
Ákæra.
Álitsgerðir. Sjá mat og skoðun.
Allsherjarregla.
Almannahætta.
Analógia. Sbr. lög, lögskýringar.
Árekstur skipa.
Ásetningur. Sjá saknæmi.
Atvinnuréttindi.
Áverkar. Sjá líkamsáverkar.
- Barnsfaðernismál.*
Bíðreiðar. Bíðreiðalagabrot.
Birting laga.
Björgun.
Blóðrannsókn.
Blöð.
Borgararéttindi.
Botnvörpuveiðar. Sjá fiskveiðabrot.
Brenna.
Búfjarrækt. Sjá ágangur búfjár.
Byggingarsamþykktir.
- Dánarbætur.*
Dómar og úrskurðir.
Dómarar.
Dómsgerðir.
Dómstólar.
- Eftirgrennslan afbrota.* Sbr. opinber mál.
Eiður.
Eignardómsmál.
Eignarréttur.
Eignarupptaka. Sjá upptaka eignar.
Eignaspjöll.
Einkaleyfi. Sjá sérleyfi.
Einkaréttindi. Sjá firmu.
Elliheimili.
Embættismenn. Sjá dómarar, stjórn-sýslumenn.
- Fasteignir.*
Félög. Sjá hlutafélög, stéttarfélög.
Févíti.
Firmu.
Fiskveiðabrot.
Fjárhagsráð.
Fjárnám.
Flutningsstarfsemi. Sjá sérleyfi.
Fógetagerðir. Sbr. dómarar, fjárnám, innsetningargerðir, kyrrsetning, lögtak, útburðargerðir.
Frávísun.
Frestir.
Friðhelgi einkalífs.
Fyrning.
- Dagblöð.* Sjá blöð.
- Gagnsakir.* Sjá málasmalag.

Gáleysi. Sjá saknæmi.

Gjafir.

Gjafsókn. *Gjafvörn.*

Gjaldeyrismál.

Greiðsla.

Heimilisfang.

Heimilishelgi.

Heimvísun máls. Sbr. ómerking.

Hjón.

Hlutafélag.

Hlutdeild.

Hótun.

Hugverk. Sjá höfundaréttur.

Húsaleiga. *Húsaleigulög.*

Höfundaréttur.

Iðnlög.

Ikveikja. Sjá brenna.

Innheimta.

Innsetningargerðir.

Ítrekun.

Kaup og sala.

Kröfuréttindi. Sjá ábyrgð, aðgerðaleysisverkanir, greiðsla, kaup og sala, samningar, skaðabætur, skuldamál.

Kynferðisbrot.

Kyrrsetning.

Kærumál.

Landamerksamál.

Landhelgisbrot. Sjá fiskveiðabrot.

Lax- og silungsveiði.

Leiðbeiningarskylda dómara.

Leiga. Sjá ábúð, húsaleiga.

Líkamsáverkar.

Líkur.

Læknar.

Læknaráð.

Lög. *Lögskýring.*

Löghald. Sjá kyrrsetning.

Lögreglumenn.

Lögreglusamþykktir.

Lögræði.

Löktak.

Lögveð. Sbr. sjóveð.

Málasamlag.

Málflutningsmenn.

Málflutningur.

Málshöfðun. Sbr. ákæra.

Málskostnaður.

Málsmeðferð.

Manndráp.

Mat og skoðun.

Miðlarar.

Nafnréttur. Sjá firmu.

Novaleyfi. Sjá áfrýjun.

Nytjastuldur.

Ómaksbætur.

Ómerking.

Ómöguleiki.

Opinber mál. Sbr. dómara, eftirgrennsan afbrota, mat og skoðun, sönnun, vitni.

Opinberir starfsmenn. Sjá lögreglumenn, stjórnsýslumenn.

Orlof.

Rangar skýrslur.

Refsingar.

Reikningsskil.

Reklamation. Sjá aðgerðaleysisverkanir.

Res judicata. Sjá dóm.

Réttarfarssektir og vitur.

Rithöfundaréttur. Sjá höfundaréttur.

Sakhæfi.

Saknæmi.

Samningar. Sbr. húsaleiga.

Sáttir.

Sératkvæði.

Sérleyfi.

Siglingadómur.

Siglingalög.

Sjó- og verzlunardómur.

<i>Sjómannalög.</i>	<i>Útburðargerðir.</i> Sbr. húsaleiga.
<i>Sjóveð.</i>	<i>Útivist aðilja.</i>
<i>Skaðabætur.</i>	
<i>Skattar og gjöld.</i>	<i>Valdstjórn.</i> Sjá stjórnsýslumenn.
<i>Skírlífisbrot.</i> Sjá kynferðisbrot.	<i>Vangeymsla.</i> Sjá aðgerðaleysis- verkanir.
<i>Skjöl.</i>	<i>Varðhald.</i> Sjá refsingar.
<i>Skuldamál.</i>	<i>Vátrygging.</i> Sjá tryggingar.
<i>Skuldaskil.</i>	<i>Veð.</i> Sjá lögveð, sjóveð.
<i>Slökkvilið.</i>	<i>Veiði.</i> Sjá lax- og silungsveiði.
<i>Stefna.</i>	<i>Verðlagslöggjöf.</i>
<i>Stéttarfélag.</i>	<i>Verkalyðsfélag.</i> Sjá stéttarfélag.
<i>Stjórnsýsla.</i>	<i>Verksamningar.</i> Sjá samningar.
<i>Stjórnsýslumenn.</i>	<i>Verzlun.</i>
<i>Svipting réttinda.</i> Sjá atvinnurétt- indi, borgararéttindi.	<i>Vettvangsmál.</i>
<i>Sönnun.</i> <i>Sönnunarbyrði.</i> Sbr. aðilja- skýrslur, blóðrannsókn, líkur, mat og skoðun, vitni.	<i>Vextir.</i>
	<i>Viðskiptatilkynningar.</i> Sjá aðgerða- leysisverkanir.
<i>Tilraun.</i>	<i>Vinnusamningar.</i>
<i>Tómlætisverkanir.</i> Sjá aðgerðaleys- isverkanir.	<i>Vitni.</i>
<i>Traustnám.</i>	<i>Vælar.</i>
<i>Tryggingar.</i>	<i>Vörumiðlun.</i> Sjá kaup og sala.
	<i>Yfirvöld.</i> Sjá dómara, stjórnsýslu- menn.
<i>Umboð.</i>	
<i>Umboðssala.</i>	<i>Þagnarskylda.</i> Sjá vitni.
<i>Umferðarlög.</i> Sjá bifreiðar.	
<i>Upptaka eignar.</i>	<i>Ærumeiðingar.</i>
<i>Úrskurðir.</i>	<i>Örorka.</i>
	<i>Öryggisgæsla.</i>

B. Efnisskrá.

Ábúð.

A byggði B jörð sína X frá 1. febr. 1947 til fardaga 1948. Með jörðinni var leigð áhöfn á henni, þar á meðal 16 hross, um 20 nautgripir og 37 ær. Í leigumálanum var kveðið svo á, að leigutaki ábyrgðist áhöfn alla „og skuldbindur sig til að skila samsvarandi áhöfn að tölu, magni eða gæðum.“ Sumarið 1947 varð hefyfengur B litill, og ekki aflaði hann sér nægilegs fóðurbætis um haustið. Á öndverðum vetri 1947—1948 sá B fram á fóðurþröng, enda töldu forðagæzlumenn honum nauðsynlegt að afla fóðurbirgða eða farga af áhöfninni. Seldi hann þá D, bónda í sama hreppi, 18 ær af leiguáhöfninni auk fjögurra sauðkinda

annarra gegn endurgjaldi í fóðurkorni. Er B skyldi afhenda A jörð og áhöfn í fardögum 1948, skorti hann sauðkindur í stað þeirra, er hann hafði selt D. Krafðist A þess þá af fógeta, að honum yrðu afhentar með fógetagerð sauðkindur þær, er D keypti. Talið var, að B hefði verið heimilt samkvæmt leigusamningnum að farga einstökum skepnum af áhöfninni gegn því að fylla aftur í skarðið, áður en hann gerði A skil, og að sala hans á nefndum sauðkindum til D hefði ekki verið óeðlileg ráðstöfun, eins og á stóð. Þessi atriði þóttu m. a. hafa veitt D ástæðu til að ætla, að B hefði verið í rétti sínum, er hann seldi honum sauðkindurnar, enda voru engar líkur færðar fram gegn grandleysi D. Var því synjað um framkvæmd innsetningargerðarinnar 200

Ábyrgð.

- A taldi sig hafa beðið fjártjón vegna mistaka dómara um gæzlu rétttra aðferða um meðferð máls fyrir dómi. Höfðaði hann mál gegn ríkissjóði, er hann áleit bera ábyrgð á verkum dómarans, og krafðist skaðabóta. Ríkissjóður var sýknaður, með því að málssóknarréttur var fallinn niður vegna fyrningar, áður en mál var höfðað. 42
- A seldi fisksölufyrirtæki í Englandi fisk fyrir milligöngu B. Er B krafðist í dómsmáli þóknunar úr hendi A fyrir milligöngu sína, hafði A uppi gagnkröfu vegna tjóns, er hann taldi sig hafa beðið vegna vanefnda brezka firmans. Milligöngu B var ekki talið þannig háttað, að hann bæri ábyrgð á vanefndum þessum, enda ekki sannað, að B hefði vanrækt milligöngustarfa sinn. Var gagnkrafan því ekki tekin til greina 60
- Er A, sem var farþegi í strætisvagni í Reykjavík, ætlaði að loka afturhurð vagnsins, varð hann milli stafs og hurðar og hlaut meiðsli af. Líkur komu fram fyrir því, að vagnstjórinn hefði ekið af stað, án þess að ganga úr skugga um, að dyrnar væru lokaðar. Var eiganda strætisvagnsins, Bæjarsjóði Reykjavíkur, dæmt að greiða A skaðabætur með skírskotun til 34. gr. laga nr. 23/1941 76
- A bar þar að, sem verið var að rífa herskála, og nam hann staðar undir gafli skálans. Í sömu andrá féll gaflinn, og hlaut A mikil meiðsli. Krafðist A skaðabóta úr hendi B, sem stóð fyrir skálarífinu. Talið var, að brostið hefði á fullnægjandi öryggisbúnað og gæzlu af hálfu starfsmanna B, en að A hefði ekki heldur gætt fullrar varúðar. Var B dæmt að bæta tjón A að 3/4 hlutum 114
- G og H reistu rafstöð fyrir Ó. Í verksamningi var tekið fram, að verksalar beri ábyrgð á rafveitunni í eitt ár, eftir að hún er tekin til starfa, og bæti á sinn kostnað úr göllum, er fram kunni að koma og stafa af slæmu efni og vinnu. Í dómsmáli milli aðilja voru ýmsar skaðabótakröfur Ó á hendur G og H vegna galla á stöðinni ekki teknar til greina, með því að Ó hafði ekki kvartað undan göllumum innan árs, frá því að stöðin tók til starfa 117

- Farþegi í langferðavagni (A) ætlaði að loka afturhurð vagnsins, er hurðin skelltist aftur. Hafði A haldið hægri hendi sinni þannig, að þumalfingur hans varð á milli hurðarinnar hjara megin og dyraumbúnaðarins. Með því að ekki var sannað, að bifreiðarstjórinn hefði gengið úr skugga um, að dyrnar væru lokaðar, áður en hann ók af stað, var eigandi bifreiðarinnar talinn bera bótaábyrgð á slysinu samkvæmt 34. sbr. 35. gr. laga nr. 23/1941. En með því að A hafði sýnt mikla ógætni, var eiganda bifreiðarinnar aðeins dæmt að bæta hálf tjón A 153
- Árekstur varð milli tveggja bifreiða. Þóttu báðir bifreiðarstjórnir hafa sýnt ógætni og eiga að bera tjón að hálfu hvor. 203
- A var eigandi hluta af jörðinni E. Vorið 1940 settist herstjórn Breta að á jarðarhluta A og svipti hann umráðum eignarinnar. Síðar viku Bretar burt af eigninni, en herlið frá Bandaríkjunum settist þar að í staðinn. Er herliðið var farið á brott, krafðist A skaðabóta af ríkissjóði samkvæmt lögum nr. 99/1943 vegna spjalla á eigninni. A hafði ekki verið gefinn kostur á því að gæta réttar síns, er herstjórn Bandaríkjanna tók við eigninni úr höndum Breta, og ekki voru leiddar sönnur að spjöllum Breta á eigninni. Var ríkissjóður því talinn bera bótaábyrgð á öllum spjöllunum. 217, 222
- A varð fyrir meiðslum, er hann vann að uppskipun varnings í Reykjavík. Varð slysið fyrir mistök vindumanns við meðferð uppskipunartækja. Skipaútgerð ríkisins, er annaðist uppskipunina fyrir eigendur skipsins, var talin bera bótaábyrgð vegna vangæzlu vindumannsins, sem var í þjónustu hennar. Þar sem ekki var sannað, að A ætti að neinu leyti sök á slysinu, voru honum dæmdar fullar bætur úr höndum Skipaútgerðarinnar. 275
- Hinn 3. nóv. 1941 leigði A herstjórn Breta húseignina S í Vestmannaeyjum. Hinn 23. des. s. á. gekk herstjórn Bandaríkjanna inn í leigusamninginn með samþykki A. Með afsali 31. okt. 1942 keypti B húseignina af A og fékk jafnframt framseldan allan rétt samkvæmt leigusamningnum. Eftir að herlið Bandaríkjanna hafði flutzt úr húsinu árið 1943, höfðaði B mál gegn ríkissjóði og krafðist skaðabóta vegna spjalla, sem herliðið hefði valdið á húseigninni, svo og greiðslu á vangoldinni húsaleigu frá tímum Bandaríkjahersins. Var ríkissjóði dæmt samkvæmt lögum nr. 99/1943 að greiða bætur fyrir önnur spjöll en þau, sem sannanlega mátti rekja til dvalar herliðs Breta í húsinu, svo og að bæta B tjón, er stafaði af drætti á viðgerð hússins, meðan enn varð ekki séð, hvernig bótakröfur hans á hendur herstjórninni réðust, enda var honum fjárhagsleg ofraun að hefjast fyrr handa um viðgerð. Þá var ríkissjóði einnig gert að greiða hina vangoldnu húsaleigu frá tímum Bandaríkjahersins. 282
- Bifreið rakst á hjólreiðamann og olli meiðslum á honum. Talið var, að ökumaður bifreiðarinnar hefði ekið gálauslega, en að hjól-

reiðamaðurinn hefði ekki heldur sýnt nægilega varkárni. Var sök skipt þannig, að ökumaðurinn skyldi bæta hjólreiðamanninum 3/4 hluta tjóns hans. 451

Aðför.

Sjá fjárnám, fógetagerðir, innsetningargerðir, kyrrsetning, lögtak, útburðargerðir.

Aðgerðaleysisverkanir.

A höfðaði mál fyrir Hæstarétti á hendur ríkissjóði og krafðist skaðabóta fyrir tjón, er hann taldi sig hafa beðið vegna mistaka dómara um gæzlu rétttra aðferða varðandi meðferð máls fyrir dómi. Rétt þótti að beita um málshöfðun lögjöfnun frá 33. gr. laga nr. 112/1935, og þar sem frestur sá, sem þar greinir, var liðinn, er málið var höfðað, var ríkissjóður sýknaður. 42

Samkvæmt verksamningi skyldi A reisa hús fyrir B, en B leggja til efnið. Það varð þó úr, að A lagði til hurðir og glugga í húsið. Er reikningsskil fóru fram milli A og B, að smíði hússins loknu, láðist A að krefja B greiðslu fyrir hurðir og glugga. Er A krafðist síðar greiðslu fyrir verðmæti þessi, taldi B kröfuna of seint gerða, enda hefði hann þegar selt húsið og þá miðað söluverð við kostnaðarverð samkvæmt þegar gerðum reikningsskilum. B var þó dæmt að greiða andvirðið, þar sem hann vissi, að hann hafði ekki lagt til umrædda glugga og hurðir, og átti að geta séð af reikningum og fylgiskjölum frá A, að andvirði þessa efnis væri ekki þar í falið. 51

G og H tókust á hendur að reisa rafstöð fyrir hreppsfélagið Ó samkvæmt verksamningi. Áður en verkið var fullgert, samdi rafveitunefnd hreppsins f. h. hreppsfélagsins við G og H um breytingar á upphaflega samningnum. Síðar reis ágreiningur milli aðilja um skilning á tilteknu ákvæði viðbótarsamningsins. Með því að orðalag ákvæðisins var í samræmi við skilning G og H á efni þess og Ó hafði ekki tilkynnt þeim, að það teldi rafveitunefndina hafa farið út fyrir umboð sitt við samningsgerðina, var staðhæfing G og H um efni ákvæðisins lögð til grundvallar í málinu. 117

Í sama máli hélt Ó því fram, að rafstöðin hefði samkvæmt loforði G og H átt að vera fullgerð ekki síðar en í marz 1942, en á því hafi orðið dráttur, svo að hún hafi ekki verið tekin til notkunar fyrr en í des. 1942. Ekki hafði Ó fyrr en í dómsmáli aðilja, sem höfðað var árið 1943, borið fyrir sig drátt á verkinu. Var málsástæða, sem Ó bar fram og byggð var á drættinum, m. a. af þeim sökum ekki tekin til greina. 117

Í ofangreindu máli kom það fram, að G og H höfðu lagt til sérstök, verðmikil tæki í rafstöðina umfram það, sem greint var í verksamningi og verklýsingu. Í dómsmáli aðilja kröfðust G og H

- greiðslu á andvirði tækja þessara. Ó krafðist sýknu vegna þess, að það hefði ekki beðið um tækin né samþykkt kaup á þeim. En með því að Ó hafði tekið við tækjunum og notað þau án þess að hreyfa athugasemdum, var krafa G og H tekin til greina. 117
- Í verksamningi aðilja ofangreinds máls var ákveðið, að verksalar (G og H) skyldu bera ábyrgð á rafveitunni eitt ár, eftir að hún væri tekin til starfa, og bæta á sinn kostnað úr göllum, er fram kynnu að koma og stafa af slæmu efni eða vinnu. Í dómsmáli aðilja voru ýmsar skaðabótakröfur Ó á hendur G og H vegna galla á rafveitunni ekki teknar til greina, með því að Ó hafði ekki kvartað undan göllunum innan árs, frá því að stöðin tók til starfa. 117
- Eftir að gengið hafði úrskurður fógeta um, að A skyldi rýma leigubúð sína í húsi B, fluttist A úr íbúðinni. Síðar áfrýjaði A fógetaúrskurðinum, en Hæstiréttur taldi brottflutning A úr húsnaðinu án sannaðs fyrirvara ekki verða samþýddan áfrýjun málsins síðar. Var málinu því vísað frá Hæstarétti. 164
- Árið 1945 höfðaði A mál í héraði á hendur B og bar þar fram tiltekna kröfu. Dæmt var í héraðsdómi um kröfuna og þeim dómi áfrýjað. Hinn 8. des. 1948 var héraðsdómur og málsmeðferð í héraði ómerkt frá þingfestingu málsins, að því er kröfu þessa varðaði, og málinu vísað heim í hérað til löglegrar meðferðar og dómsálagningar. Ekki var málið tekið upp þar af nýju, en hinn 11. maí 1950 höfðaði A nýtt mál í héraði á hendur B og bar þar fram hina sömu kröfu. B krafðist frávísunar, þar sem hið fyrra mál væri enn fyrir dómstólum óútkljáð. Hæstiréttur taldi, að þar sem A hefði ekki án ástæðulauss dráttar fylgt fram dómkröfunni í fyrra málinu eftir heimvísun þess, þá væri það mál niður fallið, sbr. lögjöfnun frá 1. mgr. 118. gr. laga nr. 85/1936. Var frávísunarkröfunni því hrundið. 311
- Hinn 14. maí 1946 keypti A íbúð af B og fluttist þegar í hana. Ekki virðist hann hafa borið fram kvörtun um galla á íbúðinni, fyrr en í des. 1946, er hann æskti dómkvaðningar 2 manna til að athuga raka og leka í íbúðinni og meta, hversu mikið mundi kosta að bæta úr göllum á henni. Við skoðun matsmanna kom í ljós, að um var að tefla byggingargalla á húsinu. Í skaðabótamáli, er A höfðaði síðan á hendur B, þóttu gallarnir vera með þeim hætti, að A yrði ekki gefið að sök, þótt hann sæi þá ekki, er kaup gerðust. Var hann ekki heldur talinn hafa fyrirgert bótarétti með því að kvarta of seint undan þeim. 399

Aðild.

- Eftir að mál var dæmt í héraði, höfðu báðir aðiljar þess látizt. Í stað annars aðiljans kom dánarbúi hans, en í stað hins ekkja hans, er sat í óskiptu búi. 20
- Aðilja stefnt til réttargæzlu. 29, 42, 196, 203, 389, 456, 477

Ríkissjóði stefnt fyrir Hæstarétt til greiðslu skaðabóta vegna mistaka héraðsdómara í dómstarfi.	42
A gerðist í héraði aðili eignardómsmáls, er höfðað var með opinberri stefnu. Að A látnum tók við málinu ekkja hans, sem sat í óskiptu búi.	47
Dánarbúi aðilja tekur við máli að honum látnum.	60, 237, 282
Faðir höfðar mál f. h. ólöggráða sonar síns.	76
Samaðild tveggja manna að máli.	117, 164, 222
Mál til greiðslu bjarglauna höfðað á hendur skipstjóra f. h. eigenda og váttryggjenda skips.	207
Mál um veiðiréttindi höfðað með opinberri stefnu af G „f. h. búenda í Landmannahreppi.“	212
A, húseigandi, leigði B íbúð í húsi sínu. D, sem hafði áður haft íbúðina á leigu, krafðist útburðar á B og beindi útburðarmálinu bæði að A og B.	241
Er fjárnám skyldi fram fara í eignum A, gengu eiginkona hans og tvö börn inn í málið og mótmæltu því, að fjárnámi yrðu teknir tilteknir munir.	364

Aðiljaskýrslur.

a) Einkamál.

Í skaðabótamáli út af árekstri bifreiða hélt stefndi því fram, að bifreið hans hefði staðið kyrr, er áreksturinn varð. Þrátt fyrir nokkrar líkur fyrir því, að bifreiðin hefði verið á hreyfingu, þótti það þó ekki nægilega sannað gegn mótmælum stefnda. . .	29
A var krafinn um afhendingu lausafjármuna, er krefjandi taldi hann hafa selt ásamt tiltekinni fasteign. A viðurkenndi sölu fasteignarinnar, en kvað aðeins hafa komið til orða, að lausafjármunirnir fylgdu með, en ekki hafi verið endanlega um það samið. Gegn þessari staðhæfingu A þóttu sönnur bresta um það, að hann hefði afsalað sér skilorðslaust eignarrétti að mununum. . .	106
Aðili, sem gert hafði verið að greiða útsvar til Reykjavíkurbæjar árið 1948, en taldi sig aldrei hafa orðið heimilisfastan þar, gefur skýrslu um atriði, er skipta máli um heimilisfang hans.	162, 168
Bifreið A rakst á bifreið B og olli spjöllum á henni. Í skaðabótamáli B á hendur A viðurkenndi A skyldu sína til að greiða bætur, en taldi kröfu B of háa, með því að hann krefðist einnig bóta fyrir spjöll, er orðið hefðu á bifreiðinni, eftir að greindur árekstur gerðist. Þessu neitaði B í aðiljaskýrslu fyrir dómi, og þótti A ekki hafa fært nægar sönnur á þessa staðhæfingu sína.	196
Í barnsfaðernismáli K gegn M kannaðist M við að hafa haft samfarir við K á getnaðartíma barnsins. Með því að ekki var í ljós leitt, að öðrum mönnum væri til að dreifa, og blóðrannsókn útilokaði M ekki frá faðerninu, var hann dæmdur faðir barnsins. . .	271
Er gera skyldi fjárnám hjá A, lýsti hann sig eignalausán, en kvað ýmsa lausafjármuni, sem á heimili hans voru, vera eign eigin-	

konu sinnar og tveggja barna sinna. Eiginkonan og börnin gerðust aðiljar við fjárnámsgerðina og gáfu skýrslur um, hvernig nefndir munir hefðu komizt í eigu þeirra. Voru skýrslur þeirra, sem studdar voru ýmsum gögnum, að mestu lagðar til grundvallar í málinu.	364
A krafðist innsetningar í lausafjármuni, sem voru í vörzlum B. Kvaðst A hafa komið mununum í geymslu hjá G, er síðar hafi í heimildarleysi afhent B þá. B kvað hins vegar eiginkonu sína, sem þá var látin, hafa keypt munina af A og greitt henni andvirðið. Með úrskurði Hæstaréttar var A veittur kostur á að koma fyrir dóm og gefa þar að viðlagðri refsíðabyrgð samkvæmt 142. gr. laga nr. 19/1940 nákvæma og ýtarlega skýrslu um atriði málsins. Samkvæmt þessu gaf A skýrslu fyrir dómi og neitaði því eindregið, að hún hefði tekið við greiðslu fyrir munina. Þótti ekki nægilega sannað af gögnum málsins, að sala hefði farið fram, og var því lagt fyrir fógeta að framkvæma innsetningargerðina.	179, 463
Í skaðabótamáli á hendur bifreiðarstjóra, er ekið hafði á mann og valdið bana hans, gefur bifreiðarstjórinn skýrslu um atvik að slysinu.	477
<i>b) Opimber mál.</i>	
Bifreiðarstjóri, er ók á ljósastaur og olli spjöllum, játaði, að hann hefði verið undir áhrifum áfengis við aksturinn.	1, 319
A bifreiðarstjóri kvað B, sem var farþegi í bifreið hans, hafa veitt sér áfengi, er hann var að akstri. B kvaðst hafa verið svo drukkin, að hann myndi ekki, hvað fram fór í bifreiðinni, en vildi ekki neita, að skýrsla A væri rétt. Þótti sök B samkvæmt 21. gr. laga nr. 23/1941 sönnuð.	1
Bifreiðarstjóri játar að hafa ekið bifreið undir áhrifum áfengis og skýrir frá atvikum að bílslysi.	9, 54, 370
Bifreiðarstjóri játar að hafa orðið valdur að bílslysi.	23, 460
Árekstur varð milli tveggja bifreiða. Bifreiðarstjórnir lýsa atvikum að slysinu.	31, 69, 96
Bifreiðarstjóri olli árekstri kl. 17.40. Hann játaði, að nóttina áður hefði hann orðið ölvaður, en kvaðst hafa sofið eftir það og ekki fundið til neinna áfengisáhrifa, er áreksturinn varð. Enda þótt blóðrannsókn sýndi 1.74% af áfengi í blóði hans, þótti ekki sannað, að hann hefði ekið bifreið undir áhrifum áfengis.	56
Skipstjóri á togara kannaðist við að hafa verið að veiðum, er varðskip kom að honum, en vildi hvorki játa því né neita, að skip hans hefði verið innan landhelgi. Sök hans talin sönnuð með staðarákvörðunum varðsupsins.	66
Fiskveiðabrot sannað m. a. með játningu hins ákærða skipstjóra. 103, 158	
A var talinn sannur að ólöglegri áfengissölu samkvæmt skýrslum vitna, þrátt fyrir eindregna neitun hans.	170

Gegn eindreginni neitun A bifreiðarstjóra þótti ekki sannað, að hann hefði verið undir áhrifum áfengis við akstur, enda þótt áfengismagn í blóði hans, er hann var handtekinn, reyndist 1.24% . . .	181
Kona varð fyrir meiðslum, er hún fór út úr áætlunarbifreið. Taldi hún bifreiðina hafa ekið of fljótt af stað. Bifreiðarstjórinn kvaðst ekki hafa orðið var við slysið og ekki muna eftir því, en sök hans þótti sönnuð með skýrslum vitna.	192
Sakborningur, sem ekki var talinn sakhæfur, sbr. 15. gr. laga nr. 19/1940, játar á sig margar íkveikjur í húsum og fleiri afbrot. . .	253
Sannað þótti, að sami sakborningur hefði kveikt í tilteknu húsi og tekið bifreið í heimildarleysi, enda þótt hann teldi sig ekki reka minni til þess vegna ölvunar.	253
Þrátt fyrir ákveðna neitun sama sakbornings, var talið sannað, að hann hefði kveikt í tiltekinni bifreið.	253
A viðurkennir að hafa lánað ölvuðum manni bifreið til aksturs. . . .	319
A var ákærður fyrir að hafa haft kynferðismök við konu gegn vilja hennar, er þau voru tvö ein saman í herbergi hennar að nóttu til. A kvaðst hafa verið svo ölvuður, að hann myndi ekki, hvað gerzt hefði. Sök hans þótti sönnuð, m. a. vegna áverka á konunni. . . .	333
A var ákærður fyrir að hafa ráðizt á B og veitt honum áverka. Fyrir dómi kvaðst A ekki minnast þess, að hann hefði gert árásina á B, og telja það ósennilegt. Hins vegar kannaðist hann við, að hann hefði tvívegis lýst yfir því við kunningja sína, að hann væri valdur að áverkanum á B, en kvaðst hafa gengizt við verknaðinum í gamni og hugsunarleysi. Þessi skýrsla A þótti ásamt fleiri gögnum veita næga sönnun fyrir sekt hans.	346
A bifreiðarstjóri ók á bifreið, sem stóð kyrr á götu í Reykjavík. Sjónarvottur taldi líklegt, að A væri undir áhrifum áfengis og skýrði lögreglumönnum frá árekstrinum. Um 15 mínútum síðar handtóku lögreglumenn A, og var hann þá mjög ölvuður. A viðurkendi þá fyrir tveimur lögreglumönnum, að hann hefði ekið bifreiðinni undir áhrifum áfengis. Fyrir dómi kvaðst A hins vegar ekki hafa fundið til áfengisáhrifa, fyrr en eftir að hann hætti að aka bifreiðinni, en þá hafi hann á skammri stundu drukkið meira en fullt vatnsglas af vínblöndu. Þó kvaðst hann hafa neytt lítils háttar af áfengi, um 4 klst. áður en áreksturinn varð, en varla komizt þá undir áhrif áfengis. Ekki þótti sannað, að A hefði verið undir áhrifum áfengis við aksturinn, en talið var, að hann hefði þá verið svo á sig kominn, að hann hefði gerzt sekur við 3. mgr. 23. gr. laga nr. 23/1941.	359
Skipstjórar taldir sekir um ólöglegar fiskveiðar í landhelgi þrátt fyrir neitun sína.	379, 471
A var ákærður fyrir kynferðismök við telpubarn. Þrátt fyrir ákveðna neitun hans, þótti sök hans sönnuð.	395
Sakborningur dæmdur sekur um líkamsárás samkvæmt játningu sinni og skýrslum sjónarvotta.	421

- A var ákærður fyrir ólöglega sölu áfengis. Gegn neitun hans þótti sök hans ekki sönnuð, enda voru vitni óstöðug í framburði sínum. 441
- A hafði verið einn síns liðs drukinn í bát, er lá við bryggju. Skömmu eftir að A fór úr bátum, kom eldur upp í honum. Gegn neitun A þótti ekki sannað, að hann hefði kveikt í bátum af ásettu ráði. 466

Áfengi. Áfengislagabrot.

- Bifreiðarstjóri, sem ók bifreið undir áhrifum áfengis, sætir refsingu m. a. eftir 21. sbr. 39. gr. áfengislaga nr. 33/1935. . . 1, 9, 54, 319, 370
- A veitti bifreiðarstjóra, sem var að akstri, áfengi. A dæmd refsing samkvæmt 21. sbr. 39. gr. áfengislaga nr. 33/1935. 1
- A bifreiðarstjóri, sem braut umferðarlög og olli árekstri, var grundaður um ölvun við akstur. Hann kvaðst hafa verið ölvaður nóttina áður, en eftir það sofið 4—5 klst. Þá kvaðst hann hafa neytt slatta í vatnsglasi af whiskyblöndu um hádegis, en sama sem ekkert fundið þá til áfengisáhrifa. Taldi hann sig hafa verið með öllu allsgáðan, er áreksturinn varð kl. 5.40 síðar um daginn. Blóðrannsókn eftir áreksturinn leiddi í ljós 1.74% af áfengismagni í blóði hans. Vitni, sem sáu A þegar eftir áreksturinn, kváðust ekki hafa séð á honum nein ölvunareinkenni. Var A sýknaður af ákæru fyrir brot á áfengislögum nr. 33/1935, en talinn hafa gerzt sekur við 3. mgr. 23. gr. bifreiðalaga nr. 23/1941. 56
- Tvö vitni báru, að bifreiðarstjórinn á bifreiðinni R 3455 hefði selt þeim eina flösku af áfengi að kvöldi dags í Reykjavík. Kváðust þau hafa skrifað hjá sér einkennistölu bifreiðarinnar þegar eftir kaupin. Leitt var í ljós, að A, sem áður hafði orðið sannur að sök um ólöglega áfengissölu, hafði ekið bifreiðinni umrætt kvöld. Er vitnin sáu A fyrir dómi, könnuðust þau ekki við hann. Þrátt fyrir þetta og eindregna neitun A þótti sök hans sönnuð, og var honum dæmd refsing eftir 15. sbr. 33. gr. áfengislaga nr. 33/1935. 170
- A var í kvöldhófi í Reykjavík og neytti áfengis. Kvaðst hann hafa fundið til áfengisáhrifa, er borðhaldi lauk kl. 10 um kvöldið. Eftir það hafi hann neytt lítils vins og verið laus við áfengisáhrif, er hann gekk heim til sín kl. 1.30 um nóttina. Nokkru síðar fór hann að heiman í bifreið til að aka kunningjafólki sínu. Kl. 3 um nóttina tók lögreglan hann vegna brots á umferðareglum. Áfengismagn í blóði hans reyndist þá 1.24%. Vitni greindi á um það, hvort áfengisáhrif hefðu sést á A. Þótti ekki sannað, að hann hefði verið með áhrifum áfengis við aksturinn, og var hann sýknaður af ákæru fyrir brot á áfengislögum nr. 33/1935. Hins vegar var honum dæmd refsing samkvæmt 3. mgr. 23. gr. bifreiðalaga nr. 23/1941. 181
- A, sem mörgum sinnum hafði valdið eldsvoða og gerzt sekur um

- fleiri afbrot, ávallt undir áhrifum áfengis, talinn ósakhæfur sökum geðtruflana. Þegar A framdi afbrot sín, var hann að áliti sérfræðings í geðsjúkdómum og læknaáðs haldinn geðtruflunum, er stöfuðu af þremur samverkandi orsökum, þ. e. sefasýkisupplagi, bráðri heilabólgu og áfengiseitrun. Þegar dómur gekk, var talið, að heilabólgan væri bötnuð, en lækna álitu, að afbrigðileg hegðun A gæti jafnan komið fram fyrir eiturvekun áfengis á heila hans. Var A dæmd öryggisgæzla. 253
- Er A lánaði B bifreið sína, sá hann B neyta áfengis, en ekki þótti sannað, að A hefði þá séð áfengisáhrif á B. Var A dæmd refsing samkvæmt 1. mgr. 23. gr. bifreiðalaga nr. 23/1941, sbr. lögjöfnun frá 22. gr. laga nr. 19/1940. 319
- A, sem var ölvaður, réðst að manni á götu í Reykjavík og veitti honum áverka. Var A dæmd refsing m. a. eftir 18. sbr. 38. gr. áfengislaga nr. 33/1935. 346
- Kl. 2 að nóttu ok A bifreiðarstjóri á bifreið, sem stóð kyrr á götu í Reykjavík. Um 15 mín. síðar handtók lögreglan hann á heimili kunningja hans, og var A þá mjög ölvaður. Hann viðurkenndi þá fyrir lögreglumönnum að hafa ekið bifreiðinni undir áhrifum áfengis. Fyrir dómi neitaði A hins vegar að hafa fundið til áfengisáhrifa, fyrr en eftir að áreksturinn varð, en þá hafi hann á skammri stundu drukkið meira en fullt vatnsglas af vínblöndu hjá kunningja sínum. Hann kvaðst þó hafa neytt lítils háttar af áfengi í kvöldhófi einu, um 4 klst. áður en áreksturinn varð, en þá vart fundið til áfengisáhrifa. Var A sýknaður af ákæru fyrir brot á áfengislögum nr. 33/1935, en dæmd refsing samkvæmt 3. mgr. 23. gr. bifreiðalaga nr. 23/1941. 359
- A hafði undir áhrifum áfengis haft kynferðismök við 4 ára gamalt telpubarn. Hann hafði áður framið kynferðisbrot í ölvunarástandi. Var A dæmd refsing og jafnframt lagt fyrir hann samkvæmt 64. gr. laga nr. 19/1940 að kaupa hvorki áfengi né neyta þess um 5 ára skeið, frá því að hann hefði lokið við að taka út refsinguna. 395
- Bifreiðarstjóri sýknaður af ákæru um ólöglega sölu áfengis, enda var mjög á reiki vitnisburður manna þeirra, sem kváðu sig hafa keypt áfengið af honum. 441

Áfrýjun. Sbr. aðild, kærumál, málasmag.

- Aðili máls hafði látizt, eftir að það var dæmt í héraði. Nýr aðili kemur í hans stað fyrir Hæstarétti. 20, 237
- Aðilja stefnt fyrir Hæstarétt til réttargæzlu einungis. 42, 389, 456
- Með stefnu 25. ágúst 1948 áfrýjaði A til Hæstaréttar héraðsdómi, uppkveðnum 26. júní s. á. Eftir að A hafði margsinnis fengið fresti, sótti hann ekki þing, er málið var tekið fyrir 30. nóv. 1949, og gekk þá útivistardómur í málinu. A skaut málinu af nýju til Hæstaréttar með stefnu 15. des. 1949, en með því að

hann hafði ekki aflað sér áfrýjunarleyfis og áfrýjunarfrestur samkvæmt 1. mgr. 197. gr. laga nr. 85/1936 var liðinn, er stefnan var gefin út, var málinu vísað sjálfkrafa frá Hæstarétti.	46
Dómkrafa áfrýjanda fyrir Hæstarétti þótti of óákveðin til þess, að dómur yrði á hana lagður. Var málinu því vísað sjálfkrafa frá Hæstarétti.	47
A áfrýjaði máli til breytingar héraðsdómi, en B gagnáfrýjaði til staðfestingar. A framfylgdi ekki áfrýjun sinni, og með því að B þótti hafa haft ástæðu til áfrýjunar, var honum dæmdur málskostnaður úr hendi A.	64
Ný málsgögn lögð fram í Hæstarétti.	66, 76, 103, 170 172, 175, 192, 253, 271, 275, 328, 333, 346, 353, 379, 404, 438, 463, 471
Í opinberu máli úrskurðaði héraðsdómari, að lækni væri skylt að bera vitni um málefni, er hann hafði fengið vitneskju um í starfi sínu. Úrskurði þessum skaut ákærvaldið til Hæstaréttar samkvæmt ósk læknisins. Var honum stefnt, og sækjandi og verjandi skipaðir í málinu fyrir Hæstarétti að hætti opinberra mála.	149, 150, 152
A var með úrskurði fógeta gert skylt að rýma leiguíbúð sína. Er fógeti kom á vettvang til að framkvæma útburðinn, hafði A flutzt úr íbúðinni og afhent öðrum leigutaka lykla að henni. Kvað leigutaki þessi A hafa beðið sig að koma lyklunum til húseigenda án nokkurra skilaboða til þeirra. Siðar áfrýjaði A úrskurði fógeta. Með því að brottflutningur A úr húsinu og afhending lyklanna án sannaðs fyrirvara þótti ekki verða samþýddur áfrýjun málsins siðar, var málinu vísað frá Hæstarétti.	164
Einkamáli frestað í Hæstarétti samkvæmt lögjöfnun frá 120. gr. laga nr. 85/1936 til öflunar frekari gagna.	157, 179, 415
Í opinberu máli voru 3 sakborningar sóttir til sakar í sama máli. Ákærvaldið áfrýjaði málinu einungis að því er varðaði einn þeirra.	184
Hæstiréttur dæmdi ekki um tiltekið atriði máls, með því að það hafði ekki verið dæmt í héraði.	184
Hæstaréttarlögmaður víttur fyrir drátt á áfrýjun máls.	60, 203
Hæstiréttur frestar opinberu máli til öflunar framhaldsgagna.	228, 342
Í héraði var krafizt fjárnáms í lausafé. Fógeti heimilaði með úrskurði fjárnám í sumum mununum, en öðrum ekki. Úrskurðinum var áfrýjað. Hæstiréttur gerði athugasemd um það, að fógeti hefði ekki rökstutt, að fjárnáms var synjað í tilteknum munum, en þar sem munir þessir voru samtals ekki virtir á meira en 16 krónur, þótti ekki ástæða til að ómerkja úrskurðinn af þessum sökum.	364
A, leigutaki í húsi G, krafðist þess, að B, sem einnig hafði íbúð á leigu í húsi G, yrði borinn út úr leiguhúsnæði sínu. Fógeti synjaði um útburðinn. A áfrýjaði málinu og stefndi B til að þola útburð og G til réttargæzlu. Í Hæstarétti krafðist málflutnings-	

maður B og G þess, að úrskurður fógeta yrði ómerktur, með því að G hefði ekki verið veittur kostur á að gæta réttar síns í héraði. Ómerkingarkröfunni var ekki sinnt, með því að B hafði ekki haft uppi neinar kröfur í héraði um það, að G yrði gefið færi á að gæta þar réttar síns, en G hafði ekki áfrýjað málinu af sinni hálfu. 389

A stefndi B í héraði til greiðslu skaðabóta. B sótti ekki þing, og var málið dæmt eftir framlögðum skilríkjum. B áfrýjaði málinu og lagði fram ný gögn í Hæstarétti samkvæmt novaleyfi. A mót-mælti því, að hinum nýju gögnum yrði gaumur gefinn. Þar sem B kom ekki fyrir dóm í héraði, þótti reglan um afdráttarlausan málf lutning í héraði ekki eiga að valda því, að B mætti ekki koma að nýjum gögnum í Hæstarétti samkvæmt leyfi, sbr. 98. gr. laga nr. 85/1936. 399

Áfrýjunarleyfi.

Áfrýjunarfrestur liðinn.

- a. Leyfi veitt samkvæmt 1. málslíð 2. mgr. 197. gr. laga nr. 85/1936 47, 64, 117, 196, 203, 212, 222, 271, 275, 364, 399, 416, 451, 474, 477
- b. Leyfi veitt samkvæmt 2. málslíð 2. mgr. 197. gr. laga nr. 85/1936. 60, 203
- c. Leyfi veitt samkvæmt 11. gr. laga nr. 29/1885. 162, 168

Héraðsdómi, uppkveðnum 26. júní 1948, var upphaflega skotið til Hæstaréttar með stefnu 25. ágúst s. á. Eftir að málinu hafði oft verið frestað, sótti áfrýjandi ekki þing hinn 30. nóv. 1949, og gekk þá útivistardómur í málinu. Sami aðili áfrýjaði málinu af nýju með stefnu 15. des. 1949, en með því að hann hafði ekki aflað sér áfrýjunarleyfis, var málinu vísað frá Hæstarétti. 46

Ágangur búfjár.

H, ábúandi jarðarinnar U, kvartaði undan því við nágranna sinn S svo og við sýslumann, að stóðhestur S gengi laus í högum og spillti girðingum hennar og heyjum. Er S sinnti ekki kvörtun þessari, skaut H hestinn og flutti hann dauðan til hreppstjóra. Þau S og H voru ákærð fyrir brot á ákvæðum 26. gr. laga um búfjárrækt nr. 19/1948. Hlaut S sekt fyrir brot á nefndri gr. sbr. 83. gr. sömu laga, en H þótti ekki með verknaði sínum hafa brotið gegn því lagaboði. Og þar sem hún var ekki ákærð fyrir annað atferli en það, sem lýst er í 26. gr. nefndra laga, var hún sýknuð af ákærinni. Samkvæmt þeim úrslitum var skaðabótakrafa, er S hafði gert á hendur H, ekki dæmd í málinu. H hafði einnig gert skaðabótakröfu á hendur S, en þeirri kröfu var vísað frá héraðsdómi, með því að hún var vanreifuð og héraðsdómari hafði ekki leiðbeint H, sem var ólöglærð, um kröfugerð. 446

Ágreiningsatkvæði. Sjá sératkvæði.

Ákæra.

- Árekstur varð milli bifreiða bílstjóranna A og B, og hlaut farþegi í bifreið A allmikil meiðsli. Báðir voru þeir A og B ákærðir fyrir brot á bifreiðalögum, umferðarlögum og lögreglusamþykkt Reykjavíkur. Auk þess var B ákærður fyrir brot á ákvæðum XXIII. kafla alm. hegningarlaga nr. 19/1940. Hæstiréttur taldi báða bílstjórana eiga sök á slysinu með gálauslegum akstri, en A þó eiga meiri sök. Var brot A heimfært undir tiltekin ákvæði bifreiðalaga, umferðarlaga og lögreglusamþykktar og honum dæmd 1500 króna sekt. B var og talinn hafa brotið tiltekin ákvæði sömu laga, en auk þess var brot hans heimfært undir 219. gr. laga nr. 19/1940. Var honum gert að greiða 800 króna sekt. 69
- Hinn 7. júní 1948 var lagt fram á sýslunefndarfundum afrit af skjali, er 234 hreppsþúar K-hrepps, innan sýslunnar, höfðu undirritað. Þ, hreppstjóri K-hrepps, taldi ummæli í skjalinu meiðandi í sinn garð. Hinn 15. des. 1948 ritaði hann dómsmálaráðuneytinu og krafðist opinberrar refsímálshöfðunar gegn undirskrifendum skjalsins. Síðar takmarkaði hann málshöfðunarkröfuna við 15 tiltekna menn úr hópi undirskrifenda, og var af ákæruvaldsins hálfu höfðað refsímál á hendur þeim fyrir brot gegn XXV. kafla laga nr. 19/1940. Ekki þótti sannað, að liðinn hafi verið 6 mánaða frestur sá, sem getur í 29. gr. laga nr. 19/1940, er málssóknarkrafan var borin fram. Var saksóknin gegn ákærðu talin heimil, sbr. 27., 29. og b-lið 242. gr. nefndra laga. 79
- A var ákærður til refsingar fyrir brot gegn ákvæðum XIII., XVIII., XXVI. og XXVII. kafla laga nr. 19/1940, áfengislaga og bifreiðalaga. Hann var talinn ósakhæfur vegna geðtruflunar, en dæmd öryggisgæzla samkvæmt 62. gr. (í VII. kafla) laga nr. 19/1940. 253
- A tók bifreið B í heimildarleysi, ók henni úr Reykjavík upp í Mosfellssveit og kveikti þar í henni. B krafðist málssóknar, og var brot A talið varða við 1. mgr. 259. gr. laga nr. 19/1940. Íkveikja í bifreiðinni var heimfærð til 2. mgr. 257. gr. sömu laga. 253
- Sami maður tók og notaði í heimildarleysi bifhjól B og reiðhjól D. Með því að þeir B og D kröfðust ekki málssóknar, sbr. 3. mgr. 259. gr. laga nr. 19/1940, voru A ekki dæmd viðurlög vegna nytjastuldar á munum þessum. 253
- Höfðað var refsímál á hendur A fyrir brot gegn XXII. kafla laga nr. 19/1940. Var brot hans heimfært undir 202. sbr. 200. gr. nefndra laga. Auk þess var lagt fyrir hann samkvæmt 64. gr. (í VII. kafla) sömu laga að kaupa hvorki áfengi né neyta þess um 5 ára skeið, frá því að hann hefði lokið við að taka út refsingu. 395
- Höfðað var refsímál gegn tveimur mönnum, A og B, sem taldir voru valdir að ásiglingu skipa. Í dómi Hæstaréttar er þess getið, að ákæruvaldið hafi ekki fyrirskipað málshöfðun gegn D, sem hafði á hendi stjórn annars skipsins, er áreksturinn varð. 404
- Kona skaut stóðhest nábúa síns vegna þess, að hesturinn veitti búi

hennar ágang. Hún var ákærð fyrir brot á ákvæðum 26. gr. laga um búfjárrækt nr. 19/1948. Hæstiréttur taldi hana ekki hafa brotið gegn því lagaboði, og þar sem hún var einungis ákærð fyrir atferli, sem lýst er í þeirri gr., var hún sýknuð af refsiskröfunni. Fundið var að því, að héraðsdómari hafði ekki leiðbeint eiganda hestsins um málssókn samkvæmt 257. gr. laga nr. 19/1940. Það þótti og aðfinnsluvert, að í tilkynningu um málshöfðun var hvorki getið um málskostnað né skaðabótakröfur. 446

A var talinn hafa kveikt í bát og ákærður fyrir brot gegn XVIII. og XXVII. kafla laga nr. 19/1940. Sannað þótti, að A hefði valdið því af gáleysi, að eldur kom upp í bátnum, en ekki var almannahætta talin stafa af brunanum. A sagður hafa framið verknað, sem lýst er í 2. mgr. 257. gr. laga nr. 19/1940. Eigandi bátsins lýsti því fyrir dómi, að hann gerði engar kröfur á hendur A. Brast því skilyrði til að refsa A, sbr. 3. og 4. mgr. nefndrar hegningarlagagreinar. 466

Álitsgerðir. Sjá mat og skoðun.

Allsherjarregla.

Maður braut brunaboða í Reykjavík, án þess að um eldshættu væri að ræða, og gabbaði slökkviliðið þangað. Var honum dæmd refsing samkvæmt 120. gr. laga nr. 19/1940. 253

Almannahætta.

A kveikti í mörgum húsum í Reykjavík á ýmsum tímum, og voru öll brotin fullframin. Vörðuðu sum afbrotin við 1. mgr. 164. gr. laga nr. 19/1940, en önnur við 2. mgr. sömu greinar. Það athugast, að í dómi Hæstaréttar bls. 253, 2. línu a. n., hefur misritazt „Bergþórugötu 20“ í stað „Grettisgötu 21“. A var talinn ósakhæfur vegna geðtruflana og honum dæmd öryggisgæzla. 253

Sami maður kveikti í skúr við Skúlagötu í Reykjavík, sem talinn var um 5000 króna virði. Samkvæmt álitsgerð skoðunarmanna var ekki talið, að almannahætta stafaði af bruna skúrsins vegna afstöðu til annarra húsa, litils eldsmagns og veðuráttar. Var verknaður A talinn varða við 2. mgr. 257. gr. laga nr. 19/1940. 253

Þá kveikti A í skúr við Snorrabraut 56 í Reykjavík. Stóð skúrin alllangan spöl frá öðrum húsum, og var engin hætta talin á, að eldur úr honum gæti borizt til annarra húsa. Verknaður þessi var talinn varða við 2. mgr. 257. gr. laga nr. 19/1940. 253

Sami maður tók einnig bifreið í heimildarleysi, ók henni upp í Mosfellssveit og kveikti þar í henni utan við þjóðveginn, skammt fyrir vestan Blikastaði. Með því að almannahætta stafaði ekki af brennu bifreiðarinnar, var brot A talið varð við 2. mgr. 257. gr. laga nr. 19/1940. 253

Sannað þótti, að A hefði valdið því af gáleysi, að eldur kom upp í

bát, sem lá við bryggju í Vestmannaeyjum. Með því að almannahætta var ekki talin stafa af bruna bátsins, var A sýknaður af ákæru fyrir brot á ákvæðum XVIII. kafla laga nr. 19/1940. 466

Analógía. Sbr. lög, lögskýringar.

- Í einkamáli voru eingöngu hafðar uppi kröfur þess eðlis, sem sóttar verða á varnarþingi samkvæmt 78. gr. laga nr. 85/1936. Samkvæmt lögjöfnun frá 5. tölul. 5. gr. sömu laga var því nægilegt, að héraðsdómari leitaði um sættir í málinu. 6
- Fébótamál á hendur ríkissjóði út af dómaraverki var höfðað fyrir Hæstarétti. Rétt þótti að beita lögjöfnun frá 33. gr. laga nr. 112/1935 um fyrningu á bótaábyrgð. 42
- Einkamáli frestað í Hæstarétti samkvæmt lögjöfnun frá 120. gr. laga nr. 85/1936. 157, 179, 415
- Í des. 1948 ómerkti Hæstiréttur héraðsdóm í einkamáli og vísaði málinu heim í hérað. Stefnandi fylgdi málinu ekki fram fyrir héraðsdómi, en í maí 1950 höfðaði hann nýtt mál gegn stefnda og bar þar fram hinar sömu kröfur. Var honum talið þetta heimilt, með því að eldra málið væri niður fallið samkvæmt lögjöfnun frá 1. mgr. 118. gr. laga nr. 85/1936. 311
- Hlutdeildarreglum 22. gr. laga nr. 19/1940 beitt með lögjöfnun um brot gegn bifreiðalögum. 319

Árekstur skipa.

Hinn 7. ágúst 1948 voru vélbátarnir X og Y að sildveiðum út af Ströndum. Veður var bjart, logn og ládeyða. Um kl. 20 sáu skipverjar á X sildartorfu í nokkurri fjarlægð. Var skipinu stefnt í áttina að torfunni, en þó svo, að hún var höfð nokkuð til stjórnborða. Framundan, en til bakborða við stefnu X, að því er virðist, var skipið Y. Höfðu skipverjar á Y einnig séð sildartorfuna, og héldu tveir vélknúðir og samanbundnir nótabátar frá Y í átt til torfunnar. Þegar X var komið í námunda við torfuna, var hægt á ferð þess. Fóru skipverjar þá í nótabátana, þar á meðal A skipstjóri, er fól D, 2. vélstjóra, stjórn skipsins. Lagði A jafnframt fyrir D að beygja til stjórnborða. Gerði D það, án þess að gefa hljóðmerki. Rétt á eftir varð árekstur milli X og nótabáta Y, er nálgast höfðu sildartorfuna með óbreyttri stefnu og óbreyttum hraða. Áreksturinn varð þannig, að stefni X rakst á stjórnborðsbátinn um miðju. Sökk sá bátur, en bakborðsbátnum hvolfdi. Fjórir skipverjar af Y létu lifið í slysi þessu. D viðurkenndi fyrir dómi, að hann hefði haft í huga, er X var vikið til stjórnborða, að sigling X mundi þá hindra það, að nótabátar Y næðu torfunni. Refsimál var höfðað á hendur A, skipstjóra X, og B, sem stjórnaði nótabátum Y, en ekki á hendur D. Talið var, að meginorsök árekstrarins mætti rekja til þess, að X var vikið til stjórnborða í veg fyrir nótabáta Y. Var

sú stefnubreyting X bæði hættuleg og ónauðsynleg. Var A talinn hafa gerzt sekur við 28. og 29. gr. alþjóðlegra sjóferðareglna nr. 8/1933, 261. gr. siglingalaga nr. 56/1914 og 215. gr. laga nr. 19/1940. Refsing hans var ákveðin fangelsi 6 mánuði. Hann var og sviptur réttindum til skipstjórnar og stýrimennsku 5 ár. B var talinn hafa sýnt ógætni í stjórn nótabátanna, sérstaklega með því að fylgjast ekki nægilega vel með siglingu X. Hlaut hann fangelsi 3 mánuði og var sviptur rétti til skipstjórnar og stýrimennsku 3 ár. 404

Ásetningur. Sjá saknæmi.

Atvinnuréttindi.

- A ók bifreið ölvaður í júní 1949. Hann hafði árið 1942 hlotið refsingu fyrir ölvun við akstur, en auk þess oft sætt sekt fyrir ölvun og óspektir. Var hann samkvæmt 39. gr. laga nr. 23/1941 sviptur ökuleyfi ævilangt. 1
- Bifreiðarstjóri ók bifreið ölvaður og svo ógætilega, að hún valt á hliðina. Enginn hlaut þó meiðsli vegna þessa. Var bifreiðarstjórinn sviptur ökuleyfi 3 ár samkvæmt 39. gr. laga nr. 23/1941. ... 9
- Bifreiðarstjóri, er olli banaslysi með gálauslegum akstri, sviptur ökuleyfi ævilangt samkvæmt 39. gr. laga nr. 23/1941. 23
- Bifreiðar A og B rákust á, og hlutu nokkrir farþegar meiðsli. A, sem átti meginsök á slysinu og oft hafði sætt sektum fyrir ölvun og óspektir o. fl., var sviptur ökuleyfi ævilangt samkvæmt 39. gr. laga nr. 23/1941. B var samkvæmt sömu gr. sviptur ökuleyfi 6 mánuði. 31
- A var ofurölvi við stjórn bifreiðar sinnar og akstur hans mjög háskalegur. Var hann samkvæmt 39. gr. laga nr. 23/1941 og 21. gr. laga nr. 33/1935 sviptur ökuleyfi ævilangt. 54
- Bifreiðarstjóri, sem sýknaður var af ákæru um ölvun við akstur, en dæmd sekt samkvæmt 3. mgr. 23. gr. laga nr. 23/1941, sviptur ökuleyfi 3 mánuði eftir 39. gr. sömu laga. 56
- Árekstur varð milli bifreiða A og B, og hlaut farþegi í annarri bifreiðinni allmikil meiðsli. A átti meiri sök á slysinu og var hann sviptur ökuleyfi 6 mánuði samkvæmt 39. gr. laga nr. 23/1941. B var sviptur ökuleyfi 3 mánuði eftir sömu grein. 69
- Bifreiðarstjóra dæmd sekt fyrir brot á 3. mgr. 23. gr. laga nr. 23/1941, en sýknaður af ákæru fyrir ölvun við akstur. Var hann sviptur ökuleyfi 6 mánuði. 181, 359
- Maður, sem talinn var ósakhæfur vegna geðtruflunar, hafði auk margra annarra afbrota gerzt sekur um að taka bifreið í heimildarleysi, aka henni ölvaður og kveikja í henni. Var hann sviptur ökuleyfi ævilangt samkvæmt 39. gr. laga nr. 23/1941, 39. gr. laga nr. 33/1935 og 1. mgr. 68. gr. laga nr. 19/1940. 253
- A ók bifreið undir áhrifum áfengis í júlí 1949. Hann hafði hlotið

refsidóm fyrir ölvun við akstur árið 1935, en sá dómur hafði ekki itrekunaráhrif. A var sviptur ökuleyfi 3 ár samkvæmt 39. gr. laga nr. 23/1941 og 21. gr. laga nr. 33/1935.	319
A hafði ekki látið endurnýja ökuskirteini sitt samkvæmt 5. mgr. 20. gr. laga nr. 23/1941, er hann ók bifreið ölvaður. Með hliðsjón af fyrri brotum var hann sviptur ævilangt rétti til að öðlast ökuskirteini af nýju.	370
Árekstur milli skipa olli bana 4 manna. Voru stjórnendur skipanna sviptir réttindum til skipstjórnar og stýrimennsku, annar 5 ár, en hinn 3 ár.	404
Bifreiðarstjóri, sem hafði valdið meiðslum með ógætilegum akstri, sviptur ökuleyfi 1 ár samkvæmt 39. gr. laga nr. 23/1941.	460

Áverkar. Sjá líkamsáverkar.

Barnsfaðernismál.

K kenndi M barn sitt, er hún ól 2. júlí 1948. Var barnið fullburða, er það fæddist. M synjaði faðernis, en blóðrannsókn útilokaði hann ekki frá faðerni. M kannaðist við að hafa haft samfarir við K á getnaðartíma barnsins. Ekkert kom fram í málinu, er benti til þess, að K hefði haft samfarir við nokkurn annan karlmann á þeim tíma. Var M því dæmdur faðir barnsins.	271
---	-----

Bifreiðar. Bifreiðalagabrot.

a) Einkamál.

A ók bifreið austur Tryggvagötu í Reykjavík. Rakst bifreið hans á aðra bifreið, er B átti. A taldi áreksturinn hafa stafað af því, að B hefði ekið bifreið sinni aftur á bak út á götuna án þess að gefa hljóðmerki. Höfðaði hann mál á hendur B til greiðslu skaðabóta. Gegn eindregnum mótmælum B tókst A ekki að sanna, að bifreið B hefði verið á hreyfingu, er áreksturinn varð. Var B því sýknaður af kröfum A.	29
Eftir að strætisvagn í Reykjavík hafði numið staðar á viðkomustað og farþegar farið út um afturdyr hans, ætlaði A, farþegi í vagninum, að loka afturhurðinni innan frá. Skelltist hurðin þá aftur, og varð hönd A á milli stafs og hurðar. Skaddaðist höndin allmjög. Tvö vitni töldu vagninn hafa verið kominn á hreyfingu, er slysið varð, og ekki var talið sannað, að strætisvagnsstjórinn hefði gengið úr skugga um, að afturdyrnar væru lokaðar, er hann ók af stað. Var ábyrgð á tjóni A því lögð á eiganda strætisvagnsins, sbr. 34. gr. laga nr. 23/1941, og honum gert að greiða A bætur fyrir vinnutjón, varanlegt heilsutjón og þjáningar og lýti.	76
Áætlunarbifreið nam staðar á viðkomustað. Fóru farþegar út um afturdyrnar, þar á meðal A, sem fór svo aftur inn í vagninn um sömu dyr. Ætlaði A síðan að loka afturhurðinni og seildist með	

vinstri hendi til hennar, en hélt hægri hendi þannig, að þumal-
 fingur hennar varð milli hurðar og dyraumbúnaðar, er hurðin
 skelltist aftur. Tók af fremsta köggul fingursins. A taldi vagn-
 inn hafa ekið af stað, áður en honum tókst að loka hurðinni, og
 hafi það valdið slysinu. Ekki þótti sannað, að bifreiðarstjórinn
 hefði gengið úr skugga um, að afturdyrnar væru lokaðar, áður
 en hann ók af stað. Var eigandi bifreiðarinnar því talinn bera
 bótaábyrgð samkvæmt 34. sbr. 35. gr. laga nr. 23/1941. Vegna
 ógætni A við lokun hurðarinnar þótti rétt, að hann bæri sjálfur
 skaða sinn að hálfu. Samkvæmt þessu var eiganda bifreiðar-
 innar dæmt að greiða A hálf tón hans, þ. e. sjúkrakostnað,
 vinnutjón, örorkubætur og þjáningabætur og lýta. 153

A ók bifreið sinni niður Laugaveg í Reykjavík. Er hann nam staðar
 vegna umferðarstöðvunar, ók B bíl sínum aftan á bifreið hans
 og olli spjöllum á henni. Í skaðabótamáli, er A höfðaði á hendur
 B, viðurkenndi B bótaskyldu sína, en taldi, að sum spjöllin, er
 bóta var krafizt fyrir, stöfuðu frá árekstri bifreiðar A á land-
 festi frá skipi, sem átt hefði sér stað, eftir að áreksturinn varð
 milli bifreiða aðilja. B tókst þó ekki að sanna þetta, enda hafði
 hann ekki hlutast til um opinbera rannsókn þessa atriðis. Var
 krafa A því ekki lækkuð af þessum sökum. 196

A ók bifreið sinni frá norðri inn á aðalbraut og ætlaði síðan að aka
 vestur aðalbrautina. Í sama mund bar að bifreið B, sem ók
 austur aðalbrautina. Komst A yfir miðju aðalbrautarinnar, en
 B sveigði bifreið sína til hægri, og varð árekstur milli bifreið-
 anna utan við syðri brún aðalbrautarinnar. Í skaðabótamáli A
 á hendur eiganda bifreiðar B var talið, að báðir bifreiðarstjór-
 arnir hefðu átt sök á árekstrinum að jöfnu. Var eiganda bif-
 reiðar B samkvæmt því dæmt að bæta A hálf tón hans. 203

A bifreiðarstjóri, sem stundaði fólksflutninga og sjálfur átti bifreið
 þá, er hann notaði við flutningana, talinn skyldur til að tryggja
 bifreiðina samkvæmt 8. mgr. 36. gr. laga nr. 23/1941 og greiða
 full iðgjöld, svo sem þau eru ákveðin í 112. og 113. gr. laga nr.
 50/1946. 248

Í dómi Hæstaréttar í einkamáli, sem gistihússeigandi á viðkomustað
 langferðabifreiða höfðaði á hendur sérleyfishafa fólksflutninga
 með bifreiðunum, er tekið fram, að sérleyfishafanum hafi borið
 að hafa viðkomu þar, sem hentugast var farþegum og til góðrar
 rækslu starfa hans. 428

A ók á reiðhjóli norður Brekkugötu á Akureyri og mun hafa ætlað að
 beygja til hægri inn á Gránufélagsgötu. B ók bifreið sinni á
 eftir A, en á nefndum gatnamótum, er A mun hafa verið byrj-
 áður að beygja til hægri, rakst bifreiðin á A, er féll í götuna og
 hlaut allmikil meiðsl. B kvað sig ekki hafa séð til ferða A, fyrr
 en áreksturinn varð. Í skaðabótamáli A á hendur B var talið, að
 báðir aðiljar hefðu sýnt af sér óvarkátni, en B þó meiri. Var sök

skipt þannig, að A skyldi bera $1/4$ hluta tjóns síns sjálfur, en B bæta honum $3/4$ hluta þess. Samkvæmt þessu var B dæmt að bæta A að $3/4$ hlutum vinnutjón, sjúkrakostnað, þar á meðal hjúkrunarvinnu eiginkonu A á heimili þeirra, fataspjöll og bæt-ur fyrir sársauka og óþægindi. Dóttir A ferðaðist frá Reykjavík til Akureyrar eftir slysið, enda var A þá talinn í lífshættu. Krafa A um greiðslu ferðakostnaðar hennar var ekki tekin til greina. 451

A Suðurgötu í Reykjavík ók A bifreið sinni á hjólreiðamann (B), sem féll í götuna og beið bana. Af gögnum málsins var ljóst, að B hafði verið á ferð á hjóli sínu eða með það á veginum fram-undan bifreið A, áður en A ók á hann. Ekki var leitt í ljós, að B hefði hagað sér óvarlega. A hafði ekki veitt B eftirtekt, fyrr en um leið og slysið varð. Var A metið þetta til mikils gáleysis og öll sök á slysinu lögð á hendur honum. Í skaðabótamáli ekkju B á hendur A var A gert að greiða henni bætur vegna missis framfæranda. 477

b) *Opinber mál.*

- A ók bifreið ölvaður eftir götum Vestmannaeyjakaupstaðar, og rakst bifreiðin á ljósastaur. Var honum dæmd refsing, varðhald 15 daga, samkvæmt ákvæðum bifreiðalaga, umferðarlaga, áfengis-laga og lögreglusamþykktar Vestmannaeyja. A hafði margsinnis sætt refsingu fyrir ölvun og óspektir og fleiri afbrot. Var hann sviptur ökuleyfi ævilangt. 1
- Farþegi í bifreið veitti bifreiðarstjóranum vín, meðan á akstrinum stóð. Var farþeganum dæmd sekt, 450 krónur, samkvæmt 21. gr. sbr. 39. gr. laga nr. 33/1935. 1
- A bifreiðarstjóri ók austur götu á Akureyri á nyrðri helming göt-unnar. Mætti hann þá bifreið, sem ók á syðri vegarhelmingi. Á eftir þeirri bifreið kom 9 ára gamall drengur á reiðhjóli. Beygði drengurinn þvert yfir götuna og ætlaði að hjóla aftur með bif-reið A að norðanverðu. Er drengurinn var kominn á hlið við bif-reið A, rakst hann á bifreiðina og hlaut meiðsli. Var A metið það til vangæzlu að hafa ekki stöðvað bifreið sína, er hann sá fyrirætlun drengsins, enda var vegarbrúnin að norðanverðu mjög tæp og ógreiðfær. Varðaði þetta brot A við 1. mgr. 27. gr. laga nr. 23/1941 og 2. gr. laga nr. 24/1941. Í sama máli sannaðist á A, að hann hafði í annað skipti ekið bifreið í heimildarleysi og mjög ölvaður eftir götum Akureyrar. Ók hann svo hratt og ó-gætilega, að bifreiðin valt á sléttri götu. Ekki sakaði þó farþega, sem í bílnum voru. Varðaði þetta brot hans við 1. mgr. 23. gr. laga nr. 23/1941 auk ýmissa ákvæða umferðarlaga, áfengislaga og lögreglusamþykktar Akureyrar. Var A dæmt varðhald 15 daga. Hann var og sviptur ökuleyfi 3 ár. 9
- Að morgni dags í aprílmánuði skildi A bifreiðarstjóri bifreið sína eftir fyrir utan búð í Hveragerði, meðan hann fór þangað inn.

Er hann kom út aftur, fór hann upp í bifreiðina og ók henni aftur á bak. Tveggja ára gamalt barn hafði verið að leik aftan við bifreiðina. Varð það undir henni og beið bana. Það var talið mikið varúðarleysi af A að gæta ekki að umferð, áður en hann ók bifreiðinni aftur á bak. Refsing ákveðin samkvæmt 27. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941 og 215. gr. laga nr. 19/1940 varðhald 75 daga. Hann var sviptur ökuleyfi ævilangt. 23

Um miðjan dag í ágústmánuði ók A bifreið sinni austur Þingvallaveg. Á undan honum ók B bifreiðinni R 983. Á austanverðri Mosfellsheiði nam R 983 staðar. A, sem ók skammt á eftir með um 40 km hraða, miðað við klst., vildi ekki eiga á hættu að aka aftan á R 983. Beygði hann því til hægri og ók fram með R 983 án þess að draga úr hraða, enda þótt landslagi væri svo háttað, að hann ssei aðeins fram með hlið R 983, en ekki lengra fram á veginn. Í sama mund kom D á bifreið sinni að austan. Sannaðist á hann, að hann hafði ekið með miklum hraða og mjög ógætilega. Er hann nálgadist R 983, hélt hann ekki bifreið sinni nægilega á vinstra vegarhelmingi sínum, en beygði til vinstri, um leið og hann ók fram hjá R 983. Í sömu svipan rákust bifreiðar þeirra A og D á. Urðu mikil spjöll á bifreiðunum, og margir farþegar hlutu meiðsli. Auk þess urðu spjöll á R 983, sem bifreið D var talin hafa rekizt á, þegar áreksturinn varð. A og D voru báðir taldir eiga sök á slysinu, en D þó meginsökina. Brot beggja heimfærð til 26. gr. og 1. mgr. 27. gr. laga nr. 23/1941 og 219. gr. laga nr. 19/1940 auk ákvæða í umferðarlögum. Refsing A ákveðin 700 króna sekt, en D 3500 króna sekt. A var sviptur ökuleyfi 6 mánuði, en D ævilangt. 31

A ók bifreið mjög ölvaður um Selfosskauptún og þjóðveg í Árnes-sýslu. Varðaði það við 21. gr. laga nr. 33/1935 og 23. gr. laga nr. 23/1941. Hann lækkaði eigi ljós bifreiðar sinnar og vék ekki til vinstri, er hann mætti bifreið á veginum. Voru þau brot heimfærð til 2. mgr. 7. gr. og 4. mgr. 28. gr. siðarnefndra laga. Refsing ákveðin varðhald 20 daga. Hann var og sviptur ökuleyfi ævilangt. 54

Bifreiðarstjóri, sem braut umferðarreglur og olli spjöllum á bifreið með árekstri, var grunaður um ölvun við aksturinn. Hann kannaðist við að hafa verið ölvaður nóttina áður, en eftir það kvaðst hann hafa sofið og einungis neytt slatta í vatnsglasi af vínböndu um hádegis. Kvaðst hann hafa verið allsgáður, er áreksturinn varð kl. 17.40. Blóðrannsókn eftir áreksturinn leiddi í ljós 1.74% áfengismagn í blóði hans. Þótti ekki sannað, að hann hefði verið með áfengisáhrifum við akstur, en hins vegar ljóst, að hann hefði verið miður sín vegna undanfarandi áfengisneyzlu. Var honum dæmd 1000 króna sekt samkvæmt 3. mgr. 23. gr. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941. Svo var hann og sviptur ökuleyfi 3 mánuði. 56

A ók sunnan frá inn á aðalbraut og ætlaði að beygja til vinstri og

- aka vestur aðalbrautina. Bifreið hans var keðjulaus, en ísing á veginum, og barst hún yfir á nyrðri helming aðalbrautarinnar. Í sama mund ók B austur aðalbrautina með allmiklum hraða. Varð árekstur milli bifreiðanna, og hlaut B og farþegi hans meiðsli, en spjöll urðu á bifreiðunum. Báðir voru þeir A og B taldir hafa sýnt aðgæzluskort við aksturinn. Var A gert að greiða 800 króna sekt, en B 1500 króna sekt. A var og sviptur ökuleyfi 3 mánuði, en B 6 mánuði. 69
- Árekstur varð milli bifreiða A og B, er þær mættust á þjóðvegi í Rangárvallasýslu. Var þá myrkt af nóttu, en A og B báðir ókunnugir veginum, sem þarna var frekar mjór. Talið var, að þeir hefðu af þessum sökum átt að gæta sérstakrar varúðar, er bifreiðarnar mættust, og aka hægt hvor fram hjá öðrum, en einkum hefði þessi skylda hvílt á B, sem ók stórri bifreið og breiðri. Þar sem þeir gættu ekki þessarar varúðar, var þeim dæmd sekt, A 400 kr., en B 600 kr. 96
- Bifreiðarstjóri var handtekinn í Reykjavík kl. 3 að nóttu vegna brots á umferðarreglum. Hann var og grunaður um að hafa verið undir áfengisáhrifum og ákærður fyrir brot á áfengislögum og bifreiðalögum. Bifreiðarstjórinn kannaðist við að hafa fundið til áfengisáhrifa í matarhófi, er lauk kl. 22 kvöldið áður. Eftir það hafi hann neytt lítils vins til kl. um 1 um nóttina, en verið laus við áfengisáhrif, er hann var handtekinn. Áfengismagn í blóði hans reyndist 1.24%. Gegn neitun hans þótti ósannað, að hann hefði ekið bifreið undir áhrifum áfengis, en talið ljóst, að hann mundi hafa verið miður sín vegna undanfarandi áfengisneyzlu. Var honum gert að greiða 1000 króna sekt samkvæmt 3. mgr. 23. gr. laga nr. 23/1941. Hann var og sviptur ökuleyfi 6 mánuði. 181
- Er kona var að fara út úr áætlunarbifreið á viðkomustað, ók bifreiðarstjórinn (A) af stað. Féll konan þá á götuna og meiddist á hendi. Var A talinn hafa sýnt vangæzlu við aksturinn og gerzt brotlegur við 1. mgr. 27. gr. laga nr. 23/1941 og 219. gr. laga nr. 19/1940. Refsing hans ákveðin 400 króna sekt. 192
- Maður, sem talinn var ósakhæfur vegna geðtruflana, tók eitt sinn bifhjól í heimildarleysi og ók því ölvaður. Í annað skipti tók hann bifreið í heimildarleysi, ók henni í ölvunarástandi og kveikti síðan í henni. Voru brot hans m. a. heimfærð til 1. mgr. 23. gr. laga nr. 23/1941. Hann var sviptur ökuleyfi ævilangt. . . 253
- Bifreiðarstjóri ók í júlí 1949 ölvaður um götur í Vestmannaeyjum, og rakst bifreið hans á ljósastaur. Var hann m. a. talinn brotlegur við 1. mgr. 23. gr. og 5. mgr. 26. gr. laga nr. 23/1941 og 21. gr. laga nr. 33/1935. Refsing ákveðin varðhald 15 daga. Hann var sviptur ökuleyfi 3 ár, enda hafði eldri refsíðómur (frá 1935) fyrir sams konar brot ekki ítrekunaráhrif í máli þessu. 319

- A sá B neyta áfengis í sömu svifum og hann lánaði honum bifreið sína, en ekki þótti sannað, að A hefði þá séð áhrif áfengis á B. Var A með þessari háttsemi talinn hafa gerzt sekur um brot á ákvæðum 1. mgr. 23. gr. laga nr. 23/1941, sbr. lögjöfnun frá 22. gr. laga nr. 19/1940. Var A gert að greiða 1000 króna sekt. 319
- Um kl 2 að nóttu rakst bifreið A á bifreið, sem stóð kyrr á götu í Reykjavík. Lögreglan handtók A um 15 mín. síðar á heimili kunningja hans, og var A þá mjög ölvaður. Viðurkenndi hann þá fyrir lögreglumönnum, að hann hefði ekið bifreið sinni undir áhrifum áfengis. Fyrir dómi neitaði A hins vegar að hafa fundið til áfengisáhrifa, fyrr en eftir að hann hætti að aka bifreiðinni, en þá hefði hann á skammri stundu drukkið meira en fullt vatns-glas af vinblöndu hjá kunningja sínum. Hann kvaðst þó hafa neytt lítils háttar af víni í kvöldhófi einu, um 4 klst. áður en áreksturinn varð, en þá vart fundið til áfengisáhrifa. Var ekki talið sannað, að A hefði ekið bifreiðinni undir áhrifum áfengis, en hins vegar þótti mega ráða af atvikum, að hann hefði verið miður sín við aksturinn. Var brot hans talið varða við 3. mgr. 23. gr. laga nr. 23/1941. Refsing ákveðin 1000 króna sekt. Auk þess var hann sviptur ökuleyfi 6 mánuði. 359
- Ökuskipteini A bifreiðarstjóra var fallið úr gildi samkvæmt 6. mgr. 20. gr. laga nr. 23/1941 og hafði ekki verið endurnýjað. Eftir það ók hann bifreið ölvaður. Var brot hans m. a. talið varða við 21. gr. laga nr. 33/1935 og 23. gr. laga nr. 23/1941. Var honum dæmt varðhald 15 daga. Svo var hann og ævilangt sviptur rétti til að öðlast ökuskipteini. 370
- A ók bifreið vestur Laugaveg í Reykjavík. Sá hann þá telpubarn hlaupa norður yfir götuna fyrir framan bifreið hans. Í stað þess að stöðva bifreiðina þegar í stað, vék hann til hægri og hélt áfram með svipuðum hraða. Varð það til þess, að hann ók á barnið nærri nyrðri gangstétt. Hlaut barnið mikla áverka við áreksturinn. A var talinn hafa sýnt mikla vangæzlu við aksturinn. Brot hans heimfært til 1. mgr. 27. gr. laga nr. 23/1941, 3. mgr. 4. gr. umferðarlaga nr. 24/1941 og 219. gr. laga nr. 19/1940. Refsing ákveðin varðhald 12 daga. Hann var og sviptur öku-leyfi 1 ár. 460

Birting laga.

- A var sóttur til sakar í opinberu máli fyrir að hafa byrjað á byggingu garðs um hús sitt án heimildar frá fjárhagsráði. A bar það fyrir sig, að auglýsing sú, sem fjárhagsráð gaf út 17. sept. 1947 um bann við byggingu garða, hefði ekki lagagildi, þar sem hún hefði hvorki verið birt í Stjórnartíðindum né Lögbirtingablaði. Andmæli þessi voru ekki tekin til greina. 316

Björgun.

Hinn 11. marz 1949 var vélskipið H, 2406 brúttósmálestir að stærð, statt undan Tjörnesi, er vél þess bilaði. Norðankaldi var á, og rak skipið hratt til lands. Gerðu skipsmenn við vélina til bráðabirgða, en sú viðgerð mistókst, og varð skipið aftur hjálparvana. Kastaði skipið þá akkerum um 1 mílu suður af Háey. Kom nú togarinn K á vettvang, tók H í tog og dró það til Akureyrar. Töldu dómstólar hér vera um björgun að ræða. Höfðu 17 klst. gengið til björgunarstarfsins. Hið bjargaða verðmæti var metið á kr. 3.163.000.00. Spjöll á dráttartaugum og búnaði K voru metin á kr. 5200.00. Björgunarlaun ákveðin kr. 200.000.00. 207

Blóðrannsókn.

Blóðrannsókn framkvæmd á áfengismagni í blóði bifreiðarstjóra, sem sakaðir voru um að hafa verið með áhrifum áfengis við akstur bifreiðar. 56, 181

Rannsóknarstofa Háskólans ákveður blóðflokka málsaðilja og barns í sambandi við barnsfaðernismál. 271

Fundið að því, að ekki var látin fara fram blóðrannsókn á bifreiðarstjóra, sem grunaður var um ölvun við akstur. 319

Bifreiðarstjóri, er lögreglan í Reykjavík grunaði um akstur undir áhrifum áfengis, neitaði að láta taka sér blóð til rannsóknar, og var frá því horfið. 359

Bifreið ók á hjólreiðamann á götu í Reykjavík og olli bana hans. Áfengismagn í blóði hins látna rannsakað. 477

Blóð.

Í skuldamáli var leitt í ljós fyrir Hæstarétti, að það sé föst venja, að dagblóð séu falin föstum útsölumönnum til umboðssölu. 438

Borgararéttindi.

Maður, sem framið hafði marga brennuglæpi og fleiri afbrot, en talinn var ósakhæfur vegna geðtruflana og dæmd öryggisgæzla, sviptur kosningarrétti og kjörgengi samkvæmt 68. gr. laga nr. 19/1940. 253

A gerðist í ölæði sekur um kynferðisbrot, er heimfært var tii 202. gr. laga nr. 19/1940. Var hann sviptur kosningarrétti og kjörgengi samkvæmt 68. gr. laga nr. 19/1940. 333

Maður, sem refsing var dæmd fyrir kynferðismök við telpubarn samkvæmt 202. sbr. 200. gr. laga nr. 19/1940, sviptur kosningarrétti og kjörgengi eftir 68. gr. nefndra laga. 395

Botnvörpuveiðar. Sjá fiskveiðabrot.

Brenna.

- Á tímabilinu frá 12. maí til 2. júní 1949 kveikti A að næturlagi í mörgum húsum í Reykjavík og fleiri verðmætum. Tókst slökkviliði að stöðva útbreiðslu elds í sumum húsunum, en önnur brunnu til kaldra kola með öllu, sem í þeim var. Ekki varð manntjón af brennunum. A kveikti ekki í húsunum í fjáraflaskyni, heldur vegna sjúklegtrar brennufýsnar. Voru sumir brennuglæpirnir taldir varða við 1. mgr. 164. gr. laga nr. 19/1940, en aðrir við 2. mgr. sömu greinar. A var jafnan undir áhrifum áfengis, er hann framdi brot sín. Að dómi sérfræðings í geðsjúkdómum, er læknað samsinnnti, var A, þegar hann framdi afbrot sín, haldinn geðtruflunum, er stöfuðu af þremur samverkandi orsökum, þ. e. sefasýkisupplagi, bráðri heilabólgu og áfengiseitrun. Þegar dómur gekk í Hæstarétti, taldi læknað heilabólguna batnaða, en staðfesti hins vegar þá umsögn sérfræðings í geðsjúkdómum, að jafnan kynni að vera hætta á, að afbrigðileg hegðun A leystist úr læðingi fyrir eiturvekun áfengis á heila hans. Hæstiréttur taldi A hafa verið ósakhæfan vegna geðtruflana, er hann framdi afbrot sín, sbr. 15. gr. laga nr. 19/1940. Var honum dæmd öryggisgæzla samkvæmt 62. gr. sömu laga. (Það athugast, að í dómi Hæstaréttar á bls. 253, 2. línu a. n., hefur misritazt „Bergþórugötu 20“ fyrir „Grettisgötu 21.“) .. 253
- Maður sá, er að ofan greinir, kveikti m. a. í tveimur skúrum í Reykjavík, öðrum við Skúlagötu, en hinum við Snorrabraut. Einnig kveikti hann í bifreið uppi í Mosfellssveit, utan við þjóðveginn. Ekki var álitnið, að almannahætta hefði stafað af íkveikjum þessum. Voru þessi afbrot talin varða við 2. mgr. 257. gr. laga nr. 19/1940. 253
- A olli því í gáleysi, að eldur kom upp í vélbát, sem lá við bryggju í Vestmannaeyjum. A var m. a. ákærður fyrir brot á ákvæðum XVIII. kafla laga nr. 19/1940, en þar sem ekki var talið, að almannahætta hefði stafað af eldsuppkomunni, var A sýknaður af því ákæruatriði. 466

Búfjárrækt. Sjá ágangur búfjár.

Byggingarsamþykktir.

- Húseigandi krafðist þess, að leigutaka hans yrði gert skylt að rýma leiguíbúð sína á 1. hæð hússins gegn því að fá til afnota aðra íbúð í kjallara hússins, sbr. 1. gr. laga nr. 39/1943. Kröfu þessari var hrundið, m. a. af þeim sökum, að kjallarahúsnæðið hafði verið tekið til íbúðar andstætt fyrirmælum byggingarsamþykktar Reykjavíkur nr. 195/1945. 343

Dagblöð. Sjá blöð.

Dánarbætur.

Árið 1948 varð A, starfsmaður Reykjavíkurbæjar, 60 ára að aldri, fyrir bifreið og beið bana af B, eiginkona A, 55 ára að aldri, krafðist í dómsmáli dánarbóta af D, bifreiðarstjóra þeim, sem slysinu olli. Var D talinn eiga að bera fulla bótaábyrgð á slysinu. A hafði haft í árslaun árið 1947 kr. 23.226.34. Hrein eign þeirra hjóna nam sama ár kr. 35.328.00. Þá átti A og rétt til lífeyris frá Reykjavíkurbæ eftir fullnaðan 70 ára aldur. B naut frá láti manns síns nokkurra eftirlauna úr bæjarsjóði Reykjavíkur. Tryggingarfræðingur reiknaði með líkindatölum innstæðu tjónbóta B. Var miðað við tekjur B af starfslaunum A til 70 ára aldurs hans, tekjur B af lífeyri A eftir fullnaðan 70 ára aldur hans og tekjur B af ekkjulífeyri að manni sínum önduðum. Er frá var dregin innstæða þess lífeyris, er B naut þegar eftir lát A, nam mismunur innstæðnanna kr. 69.138.00. Með hliðsjón af þessu svo og því, að B hafði fengið greiddar í ekkjubætur og dánarbætur frá Tryggingastofnun ríkisins kr. 10.800.00, þóttu dánarbætur henni til handa frá D hæfilega ákveðnar kr. 40.000.00. 477

Dómar og úrskurðir.

Í opinberu máli út af verðlagsbroti bar sækjandi fram málsatriði fyrir Hæstarétti, sem ekki hafði verið dæmt í héraði. Sagt, að atriðið verði af þeim sökum ekki dæmt í Hæstarétti. 184

M mótmælti því, að honum væri skylt að greiða útsvar í A-kaupstað árið 1948, með því að hann hefði ekki verið heimilisfastur þar. Skirskotaði hann til dóms, er sýknaði hann af útsvarskröfu A-kaupstaðar fyrir árin 1944—1946 af nefndri ástæðu. Sagt, að sá dómur skipti engu um útsvarsskyldu M árið 1948. 314

Í úrskurði um framkvæmd fjárnáms hafði fógæti ekki rökstutt það, að fjárnám var ekki leyft í tilteknum munum. Með því að munir þessir voru samtals aðeins virtir á kr. 16.00, þótti ekki ástæða til að ómerkja úrskurðinn af þessum sökum. 364

Fundið að því, að lýsingu á málsatvikum skorti í dóm. 399

Í opinberu máli á hendur A og B, var A dæmd refsing, en B sýknuð. Þeim var þó báðum dæmt að greiða sakarkostnað, aðallega hvoru í sínu lagi, en til vara in solidum. Sagt, að ákvæðin um sakarkostnað á hendur B og um það, að hvort hinna ákærðu skuli til vara bera ábyrgð á þeim málskostnaði, sem dæmdur er á hendur hinu, séu löglaus. 446

A sýknaður að svo stöddu af skaðabótakröfu B. 456

Dómarar.

A taldi héraðsdómara hafa bakað sér fjártjón með mistökum um gæzlu réttra aðferða um meðferð máls fyrir dómi, en ríkissjóð bera fébótaábyrgð á mistökum dómarans. Höfðaði A skaðabóta-

mál á hendur ríkissjóði fyrir Hæstarétti og stefndi héraðsdóm- aranum til réttargæzlu. Rétt þótti að beita lögjöfnun frá 33. gr. laga nr. 112/1935, þar sem mælt er, að héraðsdómari verði ekki látinn sæta ábyrgð fyrir málsmeðferð sína eða dóm, þegar máli er áfrýjað, ef liðnir eru 6 mánuðir frá dómsathöfn þeirri, sem málið er risið af. Þar sem nefndur frestur var löngu liðinn, er málið var höfðað fyrir Hæstarétti, var ríkissjóður sýknaður þeg- ar af þeirri ástæðu.	42
Fundið að drætti á rannsókn opinbers máls.	69
Héraðsdómur ómerktur vegna þess, að héraðsdómari hafði ekki kvatt sérkunnáttumenn til að dæma málið með sér, sbr. 3. tölul. 200. gr. laga nr. 85/1936.	87, 340
Héraðsdómur í opinberu máli ómerktur vegna ófullkominnar rann- sóknar.	297
Rannsókn opinbers máls sögð mjög gölluð.	346
Rökstuðning skorti um tiltekin atriði í úrskurð fógeta.	364
Krafizt var fyrir fógetaðómi útburðar á manni úr leiguhúsnæði, og hafði fulltrúi fógeta málið til meðferðar. Í málinu var deilt um skilning á leigumati, er yfirhúsaleigunefnd hafði framkvæmt, en fógetinn átti sæti í nefndinni og hafði tekið þátt í matinu. Af þessum sökum bar fógeta og fulltrúa hans að víkja sæti í málinu.	382
Í skaðabótamáli út af göllum á seldri íbúð er þess getið í dómi Hæstaréttar, að héraðsdómara hefði verið rétt að dæma málið ásamt samdómsmönnum, sbr. 3. tölul. 200. gr. laga nr. 85/1936.	399
Fundið að því, að lýsingu á málsatvikum skorti í dóm.	399
Eftir að dómsmálaráðuneytið hafði fyrirskipað höfðun refsímáls, fór frekari rannsókn fram í héraði. Það þótti aðfinnsluvert, að héraðsdómur hafði ekki vakið athygli ákærvaldsins á fram- burði tiltekens vitnis í framhaldsprófunum.	404
Héraðsdómur í opinberu máli út af fiskveiðabroti ómerktur vegna mjög ófullkominnar rannsóknar.	432
Héraðsdómari í opinberu máli víttur fyrir að vanrækja leiðbein- ingarskyldu, gallaða málshöfðun og löglaus ákvæði um sakar- kostnað í héraðsdómi.	446
Héraðsdómari víttur fyrir slæga rannsókn opinbers máls og drátt á rannsókninni svo og fyrir vanrækslu á leiðbeiningarskyldu.	460
Fundið að göllum á rannsókn opinbers máls.	466

Dómsgerðir.

Frágangur dómsgerða í opinberu máli sagður slæmur og setningar í þeim ýmist lítt læsilegar eða ólæsilegar.	432
--	-----

Dómsstólar.

Fébótamál á hendur ríkissjóði út af dómaraaverki höfðað fyrir Hæsta- rétti.	42
Héraðsdómur í máli út af fasteign ómerktur, með því að héraðsdóm-	

ari hafði ekki kvatt sérfróða menn til að dæma málið með sér, sbr. 3. tölul. 200. gr. laga nr. 85/1936.	87, 340
Málsatriði ekki dæmt í Hæstarétti, með því að það hafði ekki verið dæmt í héraði.	184
Í máli út af veiðirétti í vötnum var deilt um takmörk vatnasvæðis. Sagt, að héraðsdómara hefði borið að nefna samdómendur samkvæmt III. kafla laga nr. 41/1919 og fara með málið sem vettvangsmál.	212
Eftir að héraðsdómur í einkamáli hafði verið ómerktur í Hæstarétti og málinu vísað heim í hérað, gerði stefnandi ekki án ástæðulauss dráttar reka að því að fylgja fram fyrir héraðsdómi kröfu þeirri, sem heim var vísað. Var málið því talið niður fallið, sbr. lögjöfnun frá 1. mgr. 118. gr. laga nr. 85/1936. Krafa um frávísun nýs máls frá héraðsdómi, er stefnandi hafði höfðað gegn sömu aðiljum út af sömu kröfu 17 mánuðum eftir heimvísun fyrra málsins, var því ekki tekin til greina.	311
Héraðsdómari dæmir einkamál í bæjarþingi ásamt sérfróðum samdómsmönnum.	353
Í einkamáli var krafizt skaðabóta vegna galla á seldri íbúð. Sagt, að héraðsdómara hefði verið rétt að kveðja sérfróða menn til að dæma málið með sér, sbr. 3. tölul. 200. gr. laga nr 85/1936, en ekki varðaði þetta ómerkingu dóms.	399

Eftirgrennslan afbrota. Sbr. opinber mál.

Lögreglumenn athuga aðstæður á vettvangi, þar sem bifreiðarslys hafði orðið.	1, 9, 31, 69, 96, 203, 319
Bifreiðaeftirlitsmenn eða aðrir skoðunarmenn athuga ástand bifreiða í sambandi við bifreiðarslys.	9, 23
Rannsókn opinbers máls talin ófullkomin.	297, 346, 432, 460, 466
Rannsóknardómari nefnir tvo menn til að meta hættu af brennu.	253

Eiður.

Fundið að því, að vitni í opinberu máli voru ekki eiðfest.	432, 460
A játaði sem vitni á sig verknað, sem ætla mátti saknæman. Þótti aðfinnsluvert, að A var látinn vinna eið að framburðinum.	404
Tveir menn höfðu borið sem vitni fyrir dómi, að bifreiðarstjóri hefði selt þeim áfengi. Þeir voru mjög drukknir, er þetta átti að hafa gerzt, og auk þess urðu þeir tvisaga um aðalatriði málsins. Þótti því ekki fært að láta þá staðfesta framburð sinn með eiði.	441

Eignardómsmál.

Mál til viðurkenningar eignarrétti að jörð höfðað með opinberri stefnu.	47
Mál til viðurkenningar því, að jörðum í L-hreppi fylgdi veiðiréttur í tilteknum vötnum, höfðað með opinberri stefnu.	212

Eignarréttur.

- A höfðaði mál með eignardómsstefnu til viðurkenningar á eignarrétti hennar að húseign ásamt tilheyrandi lóð. Fyrir Hæstarétti var aðeins gerð krafa um ótilgreinda lóð bæði að stærð og merkjum ásamt húsi á lóðinni. Þótti krafan svo óákveðin, að málinu var vísað frá Hæstarétti. 47
- A krafðist innsetningar í lausafjármuni, sem voru í vörzlum B. Kvaðst A hafa keypt þá af D, en D hefði áður keypt þá af B. Gegn mótmælum B tókst A ekki að sanna, að B hefði endanlega fallizt á að afsala eignarrétti að mununum í hendur D. Var því synjað um framkvæmd innsetningar. 106
- A tók á leigu af B jörð ásamt áhöfn frá 1. febr. 1947 til fardaga 1948. Skuldbatt A sig til að skila þá „samsvarandi áhöfn að tölu, magni eða gæðum“. Vegna skorts á fódurbirgðum seldi A bónda í sömu sveit (D) í des. 1947 24 sauðkindur af leiguáhöfninni gegn greiðslu í fódurvörum. Er A afhenti B jörðina í fardögum 1948, skorti hann sauðkindur í stað þeirra, er hann hafði selt D. Krafðist B þess þá af fógeta, að honum yrðu afhentar með fógetagerð sauðkindur þær, er D keypti. Þar sem A var samkvæmt leigumálanum heimilt að farga einstökum skepnum af áhöfninni gegn því að fylla aftur í skarðið og salan til D var ekki óeðlileg ráðstöfun, eins og á stóð, þá var D talinn hafa öðlazzt eignarrétt á hinum keyptu sauðkindum, enda höfðu engar líkur verið fram færðar gegn grandleysi hans. Var því synjað um framkvæmd innsetningargerðar. 200
- Abúendur jarða í L-hreppi höfðuðu mál með eignardómsstefnu til viðurkenningar því, að jörðum í L-hreppi og þeim einum fylgi veiðiréttur í vötnum á tilteknu vatnasvæði. M. a. vegna þess, að dómkrafan var ekki nægilega ákveðin, að því er varðaði takmörk vatnasvæðisins, var hinn áfrýjaði dómur ómerktur og málinu vísað frá héraðsdómi. 212
- M og K höfðu gengið í hjónaband árið 1938 og áttu sameiginlegt heimili. Krafizt var fjárnáms í ýmsum lausafjármunum á heimili þeirra til tryggingar fjárkröfu á hendur M, sem stofnazzt hafði, áður en þau M og K gengu að eigast. Var synjað um fjárnám í ýmsum munum vegna þess, að sannað þótti, að þeir væru hjúskapareign K. Á heimilinu voru einnig tvö börn M. Þóttu þau hafa sannað eignarrétt sinn að ýmsum munum á heimilinu, og var einnig synjað um fjárnám í þeim munum. 364
- A kom tilteknum lausafjármunum í geymslu hjá G kaupmanni fyrir milligöngu kunningjakonu sinnar, B. Að B látinni, afhenti G ekkli hennar, D, munina. A krafðist þess, að henni yrðu fengnir munirnir í hendur með innsetningargerð. D neitaði að afhenda þá, með því að B hefði keypt þá af A og greitt kaupverðið að fullu. Komu fram allmiklar líkur fyrir því, að kaup hefðu átt

sér stað, en þar sem D tókst ekki að færa fullar sönnur á það, var framkvæmd innsetningargerðar heimiluð. 463

Eignarupptaka. Sjá upptaka eignar.

Eignaspjöll.

- Ríkissjóði dæmt að greiða samkvæmt lögum nr. 99/1943 bætur fyrir spjöll, er herlið Bandaríkja Norður-Ameríku hafði valdið á eignum manna hér á landi. 217, 222, 282
- A kveikti í tveimur skúrum í Reykjavík, öðrum við Skúlagötu, en hinum við Snorrabraut. Svo kveikti hann og í bifreið, sem hann hafði tekið í heimildarleysi og ekið upp í Mosfellssveit. Almannahætta var ekki talin stafa af íkveikjum þessum. Voru nefnd afbrot A talin varða við 257. gr. laga nr. 19/1940. 253
- A, húsfreyja á bæ einum norðanlands, kvartaði undan því við B nágranna sinn, að stóðhestur hans bryti girðingar hennar og spillti heyjum. Er B sinnti ekki kvörtun þessari, skaut A hestinn. A var ákærð fyrir brot á 26. gr. laga um búfjárrækt nr. 19/1948, en með því að sú grein átti ekki við um verknað hennar, var hún sýknuð af ákærunni. Fundið var að því, að héraðsdómari hafði vanrækt að leiðbeina B um málssóknarkröfu samkvæmt 257. gr. laga nr. 19/1940. 446
- Höfðað var refsímál á hendur A fyrir að hafa kveikt í bát, er lá við bryggju í Vestmannaeyjum. Sannað þótti, að A hefði valdið eldsuppkomunni af gáleysi. Almannahætta var ekki talin stafa af bruna bátsins. Eigandi bátsins lýsti því fyrir dómi, að hann gerði engar kröfur á hendur A. Brast því skilyrði til að refsa A, sbr. 3. og 4. mgr. 257. gr. laga nr. 19/1940. 466

Einkaleyfi. Sjá sérleyfi.

Einkaréttindi. Sjá firmu.

Elliheimili.

- Elliheimilið G hafði látið reisa fyrir fé sitt hús, sem eingöngu var notað til íbúðar handa starfsfólki stofnunarinnar. Húsrúm það, sem starfsfólkið hafði áður haft til afnota á elliheimilinu, var nú notað handa vistmönnum heimilisins. Talið var, að hús það, sem reist var til afnota handa starfsfólkinu, væri undanþegið fasteignaskatti til bæjar- og sveitarfélaga samkvæmt 4. gr. laga nr. 67/1945. 385

Embættismenn. Sjá dómara, stjórnssýslumenn.

Fasteignir.

- A seldi B ófullgert verzlunarhúsnæði í Reykjavík, en skuldbatt sig til að ljúka smíði þess innan tiltekins tíma. Stóð höfðaði A mál

- á hendur B til greiðslu á eftirstöðvum kostnaðarverðs vegna breytinga á verzlunarhúsnæðinu, en B gagnstefndi og krafðist skaðabóta vegna vanefnda A á kaupsamningnum. Hæstiréttur ómerkti héraðsdóm í máli þessu, með því að héraðsdómari hafði ekki kvatt sérkunnáttumenn um húsagerð og verzlunarrekstur til að dæma málið með sér, sbr. 3. tölul. 200. gr. laga nr. 85/1936. 87
- A seldi B hús, sem vélaverkstæði var í. B taldi, að vélarnar hefðu fylgt með í kaupunum, en því neitaði A. Í afsali var vélanna ekki getið, og tilgreint kaupverð benti ekki til þess, að vélarnar hefðu verið seldar með húsinu. Þótti ekki sannað, að B hefði öðlazzt eignarrétt að vélunum. 106
- Ríkissjóði dæmt samkvæmt lögum nr. 99/1943 að greiða eigendum fasteigna skaðabætur vegna spjalla, er herlið Bandaríkjá Norður-Ameríku hafði valdið á eignunum. 217, 222, 282
- A krafðist skaðabóta af bæjarsjóði H-kaupstaðar vegna verðryrnunar á húseign sinni, er stafaði af byggingu barnaskólahúss í nágrenni við hús A. Hæstiréttur ómerkti héraðsdóm í máli þessu, með því að héraðsdómari hafði ekki kvatt sérfróða menn um verðmæti húsa og lóða í H-kaupstað til að dæma málið með sér, sbr. 3. tölul. 200. gr. laga nr. 85/1936. 340
- Hús, sem elliheimili hafði reist til afnota starfsfólki sínu, talið undanþegið fasteignaskatti til bæjar- og sveitarfélaga samkvæmt 4. gr. laga nr. 67/1945. 385
- Hinn 14. maí 1946 keypti A íbúð á neðri hæð húss af B og fluttist þegar í hana. Eftir nokkurn tíma varð hann var við galla á íbúðinni, aðallega raka og leka með gluggum og gólfplögnum. Í des. 1946 æskti hann dómkvaðningar tveggja manna til að skoða galla þessa, og virðist hann ekki fyrr hafa borið fram kvörtun út af göllunum. Töldu skoðunarmenn byggingargalla vera á húsinu. Í skaðabótamáli A á hendur B var talið, að A yrði ekki gefið að sök, þó að hann hefði ekki orðið var við gallana, þegar kaup gerðust, og ekki var hann talinn hafa fyrirgert bótarétti með því að kvarta of seint undan þeim. Voru honum því dæmdar bætur úr hendi B. 399

Félög. Sjá hlutafélög, stéttarfélög.

Févíti.

Samkvæmt kjarasamningi milli stéttarfélaga sjómanna og útgerðarmanna skyldi útgerðarmaður tryggja sjómönnum tiltekna lágmarksgreiðslu frá lögskráningardegi til uppgerðardags. Er A háseti, sem skráður hafði verið á skip B útgerðarmanns með nefndum kjörum, var afskráður úr skiprúmi 20. ágúst 1948, gerði B honum ekki reikningsskil. Höfðaði A síðar mál á hendur B og krafðist kauptryggingargreiðslu til 18. sept. 1948. Með hliðsjón af því, að B gerði A ekki reikningsskil fyrr en á dómþingi 14.

okt. 1948, þótti ekki ástæða til að lækka fjárkröfu A samkvæmt 35. gr. laga nr. 7/1936. 225

Firnu.

H/f Leiftur í Reykjavík var skráð í firmaskrá árið 1939. Árið 1948 var stofnað í Ólafsfirði hlutafélag, er einnig var nefnt h/f Leiftur, og var tilkynning um stofnun þess birt í Lögbirtinga- blaði. H/f Leiftur í Reykjavík krafðist þess þá í dómsmáli gegn h/f Leiftri í Ólafsfirði, að síðarnefndu félagi væri dæmt óheimilt að bera nafnið Leiftur. Krafan var tekin til greina, þar sem h/f Leiftur í Reykjavík hafði öðlazzt lögverndaðan rétt til nafns- ins gagnvart hinu stefnda félagi, sbr. 9. gr. laga nr. 84/1933. 416

Fiskveiðabrot.

- Varðskip tók belgískan togara, sem var að togveiðum út af Ingólfs- höfða. Skipstjórinn gerði hvorki að jata né neita brotinu, en sannað þótti með mælingum varðskipisins, að tókustaður hefði verið 1.3 sm innan landhelgi. Skipstjóra togarans dæmd 42500 króna sekt samkvæmt 1. og 3. gr. laga nr. 5/1920, sbr. lög nr. 4/1924. Afli og veiðarfæri dæmd upptæk. 66
- Hinn 15. júlí 1949 tók varðskip færeyskan bát, 44,38 brúttósmál. að stærð, sem var að dragnótaveiðum 1.1 sm innan landhelgislínu undan suðausturströnd landsins. Skipstjóri bátsins, er jataði brot sitt, dæmdur sekur við 1. gr. laga nr. 45/1937 sbr. 1. gr. laga nr. 26/1940. Var honum dæmd 10600 króna sekt. Afli og veiðar- færi dæmd upptæk. 103
- Varðskip tók brezkan togara, sem var að togveiðum undan Ingólfs- höfða, 0.5—0.6 sm innan landhelgi. Skipstjóri neitaði ekki broti sinu. Sekt dæmd samkvæmt 1. og 3. gr. laga nr. 5/1920, sbr. lög nr. 4/1924, kr. 80.000.00. Afli og veiðarfæri dæmd upptæk. 158
- Fimm sjómenn úr Bakkafirði fóru á vélbát og athuguðu athafnir is- lenzks fiskibáts, sem staddur var innarlega í Bakkafirði. Báru sjómennirnir fyrir dómi, að báturinn hefði verið að togveiðum innan miðunarlínu frá Svartnesi að Skarfatanga, en samkvæmt því hefur báturinn verið meira en 3 sm innan landhelgislínu. Skipstjóri bátsins kannaðist við að hafa verið á Bakkaflóa á umræddum tíma, en neitaði því, að hann hefði verið að togveið- um. Þrátt fyrir neitun hans var sök hans talin sönnuð. Var hon- um dæmt að greiða 74000 króna sekt samkvæmt 1. og 3. gr. laga nr. 5/1920, sbr. lög nr. 4/1924. Með því að ákærði hafði árið 1948 hlotið refsíðóm fyrir sams konar brot, var hann einnig sam- kvæmt 5. gr. laga nr. 5/1920 dæmdur til að sæta 2 mánaða varð- haldi. Afli og veiðarfæri voru dæmd upptæk. 379
- Skipstjóri á íslenskum fiskibát var ákærður fyrir togveiðar í land- helgi. Rannsókn málsins var svo áfátt, að héraðsdómur var ó- merktur og málinu vísað heim í hérað. 432

Varðbátur tók brezkan togara, sem var að togveiðum í Garðsjó.
Þrátt fyrir neitun skipstjóra togarans var talið sannað með staðarákvörðunum varðbátsins, að togarinn hefði verið að veiðum 0.3 sm innan landhelgislinu. Var skipstjóranum dæmd 74000 króna sekt samkvæmt 1. og 3. gr. laga nr. 5/1920, sbr. lög nr. 4/1924. Afli og veiðarfæri dæmd upptæk. 471

Fjárhagsráð.

Sameigendur að húsi í Reykjavík dæmdir sekir um brot á auglýsingu, er fjárhagsráð hafði gefið út 17. sept. 1947 um bann við byggingu bílskúra og garða. Var auglýsingin gefin út samkvæmt 11. gr. reglugerðar nr. 82/1947, sbr. reglugerð nr. 145/1948, en reglugerðarákvæðin áttu stoð í 5. gr. laga nr. 70/1947 um fjárhagsráð o. fl. 316

Fjárnám.

Fjárnámserð áfrýjað til staðfestingar. 64
Hjónin M og K höfðu gengið í hjónaband árið 1938 og áttu sameiginlegt heimili. Krafizt var fjárnáms í lausafé á heimili hjónanna til tryggingar fjárkröfu á hendur M, sem stofnast hafði, áður en hjónin gengu að eigast. Synjað var um fjárnám í ýmsum lausafjármunum, með því að sannað þótti, að þeir væru ýmist eign barna M eða hjúskapareign K. 364
Fjárnámserð áfrýjað til breytingar, en hún staðfest í Hæstarétti. 399

Flutningastarfsemi. Sjá sérleyfi.

Fógetagerðir. Sbr. dómara, fjárnám, innsetningargerðir, kyrrsetning, lögtak, útburðargerðir.

Með úrskurði Hæstaréttar í innsetningarmáli var aðilja veittur kostur á að koma fyrir fógetadóm og gefa þar að viðlagðri refsibýrgð samkvæmt 142. gr. laga nr. 19/1940 nákvæma og ýtarlega skýrslu um atriði málsins. 179
Í úrskurði um framkvæmd fjárnáms hafði fógeti ekki rökstutt það, að fjárnám var ekki heimilað í tilteknum munum. Með því að virðingarverð muna þessara nam aðeins kr. 16.00, þótti ekki ástæða til að ómerkja fógetaúrskurðinn af þessum sökum. 364

Frávísun.

a) Frá Hæstarétti.

Einkamál var þingfest í Hæstarétti í nóvember 1948. Eftir það fékk áfrýjandi málinu margsinnis frestað, unz hann sótti ekki þing, er málið var tekið fyrir í nóvember 1949. Gekk þá útivistardómur í málinu. Áfrýjandi skaut málinu aftur til Hæstaréttar með stefnu 15. des. 1949, en með því að áfrýjunarfrestur samkvæmt 1. mgr. 197. gr. laga nr. 85/1936 var þá liðinn og hann hafði ekki

aflað sér áfrýjunarleyfis, var málinu vísað sjálfkrafa frá Hæstarétti.	46
A krafðist þess, að viðurkenndur væri eignarréttur hennar að húseign og lóð. Í héraði hafði hún gert kröfu um tilgreinda lóðarstærð með ákveðnum merkjum, en fyrir Hæstarétti var af hennar hálfu aðeins gerð krafa um ótilgreinda lóð bæði að stærð og merkjum. Krafa þessi var svo óákveðin, að málinu var vísað frá Hæstarétti.	47
Úrskurður gekk í héraði um, að A skyldi rýma tiltekið leiguhúsnæði. Eftir að fógeti hafði tilkynnt A, að útburður yrði framkvæmdur tiltekinn dag, fluttist A úr húsnæðinu án sérstaks fyrirvara og skilaði lyklum að því. Síðar áfrýjaði hann fógetaúrskurðinum og krafðist ógildingar hans. Brottlutningur A úr húsnæðinu með framangreindum hætti þótti ekki samrýmast áfrýjun málsins síðar, og var málinu því vísað frá Hæstarétti.	164
Fyrir Hæstarétti krafðist A þess, að málflutningsmanni gagnaðiljans yrði dæmd sekt og gert að greiða miskabætur vegna ummæla um A í munnlegum málflutningi fyrir héraðsdómi. A hafði ekki gert kröfu um miskabætur í héraði, og var þá ekki heldur dómur á hana lagður í Hæstarétti.	389

b) Frá héraðsdómi.

A krafðist í einkamáli afsals fyrir fasteign úr höndum B. Héraðsdómari vísaði málinu frá dómi vegna þess, að ekki hefði farið fram sáttaumleitun fyrir sáttamönnum. A kærði frávísunardóminn. Með því að dómkröfur A voru eingöngu þess eðlis, að sækja mátti málið á varnarþingi samkvæmt 78. gr. laga nr. 85/1936, þá þótti nægilegt, að héraðsdómari leitaði um sættir, sbr. lögjöfnun frá 5. tölul. 2. mgr. 5. gr. sömu laga. Var héraðsdómur því ómerktur og málinu vísað heim í hérað.	6
A kom fyrir dóm í héraði sem stefnd samkvæmt opinberri stefnu í eignardómsmáli. Krafðist hún þess aðallega, að viðurkenndur yrði eignarréttur hennar að fasteign þeirri, sem málið fjallaði um, en til vara, að stefnanda yrði dæmt að greiða henni lóðarleigu. Héraðsdómari vísaði kröfum þessum frá dómi, með því að ekki hefði verið stefnt um þær.	47
Hlutafélag var skráð á Akureyri, en stjórnendur þess allir búsettir í Reykjavík. Birting stefnu á hendur félaginu fór fram með þeim hætti, að stefnuvottar knúðu á dyr skrifstofu þess á Akureyri, en enginn svaraði, og hittu stefnuvottar engan að máli. Er málið var þingfest í héraði, kom enginn fyrir dóm af hálfu félagsins. Talði dómari stefnubirtingu ekki fullnægjandi og vísaði málinu frá héraðsdómi. Málið var kært til Hæstaréttar, en hann staðfesti frávísunardóminn.	113
A var dæmt í víxilmáli í héraði að greiða tiltekna fjárhæð. Á áfrýjaði málinu og krafðist, að því yrði vísað frá héraðsdómi, þar	

- sem skjal það, er lagt hafði verið til grundvallar í héraði, væri ekki víxill að lögum. Hæstiréttur hratt frávisunarkröfunni og staðfesti héraðsdóminn. 172
- Búendur í L-hreppi höfðuðu mál með opinberri stefnu og kröfðust þess, að jörðum í L-hreppi og þeim einum yrði dæmdur réttur til veiði í nafngreindum vötnum á afrétti. Ágreiningur varð í málinu um takmörk vatnasvæðisins, og var krafa ábúendanna óglögg, að því er það atriði varðaði, enda skorti gögn um örnefni eða kennileiti, sem takmörkin yrðu miðuð við. Af þessum sökum þótti krafa ábúendanna ekki nægilega ákveðin til dómsúrlausnar. Var hinn áfrýjaði dómur því ómerktur og málinu vísað frá héraðsdómi. 212
- Eftir að héraðsdómur í einkamáli A á hendur B og D hafði verið ómerktur í Hæstarétti, gerði A ekki án ástæðulauss dráttar reka að því að fylgja fram fyrir héraðsdómi kröfu þeirri, sem heim var vísað. Um 17 mánuðum eftir heimvísun málsins höfðaði A nýtt mál í héraði á hendur þeim B og D út af sömu kröfu. Kröfðust þeir frávisunar málsins sökum þess, að fyrra málið væri enn fyrir dómstólum, og tók héraðsdómari þá kröfu til greina. Hæstiréttur taldi hins vegar, að fyrra málið hefði verið fallið niður, er nýrra málið var höfðað, sbr. lögjöfnun frá 1. mgr. 118. gr. laga nr. 85/1936. Var héraðsdómur því ómerktur og málinu vísað heim í hérað. 311
- Krafizt var lögtaks hjá M fyrir útsvari til A-kaupstaðar, sem á hafði verið lagt árið 1948. M taldi sig ekki hafa verið heimilis-tasta í A-kaupstað og því ekki útsvarsskylda þar. Krafðist hún frávisunar lögtakmálsins frá fúgetaréttinum, með því að hún hefði verið sýknuð með dómi af útsvarskröfu A-kaupstaðar fyrir árin 1944—1946 af greindri ástæðu. Frávisunarkröfunni var hrundið bæði í héraði og fyrir Hæstarétti, þar sem umræddur dómur skipti alls engu um útsvarsskyldu M árið 1948. 314
- Í opinberu máli var A sýknaður af kröfum ákærvaldsins, en skaðabótakröfu, er B hafði borið fram í málinu á hendur A, vísað frá héraðsdómi. 446
- Skaðabótakröfu, sem borin var fram í opinberu máli, vísað frá héraðsdómi, með því að hún var vanreifuð, enda hafði héraðsdómari ekki leiðbeint kröfuhafa um kröfugerð. 446

Frestir.

A, sem var útgefandi víxils og handhafi hans með formlega löglegri heimild, höfðaði í héraði víxilmál á hendur dánarbúi samþykkjanda víxilsins. Ekki var vefengt af hálfu dánarbúsins, að nafn samþykkjanda væri rétt á víxlinum, en það taldi, að A væri ekki löglegur eigandi hans. Eftir að dánarbúið hafði í héraði fengið fresti í málinu, samtals 3 vikur, krafðist það enn 4 vikna frests til öflunar gagna, enda hafði það óskað opinberrar rann-

sóknar á tilvist víxilsins. Héraðsdómari veitti frestinn, en A kærði úrskurð hans til Hæstaréttar. Taldi Hæstiréttur, að dánarbúið hefði ekki fært nein þau rök fyrir vefengingu sinni á eignarétti A að víxlinum, að efni væru til að veita því frekari frest en það hafði þegar fengið. Var úrskurður héraðsdómara því úr gildi felldur.	111
Hæstiréttur frestar einkamáli samkvæmt lögjöfnun frá 120. gr. laga nr. 85/1936 og veitir aðiljum kost á öflun frekari gagna. . .	157, 179, 415
Hæstiréttur frestar opinberu máli og kveður á um öflun frekari gagna.	228, 342

Friðhelgi einkalífs.

Í refsímáli á hendur A var honum m. a. dæmd refsing samkvæmt 231. gr. sbr. 20. gr. laga nr. 19/1940 fyrir að brjóta læsta hurð að herbergi konu einnar í því skyni að ryðjast þar inn.	333
Í sama máli var A dæmd refsing í héraði samkvæmt 233. gr. laga nr. 19/1940 fyrir að hafa haft í frammi hótanir við konuna. Í dómi Hæstaréttar er A hins vegar ekki dæmd refsing af þessum sökum.	333

Fyrning.

A taldi sig hafa beðið tjón af mistökum héraðsdómara í dómstarfi, en ríkissjóð bera fébótaábyrgð á mistökum dómarans. Höfðaði hann mál fyrir Hæstarétti gegn ríkissjóði og krafðist skaðabóta. Rétt þótti að láta ákvæði 33. gr. laga nr. 112/1935 um fyrningu á ábyrgð dómara gilda samkvæmt lögjöfnun um ábyrgð ríkissjóðs, eins og hér stóð á. Og þar sem fyrningarfrestur samkvæmt nefndri grein var löngu liðinn, þegar málið var höfðað, var ríkissjóður dæmdur sýkn af skaðabótakröfunni.	42
A hafði haft á hendi útsölu vikublaðsins F. Krafa útgáfustjórnar blaðsins á hendur honum vegna þeirra viðskipta var ekki talin sæta fyrningu samkvæmt 3. gr. laga nr. 14/1905, með því að sannað þótti, að A hefði verið falið blaðið til umboðssölu.	438
Hinn 7. jan. 1949 sótti A útgerðarmaður um aðstoð til skilanefndar samkvæmt 5. gr. laga nr. 85/1948, sbr. II. kafla laga nr. 100/1948, en nefndin synjaði aðstoðarbeiðninni hinn 18. febr. 1949. Samkvæmt ákvæðum 16. gr. laga nr. 100/1948 var tímabilið frá 7. jan. til 18. febr. ekki talið til fyrningartíma sjóveðréttar eftir 252. gr. laga nr. 56/1914.	474

Gagnsakir. Sjá málasmag.

Gáleysi. Sjá saknæmi.

Gjafir.

M og K gengu í hjónaband árið 1938. Árið 1948 var krafizt fjárnáms í rafknúnni saumavél á heimili hjónanna fyrir skuld, sem M

hafði stofnað til, áður en hjónin gengu að eigast. Það kom í ljós, að K hafði fengið saumavélina í jólagjöf árið 1945 frá V, og var tilætlunin, að K notaði hana persónulega í sínar þarfir og einnig í þágu gefandans og móður hans. Af þessum sökum var synjað um fjárnám í saumavélinni. 364

Gjafsókn. Gjafvörn.

Í máli út af veiðiréttindum í afrettarvötnum fékk hreppsfélag gjafvarnarleyfi fyrir báðum dómum. Í Hæstarétti var hinn áfrýjaði dómur ómerktur og málinu vísað frá héraðsdómi, málskostnaður bæði í héraði og fyrir Hæstarétti felldur niður, en málsvarnarlaun málflytjanda gjafvarnarhafa fyrir báðum dómum dæmd úr ríkissjóði. 212

Í barnsfaðernismáli var K dæmdur fyllingareiður í héraði. M áfrýjaði málinu, en K gagnáfrýjaði því. Fékk K gjafsóknarleyfi fyrir Hæstarétti. Í Hæstarétti var M dæmdur faðir barnsins. Honum var og dæmt að greiða málskostnað fyrir báðum dómum, kr. 835.00. Þar af skyldu kr. 35.00 renna í ríkissjóð, en kr. 800.00 til talsmanns K í Hæstarétti. 271

A krafðist fjárnáms í ýmsum lausafjármunum á heimili B til tryggingar dómkröfu á hendur honum. Synjað var um fjárnám í ýmsum munum vegna þess, að þeir væru eign barna B eða hjúskapareign konu hans. A áfrýjaði málinu og fékk gjafsókn fyrir Hæstarétti. Hinn áfrýjaði úrskurður var staðfestur, málskostnaður fyrir Hæstarétti felldur niður, en málflytningslaun talsmanns A fyrir Hæstarétti dæmd úr ríkissjóði. 364

Gjaldeyrismál.

A, sem var formaður og framkvæmdarstjóri hlutafélagsins F í Reykjavík, hafði lagt ólöglega mikið á vörur, er keyptar voru á vegum félagsins í Ameríku. Stafaði þetta einkum af því, að F dró ekki frá innkaupsverði vöru umboðslaun, sem erlend viðskiptafirmu greiddu því. Af þessum sökum safnaðist F fé í dollurum, sem íslenskum gjaldeyrisyfirvöldum voru ekki staðin skil á. Kvað A gjaldeyriseign þessa hafa eyðt í Ameríku vegna ýmislegs verzlunarkostnaðar F þar. Var A talinn brotlegur við 1. og 5. mgr. 5. gr. sbr. 17. gr. reglugerðar nr. 77/1943 og 4. og 6. gr. laga nr. 1/1943, sbr. 13. og 22. gr. laga nr. 70/1947 og 25. og 39. gr. reglugerðar nr. 82/1947. Var A dæmt að greiða sekt í ríkissjóð, en ólöglegur ágóði gerður upptækur úr höndum F. 184

A var framkvæmdarstjóri hlutafélags, er gerði út skip til fiskveiða og seldi afla í Bretlandi. A stóð íslenskum gjaldeyrisyfirvöldum ekki skil á hluta af gjaldeyri þeim, sem fyrir fiskinn kom, og var leitt í ljós í refsímáli á hendur honum, að hann hafði selt ýmsum mönnum ensk sterlingspund langt yfir skráðu gengi. Með því að gera gjaldeyrisyfirvöldum ekki skil, var A talinn brot-

legur við 5. mgr. 29. gr. sbr. 2. mgr. 39. gr. reglugerðar nr. 82/1947, en með sölu sterlingspundanna var hann talinn hafa brotið gegn 2. og 7. mgr. 25. gr. sbr. 2. mgr. 39. gr. reglugerðar nr. 82/1947 og 2. mgr. 13. gr. sbr. 2. mgr. 22. gr. laga nr. 70/1947. Var A dæmt að greiða sekt í ríkissjóð, en ólöglegur ágóði vegna sölu sterlingspundanna gerður upptækur úr höndum félagsins. 418

Greiðsla.

Nótabátar og sildarnót A voru tryggð hjá váttryggingarfélaginu S. A taldi algert tjón hafa orðið á munum þessum hinn 21. ágúst 1948 og höfðaði mál gegn S með stefnu 3. sept. 1948 til greiðslu váttryggingarfjárins. Er málið var þingfest 4. sept. s. á., greiddi S þann hluta kröfunnar, er það taldi sér skylt að inna af hendi. Í héraði var S sýknað af kröfum A um eftirstöðvar váttryggingarfjár, en gert að greiða A málskostnað, með því að það hefði ekki greitt eða boðið fram greiðslu, fyrr en eftir að mál var höfðað. S kærði málskostnaðarákvæðið til Hæstaréttar. Þegar til þess var litið, að samkvæmt váttryggingarskírteininu skyldu bætur fyrir algert tjón greiddar „venjulega 2 mánuðum eftir að nauðsynlegar sannanir eru fyrir hendi,“ þótti S ekki hafa með drætti á greiðslu bakað sér skyldu til greiðslu málskostnaðar fyrir héraðsdómi. Var málskostnaður þar látinn falla niður. 303

Heimilisfang.

Árið 1948 var lagt útsvar á A, einhleypan mann, í Reykjavík. A mót-mælti því, að hann væri útsvarsskyldur í Reykjavík, þar sem hann hefði skráð sig heimilisfastan í Vík í Mýrdal og greitt þar útsvar fyrir árið 1948. Leitt var í ljós, að A hafði flutzt til Reykjavíkur 1. nóv. 1947, tekið þá þegar herbergi þar á leigu, farið að vinna við bæjarsímann 15. nóv. s. á. og orðið fastráðinn starfsmaður bæjarsímans 3 mánuðum síðar. Samkvæmt þessu þótti hafa verið heimilt að leggja útsvar á A í Reykjavík árið 1948. 162

Lagt var útsvar á A í Reykjavík árið 1948. A taldi sig ekki útsvars-skyldan þar, með því að hann hefði mörg undanfarin ár, þar á meðal árin 1947 og 1948, búið á jörð einni í Barðastrandarsýslu. Kvað A fjölskyldu sína dveljast þar og stunda búíð, en sjálfur hafi hann ráðizt úrsmiður til skartgripaverzlunar í Reykjavík árið 1944 eða 1945. Eftir það hafi hann ýmist dvalizt vestra að búi sínu eða í Reykjavík við iðn sína. Með því að A hafði árin 1947 og 1948 verið starfsmaður við atvinnustofnun í Reykjavík og ekki sýnt fram á það, þrátt fyrir áskorun málflutningsmanns Reykjavíkurbæjar, að hann hefði dvalizt langdvölum utan Reykjavíkur á þeim tíma, sem hér skipti máli, þá var hann talinn útsvarsskyldur í Reykjavík. 168

A hafði með dómi verið sýknuð af kröfum A-kaupstaðar um útsvars-

greiðslur fyrir árin 1944—1946 vegna þess, að hún var ekki talin hafa átt heimilisfang í A-kaupstað á þeim tíma, er þar skipti máli. Sagt, að sá dómur skipti engu um útsvarsskyldu hennar í A-kaupstað árið 1948. 314

Heimilishelgi.

Maður, sem var mjög ölvaður, braut læsta hurð að herbergi konu einnar, sem þar var fyrir, í því skyni að ryðjast inn til hennar. Var honum dæmd refsing samkvæmt 231. gr. sbr. 20. gr. laga nr. 19/1940. 333

Heimvísun máls. Sbr. ómerking.

Héraðsdómur í einkamáli A á hendur B og D hafði verið ómerktur í Hæstarétti 8. des. 1948 og málinu verið vísað heim í hérað til löglegrar meðferðar. A gerði ekki reka að því án ástæðulauss dráttar að fylgja fram fyrir héraðsdómi kröfu þeirri, sem heim var vísað. Hinn 11. maí 1950 höfðaði A nýtt mál í héraði gegn þeim B og D og hafði þar uppi hina sömu kröfu og í fyrra málinu. Kröfðust stefndu frávísunar málsins með því að fyrra málið væri enn fyrir dómstólum, og tók héraðsdómari frávísunarkröfuna til greina. Hæstiréttur taldi hins vegar, að fyrra málið hefði verið fallið niður, er siðara málið var höfðað, sbr. lögjöfnun frá 1. mgr. 118. gr. laga nr. 85/1936. Var héraðsdómur því ómerktur og málinu vísað heim í hérað. 311

Hjón.

M og K höfðu gengið í hjónaband árið 1938. Krafizt var fjárnáms í ýmsum lausafjármunum á heimili þeirra til tryggingar fjárkröfu á hendur M, sem stofnast hafði, áður en hjónin gengu að eigast. Sannað þótti, að ýmsir munir á heimilinu væru hjúskapareign K, og var synjað um fjárnám í þeim. Tók það til muna, sem K hafði komið með í búið eða fengið siðar í skiptum fyrir slíka muni svo og til muna, sem K hafði fengið að persónulegri gjöf, eftir að hjónabandið stofnaðist. 364

Hlutfélag.

Hlutfélag var skráð á Akureyri, en stjórnendur þess allir búsettir í Reykjavík. Birting stefnu á hendur félaginu fór fram með þeim hætti, að stefnuvottar knúðu á dyr skrifstofu þess á Akureyri, en dyrnar voru læstar, og hittu stefnuvottar engan að máli. Enginn kom fyrir dóm af hálfu félagsins, er málið var þingfest. Var stefnubirting talin ófullnægjandi og málinu vísað frá héraðsdómi. 113

A, stjórnarformanni og framkvæmdarstjóra hlutfélags, dæmd refsing fyrir brot á verðlagslöggjöf og gjaldeyrislöggjöf. Jafnframt var ólöglegur ágóði dæmdur upptækur úr hendi félagsins. 184

- H/f H var stofnað á Akureyri með stofnsamningi 12. júlí 1946. Hlutfé var ákveðið kr. 200.000.00. Stofnendur voru fimm, þ. e. hjónin M og K, er skráðu sig fyrir kr. 98.000.00 samtals, og J ásamt móður sinni og systur, sem skráðu sig fyrir kr. 102.000.00 samtals. Samkvæmt stofnsamningnum skyldi J afhenda félaginu tilteknar verksmiðjuvélar fyrir kr. 223.000.00. Þar af skyldu kr. 102.000.00 ganga til greiðslu á hlutafjárframlögum J og venzlamma hans, en afganginn skyldi félagið greiða J í peningum. M og K höfðu þá ekki kynnt sér vélarnar, en nefnd fjárhæð söluverðs var tiltekin einkum í því skyni að láta líta svo út gagnvart lánsstofnunum, að verðmæti vélanna væri þetta, og auðvelda á þann hátt lánsfjáröflun. J afhenti vélarnar, sem voru gamlar og notaðar, í ágúst 1946. Keypti J þær í Danmörku, og nam kaupverð þeirra rúmlega 50.000.00 ísl. kr. Hófst nú ágreiningur milli J annars vegar og M og K hins vegar um verð vélanna. Vildu M og K leggja innkaupsverðið til grundvallar, en J tilgreint verð í stofnsamningi, sem hann bauðst þó til að lækka nokkuð. Í dómsmáli, er af þessu reis milli félagsins og J, var J talið hafa verið skylt sem einum af stofnendum félagsins að gæta þess, að eignir, sem lagðar væru fram til greiðslu á hlutfé, væru ekki ofmetnar til verðs. Með hliðsjón af mati dómkvaddra manna var lagt til grundvallar, að verðmæti vélanna, er félagið tók við þeim, hefði numið kr. 65.000.00. Var félaginu einungis talið skylt að reikna J vélarnar þessu verði til lúknningar hlutfé hans. 229
- Í sama máli kom það fram, að M og málflutningsmaður hans höfðu lagt fram í málinu í héraði svonefnd endurrit af fundargerðum stofnfundar og stjórnarfundar í félaginu frá 12. júlí 1946, en fundir þessir höfðu aldrei verið haldnir. Fyrir framlagningu þessara röngu skjala var þeim M og málflutningsmanninum dæmd 800 króna sekt hvorum samkvæmt 4. lið 188. gr. laga nr. 85/1936 sbr. lög nr. 14/1948. 229
- H/f Leiftur var skráð í Reykjavík árið 1939. Árið 1948 var stofnað hlutfélag í Ólafsfirði, er einnig var gefið nafnið h/f Leiftur. Samkvæmt kröfu h/f Leifturs í Reykjavík var h/f Leiftri í Ólafsfirði dæmt óheimilt að bera nafnið Leiftur, sbr. 9. gr. laga nr. 84/1933. 416
- Framkvæmdarstjóra hlutfélags dæmd refsing fyrir brot á gjaldseyrslöggjöf. Ólöglegur ágóði félagsins dæmdur upptækur úr höndum þess. 418

Hlutdeild.

- A lánaði B bifreið sína. Er hann afhenti B bifreiðina, sá hann B neyta áfengis, en ekki þótti sannað, að hann hefði þá séð áfengisáhrif á B. Var A talinn hafa gerzt sekur við 1. mgr. 23. gr. laga nr. 23/1941, sbr. lögjöfnun frá 22. gr. laga nr. 19/1940 319

Skipstjóri á fiskibát varð sekur um togveiðar í landhelgi. Skipverjar hans taldir hluttakendur í refsiverðum verknaði hans, þó að þeir séu samkvæmt lögum undanþegnir refsingu. 379

Hótun.

Kona, sem kærði A fyrir nauðgunartilraun, kvað hann hafa haft í hótunum að drepa hana, ef hún léti ekki að vilja hans, og síðar hafi hann hótað að brenna hana inni, ef hún opnaði ekki hurð að herbergi sínu. A minntist ekki þessara orða, enda kvaðst hann hafa verið mjög ölvður. Í héraði var A m. a. dæmdur sekur við 233. gr. laga nr. 19/1940. Í dómi Hæstaréttar var A hins vegar ekki dæmd refsing af þessum sökum 333

Hugverk. Sjá höfundaréttur.

Húsaleiga. Húsaleigulög.

Leigutakanum A hafði með úrskurði fógeta verið gert skylt að rýma leiguíbúð sína í húsi B og D. Málflutningsmaður A tilkynnti málflutningsmanni B og D skömmu síðar, að úrskurðinum mundi verða áfrýjað. A hófst þó ekki handa um áfrýjun, enda þótt fógeti tilkynnti honum, að úrskurður yrði framkvæmdur tiltekinn dag. Er fógeti kom þá á vettvang, hafði A flutzt úr íbúðinni og afhent öðrum leigutaka í húsinu lykla að henni. Leigutaki þessi bar fyrir dómi, að A hefði beðið sig að afhenda annaðhvort B eða D lykllana, án nokkurra annarra skilaboða til þeirra. Síðar áfrýjaði A fógetaúrskurðinum, en brottflutningur hans úr húsinu með framangreindum hætti þótti ekki verða samþýddur áfrýjun málsins síðar. Var málinu því vísað frá Hæstarétti. 164

A hafði íbúð á leigu í húsi B. Í júlí 1943 fór A til Ameríku í verzlunarerindum. Samþykkti B þá, að S flyttist í íbúðina og notaði hana, meðan A dveldist í Ameríku. S fluttist úr íbúðinni í byrjun marzmánaðar 1946, og var A þá enn í Ameríku og óráðið um heimkomu hans. Var B þá látinn, en ekkja hans, D, komin í hans stað sem leigusali. Af hálfu A og venzlamanna hans var þess þá farið á leit við D, að aðrir aðiljar fengju íbúðina til afnota, en D synjaði þess. Leigði D þá F íbúðina frá 1. marz 1946. Gerði A engar frekari ráðstafanir varðandi íbúðina fyrr en í apríl 1948 eftir heimkomu sína frá Ameríku, en þá lýsti hann því við D, að hann teldi leigurétt sinn enn í gildi. Krafðist hann þess af fógeta, að F yrði borinn út úr íbúðinni, og beindi útburðarmálinu einnig að D. Talið var, að D hefði verið óskylt að leyfa framleigu á íbúðinni eftir brottför S. Henni hafi og verið óskylt að hlíta því, að íbúðin stæði auð um óákveðinn tíma og þar með taka á sig þá áhættu, sem leiddi af ákvæðum 5. gr. laga nr. 39/1943. Samkvæmt því var leiguréttur A talinn niður fallinn, er D leigði F íbúðina. Var því synjað um framkvæmd

útburðar.	241
Leigutakinn A hafði íbúð á leigu í húsi B. Krafðist B útburðar á A vegna ýmislegs óviðurkvæmilegs hátternis hans og fólks, er kæmi í leiguíbúðina á vegum hans. Leitt var í ljós, að A leyfði hverjum sem vildi að koma í íbúð sína og taka þar þátt í fjárhættuspilum gegn því, að keyptar væru veitingar af A, sem þó hafði ekki veitingaleyfi. Var setið við fjárhættuspilin langt fram eftir nóttum. Þótti A með framferði þessu hafa brotið af sér leiguréttinn, og var framkvæmd útburðar því heimiluð.	328
A hafði á leigu íbúð á fyrstu hæð í húsi B í Reykjavík. Krafðist B íbúðaskipta við A samkvæmt 2. mgr. 1. gr. laga nr. 39/1943 og bauð A íbúð, sem að mestu leyti var í kjallara hússins. Hafði kjallaraíbúðin verið tekin til íbúðar andstætt fyrirmælum byggingarsamþykktar Reykjavíkur, og var hún minni en íbúð A á fyrstu hæð. Þar sem ekki var talið, að hið framboðna húsnæði kæmi A að sömu eða svipuðum notum og íbúð sú, sem hann hafði, var krafa B ekki tekin til greina.	343
Úrskurður fógeta í útburðarmáli ómerktur og málinu vísað heim í hérað, með því að fógeta og fulltrúa hans hafði borið að víkja sæti í málinu.	382
A, kvæntur maður, hafði íbúð á leigu í húsi G. B, sonur G, sem einnig var kvæntur, hafði á leigu aðra íbúð í húsi G. Krafðist A þess, að B væri borinn út úr leiguhúsnæði sínu. Voru útburðarsakir þær, að B og kona hans hefðu í frammí margs konar óviðurkvæmilega hegðun í garð A og konu hans og gerðu þeim mjög óþægilegt að búa í húsinu. Leitt var í ljós, að mikið ósamlýndi var með þeim A og B og þó sérstaklega með eiginkonum þeirra. Voru líkur leiddar að því, að eiginkona B ætti verulega sök á ágreiningi þessum. Hins vegar þóttu sakaratriði þau, sem útburðarkrafan var reist á, ekki leidd nægjanlega í ljós til þess, að unnt væri að taka útburðarkröfuna til greina. Var því synjað um framkvæmd útburðar.	389

Höfundaréttur.

Á árunum 1934—1942 bjó A nokkur fornrit undir prentun fyrir bóka-verzlunina B, er kostaði útgáfu ritanna. Fékk A laun fyrir starf sitt frá B, en ekki sömdu þeir nánar um þetta. Á árunum 1945—1946, er bækurnar voru að mestu uppseldar, lét B ljósprenta þær og hafði þær þannig útgefnar til sölu. A taldi sig hafa átt höfundarrétt að ritunum og hina nýju útgáfu vera brot á þeim rétti. Höfðaði hann mál gegn B og krafðist bóta af honum. Ritin höfðu upphaflega verið prentuð eftir eldri prentuðum útgáfum sömu rita, en A ráðið því, hverjar eldri útgáfur voru lagðar til grundvallar. Þá hafði A lesið prófarkir og samið nafnaskrár. Var þetta starf, að því er varðaði meginmál bókanna og nafnaskrár, ekki talið þess eðlis, að það skapaði A höf-

undarrétt. A hafði látið vísaskýringar fylgja ritunum, sem að mestu voru teknar eftir eldri prentuðum útgáfum. Þó hafði A gert sjálfur nokkrar nýjar skýringar, en með því að þær stóðu í nánu sambandi við meginmálið og ekki kvað mikið að þeim, þóttu þær ekki geta skapað A höfundarrétt. Hins vegar voru formálar fyrir ritunum taldir sjálfstætt, frumsamið verk A, sem hann ætti höfundarrétt á samkvæmt 1. gr. laga nr. 13/1905. Og þar sem réttur B til útgáfu formálanna náði samkvæmt 4. mgr. 9. gr. sömu laga til einnar útgáfu aðeins, þar sem öðruvísi var ekki samið, var B dæmt skyld að greiða A bætur fyrir hina ljósprentuðu útgáfu formálanna. 353

Iðnlög.

Útvarpsstjóri og forstöðumaður Viðgerðarstofu útvarpsins voru sóttir til sakar í refsímáli fyrir að hafa haldið útvarpsvirkjanema án þess að gæta reglna iðnlaga og iðnnámslaga, en þeir töldu nefnd lög ekki taka til útvarpsvirkjunar. Héraðsdómur í málinu var ómerktur, þar sem ekki hafði verið rannsakað nógu ýtarlega, hvort rétt væri að telja útvarpsvirkjun handiðnað, m. a. með því að afla álitsgerðar sérfróðra manna um það. 297

Íkveikja. Sjá brenna.

Innheimta.

Hæstaréttarlögmaðurinn A tók að sér í ársbyrjun 1943 að innheimta fyrir B bótakröfu á hendur Bandaríkjum Norður-Ameríku og hermálaráðherra Breta. Með því að A tókst ekki, þrátt fyrir ítrekaðar tilraunir, að ná samningum við aðilja þessa, fékk hann í júní 1944 umboð frá B til að krefjast bótanna úr ríkissjóði, sbr. lög nr. 99/1943. Samkvæmt því tók A hinn 10. júlí 1944 út stefnu á hendur fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs, en hinn 12. júlí s. á. svipti B hann innheimtuumboðinu. A krafðist þá af B greiðslu á útlögðum kostnaði og þóknunar fyrir innheimtu-tilraun. B mótmælti því að greiða þóknunina, þar sem A hefði mistekizt innheimtan. Í dómsmáli var B dæmt að greiða A þóknun fyrir störf sín, enda var A ekki talinn á neinn hátt hafa borið fyrir borð hagsmuni B 237

A seldi Þ bifreið með afsali 5. apríl 1947. Skyldi andvirði greiðast á næstu 35 vikum, og gaf Þ út skuldabréf fyrir því, tryggt með veði í bifreiðinni og sjálfskuldarábyrgð S. B héraðsdómslögmaður hafði haft milligöngu um söluna og tók að sér að sjá um innheimtu veðskuldabréfsins. Er vanefndir urðu af hendi Þ, höfðaði B í eigin nafni mál á hendur honum og S hinn 19. sept. 1947 og fékk dóm yfir þeim hinn 11. okt. s. á. Virðist B ekki hafa verið búinn að gera meira í málinu, er A höfðaði mál á hendur honum hinn 12. nóv. 1948 til greiðslu skaðabóta vegna

vanrækslu á innheimtu skuldarinnar. B var sýknaður að svo stöddu, með því að óvíst var, að hve miklu leyti A kynni að geta fengið greiðslu með aðför hjá Þ og S samkvæmt áðurgreindum dómi, og því enn eigi vitað, hvaða tjón A hefði beðið vegna vanrækslu B. 456

Innsetningargerðir.

- A krafðist innsetningar í lausafjármuni, sem voru í vörzlum B. Kvaðst A hafa keypt þá af D, en D hefði áður keypt þá af B. Leitt var í ljós, að B hafði selt D fasteign og að þá hefðu verið ráðgerð kaup á munum þeim, sem um var deilt. Hins vegar þóttu bresta sönnur á það gegn mótmælum B, að hann hefði fallizt á að afsala eignarrétti að mununum skilorðslaust í hendur D. Var því synjað um innsetningu. 106
- A, leiguliði á jörð B, var í fóðurþröng á öndverðum vetri. Seldi hann þá D, bónda í sömu sveit, nokkrar sauðkindur af leiguáhöfn, er jörðinni fylgdi, til að létta á fóðrum, enda fékk hann andvirðið greitt með fóðurkorni. Er A gat ekki í fardögum verið eftir staðið B skil á fullri leiguáhöfn, krafðist B þess, að honum yrðu afhentar með innsetningargerð sauðkindur þær, sem D hafði keypt. Með því að A hafði verið heimilt samkvæmt leigumála við B að farga einstökum gripum af áhöfninni gegn því að fylla aftur í skarðið og salan til D hafði ekki verið óeðlileg ráðstöfun, eins og á stóð, enda ekki færðar fram líkur gegn grandleysi D, þá var D talinn hafa öðlzt eignarrétt á hinum keyptu sauðkindum. Samkvæmt því var synjað um framkvæmd innsetningargerðarinnar. 200
- A kom tilteknum munum í geymslu hjá G kaupmanni fyrir milligöngu kunningjakonu sinnar, B. Að B látinni, afhenti G ekkli hennar, D, munina. A krafðist þess, að henni yrðu afhentir munirnir með innsetningargerð. D neitaði að afhenda þá, með því að B hefði keypt þá af A og greitt kaupverðið að fullu. Komu fram allmiklar líkur fyrir því, að kaup hefðu farið fram, en þar sem D tókst ekki að sanna það, var framkvæmd innsetningargerðar heimiluð. 463

Ítrekun.

- Refsidómur fyrir ölvun við akstur frá árinu 1935 hafði ekki ítrekunaráhrif, er refsing var ákveðin fyrir sams konar brot, framið á árinu 1949, sbr. 71. gr. laga nr. 19/1940 319
- A hafði sætt refsidómi árið 1948 fyrir ólöglegar botnvörpuveiðar í landhelgi. Hann hlaut aftur dóm fyrir sams konar brot, framið árið 1950. Var honum þá dæmt 2 mánaða varðhald samkvæmt 5. gr. laga nr. 5/1920, auk sektar til Landhelgissjóðs 379
- A hafði verið dæmd refsing fyrir ólöglegar veiðar í landhelgi árið 1940. Hann sætti aftur dómi fyrir sams konar brot, framið árið

1950. Hafði eldri dómurinn þá ekki ítrekunaráhrif samkvæmt 5. gr. laga nr. 5/1920.	471
--	-----

Kaup og sala.

H/f A tókst á hendur að hafa milligöngu milli B í Reykjavík og fisk-sölufyrirtækis í Bretlandi um sölu fisks til Bretlands. Nam þóknun A fyrir milligönguna 1% af andvirði fisksins, en hið brezka fyrirtæki, sem einnig virðist hafa rekið miðlarastarfsemi, var talið hafa tekið 7% af söluverðinu fyrir sitt starf. B taldi, að hið brezka fyrirtæki hefði vanrækt að skila sér fiskkössum, og auk þess hefði því ekki verið heimilt að reikna tær fyrir milligönguna meira en 4% af fiskverðinu. Áleit B, að A ætti að bera ábyrgð á tjóni, er hann hefði beðið af þessum sökum. Er A krafðist af B í dómsmáli þóknunar fyrir milligöngu sína, vefengdi B ekki útreikning né grundvöll þeirrar kröfu, en hafði uppi lítið eitt hærri gagnkröfu vegna framangreinds tjóns. Með því að A hafði aðeins haft milligöngu um sölu fisksins og ekki var sannað, að það hefði með vanrækslu á þeim starfa orðið ábyrgt fyrir tjóni, er B kynni að hafa beðið af völdum brezka fyrirtækisins, þá var gagnkröfunni hrundið, en krafa A tekin til greina.	60
Árið 1945 afsalaði A til B húsum, mannvirkjum og lóðarréttindum tiltekins vélaverkstæðis og dráttarbrautar fyrir kr. 30.000.00. Árið 1946 afsalaði B hinum sömu eignum til D, en auk þess var í því afsali tekið fram, að hinu selda fylgi vélar, handverkfæri og efnisvörur. Er D ætlaði að taka lausafé þetta í vörzlur sínar, hafði A flutt það burt af hinn seldu eign og neitaði að afhenda það. Kvað hann það ekki hafa fylgt með í sölunni til B. D krafðist þá innsetningar í muni þessa hjá A. Í innsetningarmálinu kom fram, að í samningum þeirra A og B hefðu þeir haft uppi ráðagerðir um kaup og sölu lausafjármunanna. Hins vegar brast sönnur á það, að A hefði fallið á að afsala eignarrétti að mununum skilorðslaust í hendur B. Með því að D hafði ekki heldur öðlzt rétt fyrir traustnám, var innsetningarkröfu hans hrundið.	106
A og B reistu rafstöð fyrir bæjarfélag samkvæmt verksamningi og verklýsingu. Er þeir skiluðu af sér verkinu, fylgdu með sérstök, verðmikil tæki, sem A og B höfðu lagt til í rafstöðina umfram skyldu, enda var tækjanna hvorki getið í verksamningnum né verklýsingunni. Bæjarfélagið tók við tækjum þessum og notaði þau, enda þótt það mætti gera ráð fyrir, að það yrði kafið um aukagreiðslu þeirra vegna. Var bæjarfélaginu því dæmt að greiða A og B andvirði tækjanna.	117
A hafði tekið jörð ásamt áhöfn á leigu af B til fardaga 1948. Í des. 1947 seldi hann D, bónda í sömu sveit, nokkrar sauðkindur af leiguáhöfninni gegn endurgjaldi í fóðurkorni, enda var A í fód-	

- urþröng. Er A gat ekki í fardögum 1948 staðið B skil á allri leiguáhöfninni, krafðist B þess, að honum yrðu afhentar með innsetningargerð sauðkindur þær, sem D hafði keypt. Þar sem A hafði verið heimilt samkvæmt leigusamningnum að farga einstökum gripum af áhöfninni gegn því að fylla aftur í skarðið, salan til D varð ekki talin óeðlileg ráðstöfun, eins og á stóð, og ekki voru færðar fram líkur gegn grandleysi D, þá var D talinn hafa öðlzt eignarrétt á hinum seldu sauðkindum. Var samkvæmt því synjað um innsetningu. 200
- Samkvæmt stofnsamningi hlutafélags skyldi A, einn af stofnendum, selja félaginu tiltekna vélar, og var kaupverð ákveðið kr. 223.000.00. Þar af skyldu kr. 102.000.00 ganga til greiðslu lofaðs hlutafjárframlags A og tveggja venzlamanna hans, en félagið greiða mismuninn í peningum. Eftir að A hafði afhent vélnar, varð ágreiningur milli hans og félagsins um, með hvaða verði vélnar skyldu taldar. Þar sem A var einn af stofnendum félagsins, bar honum að gæta þess, að eignir, sem hann lagði fram til lúkningar á hlutafé, væru ekki oftaldar til verðs. Leitt var í ljós, að verðmæti vélanna mundi ekki vera yfir kr. 65.000.00. Var félaginu einungis talið skylt að reikna A vélarnar því verði til lúkningar hlutafé hans. 229
- Hinn 14. maí 1946 keypti A af B íbúð á neðri hæð húss og fluttist þegar í hana. Eftir nokkurn tíma varð A var við raka í íbúðinni og leka með gluggum og upp úr gólfi. Hinn 17. des. 1946 æskti A skoðunar og mats á göllum á íbúðinni, og virðist hann ekki hafa kvartað fyrr undan göllunum við B. Skoðun leiddi í ljós byggingargalla á húsinu. Í dómsmáli A á hendur B var B dæmt að greiða A skaðabætur vegna gallanna, enda var talið, að A yrði ekki gefið að sök, þó að hann sæi þá ekki, er kaupgerðust. A var og ekki talinn hafa fyrirgert bótarétti með því að kvarta of seint undan göllunum, eins og þeim var háttað. . . 399
- Konan A kom munum í geymslu hjá G kaupmanni fyrir milligöngu kunningjakonu sinnar B. Er B var látin, afhenti G ekkli hennar, D, munina. Er A krafðist þess, að fógeti tæki munina af D með innsetningargerð, neitaði D að afhenda þá, þar sem hann taldi B hafa á sínum tíma keypt þá af A og greitt þá fullu verði. D færði nokkrar líkur fyrir staðhæfingu sinni, en tókst ekki að færa nægilegar sönnur á hana. Var krafa A um innsetningu því tekin til greina 463

Kröfuréttindi. Sjá ábyrgð, aðgerðaleysisverkanir, greiðsla, kaup og sala, samningar, skaðabætur, skuldamál.

Kynferðisbrot.

- A var mjög ölvaður að næturlagi einn í herbergi með ógiftri konu.
B. Á öðrum degi þar frá fór B til læknis, og var hún þá með

glóðarauga og skrámur á hendi. Lýsti hún því við lögreglumenn, að A hefði í umrætt skipti gert tilraun til að nauðga henni, og hefði hann veitt henni áverkana, er hún lét ekki að vilja hans. Krafðist hún miskabóta úr hendi A. Fyrir dómi kannaðist A við, að hann hefði verið í herbergi B, en kvaðst ekki muna sökum ölvunar, hvað þar hefði gerzt. Tveir menn, er bjuggu á sömu hæð og B, urðu varir við, að maður, sem vildi komast inn í herbergi B, hafði ofstopa í frammi. Með tilliti til vættis B, áverka á henni og annarra atvika, sem í ljós voru leidd, þótti nægilega sannað, að A hefði gegn vilja B haft þau kynferðismök við hana, sem greinir í 202. gr. laga nr. 19/1940, en ekki þótti sannað, að ásetningur hans hefði verið að koma fram samförum að henni nauðugri.	333
Þrátt fyrir eindregna neitun A þótti sannað með frásögn 4 ára gamallar telpu og ýmsum atvikum málsins, að hann hefði í ölvunarástandi lokkað telpuna inn í herbergi sitt og haft þar við hana kynferðismök. Var A dæmd refsing samkvæmt 202. sbr. 200. gr. laga nr. 19/1940.	395

Kyrrsetning.

Staðfest löghaldsgerð, er fram hafði farið til tryggingar dómkröfum.	64
---	----

Kærumál.

Héraðsdómari vísaði máli frá dómi, með því að sáttamenn höfðu ekki leitað um sættir í því. Frávisunardómurinn var kærður samkvæmt 108. gr. laga nr. 85/1936. Með því að nægilegt var, að héraðsdómari leitaði sátta í málinu, var héraðsdómurinn felldur úr gildi.	6
Í meiðyrðamáli A á hendur B hafði Hæstiréttur hinn 4. nóv. 1949 dæmt utanríkisráðherra skylt að veita héraðsdómara færi á að kynna sér tiltekin skjöl, svo að dómurinn gæti tekið eftirrit af þeim eða skýrslur úr þeim um atriði, sem heimilt væri að leggja fram og áhrif gætu haft á niðurstöðu málsins, sbr. 1. mgr. 149. gr. laga nr. 85/1936. Er héraðsdómari hafði kynnt sér efni skjalanna, taldi hann flest þeirra enga þýðingu hafa um úrslit málsins. B kærði úrskurð dómarsins samkvæmt 151. gr. nefndra laga. Eftir að Hæstiréttur hafði kynnt sér skjölin, var niðurstaða héraðsdómara staðfest.	26
Lækni var í héraði gert skylt að svara sem vitni í einkamáli spurningu, er varðaði læknisstörf hans. Hann kærði úrskurðinn samkvæmt 128. gr. laga nr. 85/1936, en úrskurðurinn var staðfestur í Hæstarétti.	94
Héraðsdómari veitti stefnda í víxilmáli framhaldsfrest til gagnaöflunar. Úrskurðurinn var kærður, og synjaði Hæstiréttur um frestveitinguna.	111
Í héraði var máli vísað frá dómi vegna ófullnægjandi stefnubirt-	

ingar. Frávísunardómurinn var kærður, en Hæstiréttur staðfesti hann.	113
Eftir að gagnasöfnun í máli var lokið í héraði og aðiljar höfðu lagt fram greinargerðir, var lýst yfir því af hæstaréttarlögmanni, er farið hafði með málið fyrir stefnda, að hann flytti ekki málið lengur fyrir hann. Er munnlegur flutningur málsins skyldi fara fram, kom stefndi, sem var ólöglerður, fyrir dóm og æskti þess, að málið yrði flutt skriflega. Tók héraðsdómari þá kröfu til greina með úrskurði. Gagnaðilinn kærði úrskurðinn samkvæmt 109. gr. laga nr. 85/1936. Með því að mikill dráttur hafði orðið á flutningi málsins í héraði og stefndi hafði torvelað málflutninginn, m. a. með því að sinna ekki tilmælum málflutningsmanns síns um að koma til viðtals til hans, þá var hann ekki talinn eiga rétt til þess að tefja málið lengur með því að hefja skriflegan málflutning. Var hinn kærði úrskurður því úr gildi felldur.	300
Málskostnaðarákvæði héraðsdóms kært, og var því breytt í Hæstarétti.	303, 424
Málskostnaðarákvæði héraðsdóms var kært, en það var staðfest í Hæstarétti.	307
Héraðsdómari vísaði máli frá dómi vegna þess, að annað mál milli sömu aðilja um sömu kröfu væri fyrir dómstólum óútkljáð. Frávísunardómurinn var kærður. Hæstiréttur taldi fyrra málið hafa verið niður fallið, er hið síðara var höfðað. Var frávísunardómurinn því úr gildi felldur og málinu vísað heim í hérað.	311
Í lögtaksmáli til heimtu útsvars, sem lagt hafði verið á M í A-kaupstað árið 1948, krafðist M frávísunar málsins frá fógatarétti, með því að áður hefði gengið dómur um, að M væri ekki skylt að greiða útsvar til A-kaupstaðar árin 1944—1946. Frávísunarkröfunni var hrundið í héraði. M kærði úrskurðinn, en Hæstiréttur staðfesti hann og vítti fráleita kæru hans.	314

Landamerkjамál.

Í landamerkjамáli milli eigenda tveggja jarða í Öngulsstaðahreppi færði áfrýjandi ekki sönnur á það í Hæstarétti, að rétti hans hefði verið hallað með ákvörðun landamerkjадóms á mörkum viðkomandi jarða. Var héraðsdómurinn því staðfestur.	20
Í máli um veiðiréttindi í vötnum var m. a. ágreiningur um mörk tiltekins afréttar og takmörk ákveðins vatnasvæðis. Af þessum sökum var héraðsdómara talið hafa verið skylt að nefna samdómendur og fara með málið svo sem segir í III. kafla laga nr. 41/1919.	212

Landhelgisbrot. Sjá fiskveiðabrot.

Lax- og silungsveiði.

A hafði laxveiðilögn á leirusvæði Hvítár í Borgarfirði. Hann var ákærður fyrir brot á ákvæðum 31. gr. laga nr. 112/1941, með því að talið var af hálfu ákærvalds, að lögnin væri nær öðrum veiðivélum en leyfilegt væri samkvæmt nefndri gr. Talið var, að það kynni að skipta máli, hvort lögnin væri í ál eða kvísl, sbr. 34. gr. nefndra laga. Það kom fram, að skýrgreiningin á orðinu kvísl í 1. gr. laga nr. 112/1941 hafði ekki orðið til á stjórnskipulegan hátt og hafði ekki lagagildi. Yfirmatsmenn samkvæmt 84. gr. nefndra laga töldu lögnina vera í ál, og var það lagt til grundvallar. Lögn A var 20 metra löng, en fjarlægð hennar frá norðurbakka Hvítár 820 metrar. Af hálfu ákærvalds var því haldið fram, að lengd veiðivélar skyldi teljast frá árbakka til fjarlægari enda hennar, hvort sem hún væri landföst eða ekki, en samkvæmt því ætti lögn A að teljast 840 metrar að lengd. Á þenna skilning var ekki fallið, heldur var við það miðað, að lögnin væri 20 metrar að lengd, en samkvæmt því var hún ekki of nálægt öðrum veiðivélum. Var A því sýknaður.	175
Héraðsdómur í máli út af veiðiréttindum í vötnum á Landmannaafreitti ómerktur og málinu vísað frá héraðsdómi.	212

Leiðbeiningarskylda dómara.

Í opinberu máli leiðbeindi héraðsdómari ekki ólöglerðum manni, sem fyrir tjóni hafði orðið af refsiverðu atferli sakbornings, um gerð skaðabótakröfu. Var krafan vanreifuð og henni vísað frá héraðsdómi.	446
Í sama máli leiðbeindi héraðsdómari ekki A, sem var ólögfróður, um málssóknarkröfu á hendur B, er valdið hafði spjöllum á eign hans, sbr. 257. gr. laga nr. 19/1940. Hann leiðbeindi A ekki heldur um framkvæmd yfirmats vegna eignarspjallanna.	446
Í refsímáli á hendur bifreiðarstjóra, er valdið hafði meiðslum á barni, gerði móðir barnsins kröfu um bætur, en dómari gerði hvorki reka að því að leiðbeina henni um kröfugerð né dæma bótakröfu. Var þetta vítt.	460

Leiga. Sjá ábúð, húsaleiga.**Líkamsáverkar.**

Drengur, sem var á ferð á reiðhjóli, rakst utan í bifreið, sem einnig var á ferð, og hlaut meiðsli. Bifreiðarstjóranum var í opinberu máli metið það til vangæzlu, að hann hafði ekki stöðvað bifreið sína, er hann sá drenginn aka á reiðhjóli þvert yfir veginn fyrir framan bifreiðina og aftur með henni vinstra megin á tæpri og ógreiðfærri vegarbrún. Var hann talinn sekur við 1. mgr. 27. gr. laga nr. 23/1941 og 2. gr. laga nr. 24/1941, en hann hafði ekki

- verið ákærður fyrir brot á 219. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940 9
- A ók bifreið austur Þingvallaveg á eftir annarri bifreið. Er sú bifreið stöðvaðist nokkuð snögglega, ók A fram með henni hægra megin án þess að draga úr hraðanum, og sá hann þó skammt fram á veginn vegna mishæðar, er þarna var. Kom B þá á bifreið sinni á móti honum og ók mjög hratt og ógætilega. Varð árekstur milli bifreiðanna, og hlaut einn farþegi handleggsbrot, en ýmsir aðrir minni meiðsli. Voru þeir A og B báðir taldir eiga sök á slysinu, en þó B meiri. Var þeim báðum dæmd sekt, m. a. samkvæmt 219. gr. laga nr. 19/1940. 31
- A kom á bifreið sunnan að þjóðvegi, ók inn á hann og ætlaði að beygja til vesturs, en vegna hálfu á veginum barst bifreiðin norður yfir miðju vegarins. Á sama tíma kom B akandi austur veginn með allmiklum hraða miðað við aðstæður. Rákust bifreiðarnar á, og hlutu B og farþegi í bifreið hans allmikil meiðsli. Báðir bifreiðarstjórnarnir voru taldir hafa sýnt óaðgætni, en þó B meiri. Var A dæmd sekt fyrir brot á bifreiðalögum, umferðarlögum og 219. gr. laga nr. 19/1940. B var einnig dæmd sekt samkvæmt bifreiðalögum og umferðarlögum, en hann var ekki ákærður fyrir brot á 219. gr. laga nr. 19/1940. 69
- Unglingspiltur varð milli stafs og hurðar á strætisvagni, er vagninn ók af stað, og tók framan af víisifingri hægri handar. Voru honum dæmdar bætur úr höndum eiganda vagnsins samkvæmt 34. gr. laga nr. 23/1941. 76
- Árekstur varð milli tveggja bifreiða á þjóðvegi í Rangárvallasýslu. Hlaut farþegi í annarri bifreiðinni talsverð meiðsli, m. a. brot á nefbeini og tveimur rifbeinum. Báðir bifreiðarstjórnarnir taldir eiga sök á slysinu með ógætilegum akstri. Var þeim dæmd sekt eftir bifreiðalögum, umferðarlögum og 219. gr. laga nr. 19/1940. 96
- A nam staðar við gafl herskála, sem verið var að rífa á vegum B. Hrundi þá gaflinn, og hlaut A mikil meiðsli, m. a. löskun á hrygg og mjöðm. Talið var, að skort hafi á fullnægjandi öryggisútbúnað og gæzlu af hálfu starfsmanna B, en að A hafi ekki heldur sýnt næga varkárni. Var B dæmt að bæta A 3/4 hluta tjóns hans. 114
- Er A seildist til að loka hurð á almenningsvagni, skall hurðin aftur. Varð þumalfinger hægri handar A milli hurðar og dyraumbúnaðar hjara megin, og tók af fremsta köggul fingursins. Ekki þótti sannað, að bifreiðarstjórinn hefði gengið úr skugga um, að dyrnar væru lokaðar, áður en hann ók af stað. Var eiganda bifreiðarinnar dæmt að bæta A hálf tþón hans samkvæmt 34. gr. laga nr. 23/1941, en hálf tþón sitt skyldi A bera sjálfur vegna ógætni sinnar. 153
- Er A var að stíga út úr almenningsbifreið, var henni ekið af stað. Féll A þá í götuna og handleggsbrotnaði. Var bifreiðarstjóranum

dæmd sekt samkvæmt ákvæðum bifreiðalaga og 219. gr. laga nr. 19/1940.	192
A vann að uppskipun úr skipinu B. Fyrir mistök vindumanns féllu vörur niður á þilfar skipsins, og varð A undir þeim. Brotnaði m. a. vinstri handleggur hans, og vinstra herðablað mölbrotnaði. Varanleg örorka A var metin 60—65%. A voru dæmdar bætur úr höndum fyrirtækis þess, sem hafði uppskipunina á hendi.	275
A réðst með ofbeldi á konu og barði hana í andlitið. Hlaut hún glóðarauga auk smærri áverka. Þá hafði A og kynferðismök við hana að óvilja hennar. Var A dæmd refsing samkvæmt 202. gr. laga nr. 19/1940.	333
A, sem var undir áhrifum áfengis, vék að B á götu í Reykjavík og greiddi honum mikið högg á vinstra auga. Missti B að mestu sjón á auganu, og töldu lækna vonlaust, að hann fengi sjónina aftur. Varanleg örorka B var metin 15%. Var A dæmt 5 mánaða fangelsi samkvæmt 218. gr. laga nr. 19/1940. Svo var honum og dæmt að greiða A skaðabætur, kr. 18000.00, en hærri fjárhæðar var ekki krafizt.	346
A réðst með ofbeldi á B og tók hann þrælatökum. Hlaut B víða marbletti á líkamann, tognun liðabanda og taugaáfall. Var A dæmd refsing samkvæmt 217. gr. laga nr. 19/1940, varðhald 15 daga. ..	421
Er hjólreiðamaður, A, kom að vegamótum, ætlaði hann að beygja til hægri yfir götuna. Rakst hann þá á bifreið, sem kom á eftir honum á götunni og ætlaði að aka fram úr honum á vegamótunum. Meiddist A mikið, fékk m. a. blæðingu innvortis. Í skaðabótamáli var bifreiðarstjóranum dæmt að bæta A 3/4 hluta tjóns hans, en 1/4 skyldi A bera sjálfur, þar eð ógætni hans var að nokkru leyti um slysið að kenna.	451
Er A ók bifreið vestur Laugaveg í Reykjavík, hljóp telpa norður yfir götuna fyrir framan bifreið hans. Í stað þess að stöðva bifreiðina, vék A til hægri, og rakst bifreiðin á telpuna nálægt nyrðri gangstétt. Hlaut telpan brot á hægri lærlegg. A var dæmt 12 daga varðhald, m. a. samkvæmt 219. gr. laga nr. 19/1940.	460

Líkur.

a) Í einkamálum.

A hafði keypt muni af B, sem taldi sig áður hafa keypt þá af D. Voru munirnir enn í vörzlum D, er A krafðist þess, að honum væru fengnir þeir í hendur með innsetningargærd. Þrátt fyrir nokkrar líkur fyrir því, að kaup hefðu átt sér stað, tókst A ekki að sanna, að D hefði afsalað eignarrétti yfir þeim skilorðslaust í hendur B. Var því synjað um innsetningu.	106
A, sem hafði jörð á leigu ásamt áhöfn, er henni fylgdi, mátti samkvæmt leigusamningnum farga einstökum gripum af áhöfninni gegn því að fylla aftur í skarðið. A hafði selt B nokkrar sauðkindur af áhöfninni. Leigusali, D, taldi sölu þessa óheimila og	

- krafðist afhendingar kindanna af B. Sagt, að B hefði haft ástæðu til að ætla af ýmsum atvikum, að A hefði verið í rétti sínum, er hann seldi B kindurnar, og voru engar líkur færðar fram gegn grandleysi B. Var krafa D því ekki tekin til greina. 200
- Krafizt var fjárnáms í lausafjármunum á heimili A til tryggingar dómkröfu á hendur honum. Synjað var um fjárnám í sumum mununum, með því að ýmist var sannað til fullnustu eða nægar líkur færðar að því, að munirnir væru eign barna A, er hjá honum dvöldust, eða hjúskapareign eiginkonu hans. 364
- A hafði verið eigandi muna, sem komnir voru í vörzlur B. Krafðist A afhendingar munanna í innsetningarmáli. B færði nokkrar líkur að því, að eiginkona hans, sem var látin, hefði keypt munina af A, en með því að B tókst ekki að sanna það nægilega, var innsetning heimiluð. 463

b) Í opinberum málum.

- Maður, sem haldinn var geðtruflun, kveikti í mörgum húsum í Reykjavík að næturlagi og var þá jafnan undir áhrifum áfengis. Játtaði hann sum brot sín, en um sumar íkveikjurnar kvaðst hann ekki muna, enda hefði hann verið mjög ölvaður. Þóttu samt nægar líkur komnar fram fyrir því, að hann hefði einnig verið valdur að þeim. 253
- Sami maður tók bifreið í heimildarleysi, ók henni upp í Mosfellsveit og skildi þar við hana. Skömmu síðar urðu menn varir við, að eldur var kominn upp í bifreiðinni. Þrátt fyrir neitun manns þessa þótti fyrra framferði hans og önnur atvik eindregið benda til þess, að hann hefði kveikt í bifreiðinni, og var sök hans talin sönnuð. 253
- A var staddur að næturlagi í herbergi konunnar B, og voru þau þar tvö ein. Kvað B hann þá hafa haft ofbeldi í frammi og gert tilraun til að hafa samfarir við hana nauðuga. A taldi sig ekki muna vegna ölvunar, hvað gerzt hefði. Áverkar á B sýndu ásamt verksummerkjum, að A mundi hafa beitt hana ofbeldi. Þótti nægilega sannað með skýrslu B og öðrum atvikum málsins, að A mundi hafa haft þau kynferðismök við B, sem greinir í 202. gr. laga nr. 19/1940, að henni nauðugri. 333
- Er A var á gangi á götu í Reykjavík að næturlagi, vatt maður sér að honum og greiddi honum mikið högg í andlitið. Hlaut A tjón á auga af högginu. A þekkti ekki árásarmanninn, og ekkert varð lagt upp úr vætti ölvaðs manns, sem var í fylgd með A. Það sannaðist síðar, að B, háseti á fiskflutningsskipi, hafði tvívegis skýrt kunningjum sínum frá, að hann hefði greitt A höggið. Fyrir dómi kvaðst B ekki minnast þess, að hann hefði framið árásina. Sagðist hann hafa gengizt við verknaðinum í rælni. Það kom fram, að dag þann, sem árásin var gerð, átti B 25 ára afmæli. Var skip það, sem hann vann á, þá statt í Reykja-

vík, og hafði B farið í land undir áhrifum áfengis. Gat hann ekki gert grein fyrir ferli sínum né samvistarmönnum nótt þá, sem árásin var framin. Þóttu nægar sönnur komnar fram fyrir því, að B væri sekur um árásina.	346
Þrátt fyrir neitun A þótti nægilega sannað með frásögn 4 ára gamallar telpu, smásjárrannsókn á fötum hennar og öðrum atvikum máls, að A hefði lokkað telpuna inn í herbergi sitt og haft þar kynferðismök við hana.	395
Vélstjóri á bát, A, sat einn að drykkju í bátnum, er lá bundinn við bryggju í Vestmannaeyjum. Reykti hann vindlinga og hafði kveikt eld í eldavél bátsins. Skömmu eftir að A var farinn úr bátnum, kom eldur upp í honum. Þótti sannað, að A hefði valdið eldsuppkomunni í gáleysi.	466

Læknar.

Læknir skoðar lík og skýrir frá dánarorsökum manns, er farizt hafði í bifreiðarslysi.	23, 477
Læknir lýsir meiðslum, er maður hlaut í bifreiðarslysi.	31, 69, 96, 192, 451, 460
Í einkamáli var læknir, er stundað hafði látinn mann, spurður sem vitni, hvort hann hefði gert manninum ljóst, að hann ætti skammt eftir ólífað, og ef svo var, þá hvenær. Læknirinn neitaði að svara spurningunum með skírskotun til þagnarskyldu sinnar, en með úrskurði héraðsdómara, sem staðfestur var í Hæstarétti, var honum gert skylt að svara spurningunum.	94
Í lögregluréttarprófum út af grun um ólöglegar fóstureyðingar bar læknir sem vitni, að hann hefði vitneskju eða grun um, að tiltekin kona hefði látið eyða fóstri sínu ólöglega. Læknirinn neitaði hins vegar að gefa upp nafn konunnar og bar fyrir sig þagnarskyldu samkvæmt 10. gr. laga nr. 47/1932. Lækninum var talið óskýlt að gefa vitnaskýrslu um þetta efni, þar sem honum hafði verið veitt vitneskja um málið í trúnaði í læknisstarfi sínu og ekki væri, eins og á stóð, nægilega rík þjóðfélagsleg nauðsyn til að rjúfa þetta trúnaðarsamband sjúklings við lækni sinn.	149, 150, 152
Tryggingarlæknir metur örorku manns, er orðið hafði fyrir slysi.	153, 275
Lagt var undir úrskurð dómstóla samkvæmt 62. gr. laga nr. 19/1940, hvort skilyrði væru fyrir hendi til að láta mann lausan úr öryggisgæzlu. Lögð hafði verið fram álitserð geðveikralæknis, en með því að hún var aðeins reist á lestri málsgagna, en ekki á rannsókn á aðilja sjálfum, þá ákvað Hæstiréttur, að sérfræðingur í geðsjúkdómum skyldi rannsaka andlegt heilsufar mannsins, áður en dómur gengi.	228
A hafði framið marga brennuglæpi og fleiri afbrot. Geðveikralæknir lýsir geðtruflun hans og orsökum hennar. Var álit læknisins staðfest af læknaráði.	253

Álits héraðslæknis leitað í barnsfaðernismáli um sennilegan getnaðartíma barns.	271
Læknir gefur vottorð um meiðsli manns, er meiddist við uppskipun.	275
Geðveikralæknir rannsakar andlegt heilsufar manns, er framið hafði kynferðisbrot í ölvunarástandi.	333, 395
Læknir lýsir meiðslum manns, er orðið hafði fyrir líkamsárás.	333, 346, 421
Maður hafði haft kynferðismök við 4 ára gamla telpu. Læknar rannsaka bæði telpuna og manninn til að athuga, hvort hann kunni að hafa sýkt hana.	395
Læknir rannsakar dánarorsök manna, er fórust við árekstur skipa.	404

Læknaráð.

Læknaráð staðfestir umsögn geðveikralæknis um andlegt heilsufar manns, er framið hafði marga brennuglæpi.	253
--	-----

Lög. Lögskýring.

Í einkamáli voru eingöngu hafðar uppi kröfur þess eðlis, sem sóttar verða á varnarþingi samkvæmt 78. gr. laga nr. 85/1936. Samkvæmt lögjöfnun frá 5. tölul. 2. mgr. 5. gr. sömu laga var því nægilegt, að héraðsdómari leitaði um sættir í málinu.	6
Férbótamál á hendur rikissjóði út af dómaraverki var höfðað fyrir Hæstarétti. Rétt þótti að beita lögjöfnun frá 33. gr. laga nr. 112/1935 um fyrningu á bótaábyrgð.	42
Í hreppi einum rituðu 234 hreppsþúar undir skjál, er í voru meiðandi ummæli um hreppstjóra þeirra. Samkvæmt kröfu hreppstjórans var opinbert refsímál höfðað á hendur 15 mönnum úr hópi undirskrifenda. Var þetta talið heimilt samkvæmt 27. gr. og b-lið 242. gr. laga nr. 19/1940.	79
Í einkamáli var læknir krafinn vættis um það, hvort hann hefði gert látnum manni, sem hann hafði stundað, ljóst, að hann mundi eiga skammt eftir ólifað. Spurningin þótti ekki þess eðlis, að læknirinn gæti neitað að svara henni með tilvísun til ákvæða 10. gr. laga nr. 47/1932.	94
Stefnubirting ekki talin fullnægja skilyrðum 96. gr. laga nr. 85/1936.	113
Lækni ekki talið skylt að skýra sem vitni í opinberu máli frá mál-efni, sem honum hafði verið trúað fyrir í starfi sínu, sbr. 10. gr. laga nr. 47/1932.	149, 150, 152
Einkamáli frestað í Hæstarétti samkvæmt lögjöfnun frá 120. gr. laga nr. 85/1936.	157, 179, 415
Dómstólar skulu sjálfkrafa gæta þess í vixilmálum, hvort skilyrði 207. gr. laga nr. 85/1936 séu fyrir hendi.	172
Frumvarp til laga um breyting á lögum nr. 61/1932 um lax- og silungsveiði var borið fram í neðri deild Alþingis árið 1936. Í 1. gr. frumvarpsins var skýrgreining á orðinu kvísl, og var það á-	

- kvæði samþykkt óbreytt í neðri deild. Efri deild samþykkti ákvæðið með þeirri breytingu, að í stað orðanna „þegar vatnsborð er lægst“ skyldi koma „að staðaldri“. Þegar frumvarpið var lagt fyrir neðri deild af nýju, hafði láðst að fella burt orðin, sem efri deild hafði numið úr frumvarpinu, en við var bætt orðunum „að staðaldri“. Samþykkti neðri deild ákvæðið með orðalaginu: „þegar vatnsborð er lægst að staðaldri“. Var frumvarpið síðan staðfest og birt sem lög nr. 79/1936, en þau voru síðar felld inn í lög nr. 112/1941. Af framangreindri meðferð frumvarpsins á Alþingi var talið, að skýrgreiningin á orðinu kvísl í lögum nr. 112/1941 hefði ekki orðið til á stjórnskipulegan hátt og að ákvæðið hefði af þeim sökum ekki lagagildi. 175
- Ákvæði 31. gr. laga nr. 112/1941 um lengd veiðivélar skýrt þannig, að miða beri einungis við lengd veiðivélarinnar sjálfar, en ekki telja fjarlægðina frá árbakka út að veiðivél til lengdar hennar. 175
- Hinn 11. marz 1943 settu verðlagsyfirvöld með heimild í lögum tilteknar reglur um verðálagningu á vörur. A var ákærður fyrir brot á reglum þessum. Samþykki starfsmanns verðlagsyfirvalda um aðra tilhögun verðlagningar, sem talið var hafa verið gefið fyrir 11. marz 1943, ekki talið skipta máli um sök A. 184
- Herlið Bandaríkja Norður-Ameríku hafði tekið jörð til afnota að óvild eiganda. Bætur fyrir missi landnota taldar falla undir 1. gr. laga nr. 99/1943. 217, 222
- Ákvæði 46. gr. laga nr. 50/1946 um slysaftryggingarskyldu talin taka til bifreiðarstjóra, sem stunda mannflutninga, en eiga bifreið sína sjálfir. 248
- Bifreiðarstjóra, sem stundaði mannflutninga með bifreið, er hann átti sjálfur, talið skylt að greiða full iðgjöld samkvæmt 112. og 113. gr. laga nr. 50/1946. 248
- Geðtruflun sakbornings, er hann framdi afbrot, talin hafa verið á því stigi, að eigi væru efni til að dæma honum refsingu, sbr. 15. gr. laga nr. 19/1940. 253
- Maður, sem ekki var talinn sakhæfur, sbr. 15. gr. laga nr. 19/1940, en dæmdur var í öryggisgæzlu samkvæmt 62. gr. sömu laga, sviptur réttindum samkvæmt 3. mgr. 68. gr. nefndra laga. 253
- Herstjórn Bandaríkjanna hafði tekið hús á leigu með samningi við eiganda þess. Ríkissjóði talið skylt samkvæmt lögum nr. 99/1943 að bæta eiganda tjón vegna vanefnda á leigugreiðslum. 282
- Í opinberu máli ákvað Hæstiréttur, að fengin skyldi álitserð sérfróðra manna um, hvort útvarpsvirkjun félli undir hugtakið handiðnaður í 1. gr. laga nr. 105/1936. 297
- Eftir að Hæstiréttur hafði vísað einkamáli heim í hérað, var því ekki framfylgt þar án ástæðulauss dráttar. Var málið talið niður fallið samkvæmt lögjöfnun frá 1. mgr. 118. gr. laga nr. 85/1936. 311
- Hinn 17. sept. 1947 gaf fjárhagsráð út auglýsingu um bann við byggingu bilskúra og garða. Var auglýsingin gefin út með heimild í

reglugerð, er aftur átti stoð í lögum nr. 70/1947. A var ákærður fyrir brot á ákvæðum auglýsingarinnar. Enda þótt auglýsingin hefði hvorki verið birt í Stjórnartíðindum né Lögbirtingablaði, var hún talin bindandi fyrir A.	316
Refsidómur frá 1935 fyrir ölvun við akstur hafði ekki ítrekunaráhrif, er refsing var ákveðin fyrir sams konar brot, framið á árinu 1949, sbr. 71. gr. laga nr. 19/1940	319
Hlutdeildarreglum 22. gr. laga nr. 19/1940 beitt með lögjöfnun um brot gegn bifreiðalögum.	319
Maður, sem kominn var inn í íbúðarhús að næturlagi, braut hurð að herbergi konu einnar í því skyni að ryðjast þangað inn, en ekki fór hann inn í herbergið. Var honum dæmd refsing fyrir tilraun til brots gegn 231. gr. laga nr. 19/1940.	333
Gift kona hafði komið með saumavél í búið, en skipt siðar á henni og annarri saumavél. Var nýja saumavélin talin hjúskapareign konunnar samkvæmt 1. mgr. 17. gr. laga nr. 20/1923, sbr. lögjöfnun frá 3. tölul. 23. gr. sömu laga.	364
Hús, sem elliheimili hafði reist til afnota handa starfsmönnum þess, talið undanþegið fasteignaskatti til bæjar- og sveitarfélaga samkvæmt 4. gr. laga nr. 67/1945.	385
A var stefnt í héraði til greiðslu skuldar, en kom þar ekki fyrir dóm. Hann áfrýjaði héraðsdóminum til Hæstaréttar. Þótti reglan um afdráttarlausan málflutning ekki eiga að fyrirmuna honum að koma að nýjum gögnum í Hæstarétti samkvæmt novaleyfi, sbr. 98. gr. laga nr. 85/1936.	399
Hlutafélag talið hafa öðlazzt lögverndaðan rétt til nafns síns gagnvart siðar stofnuðu félagi, sbr. 9. gr. laga nr. 84/1933.	416
A hafði selt vikublað í umboðssölu. Krafa útgáfufyrirtækisins á hendur honum vegna útsölnunnar ekki talin sæta fyrningu samkvæmt 3. gr. laga nr. 14/1905.	438

Löghald. Sjá kyrresetning.

Lögreglumenn.

Fundið að því, að lögreglumenn, sem komu á vettvang, þar sem bifreiðarslys hafði orðið, athuguðu ekki verksummerki.	460
--	-----

Lögreglusamþykktir.

Bifreiðarstjóri, sem ók ölvaður með allmiklum hraða um götur Vestmannaeyjabæjar, dæmdur sekur við 49. sbr. 84. gr. lögreglusamþykktar fyrir Vestmannaeyjakaupstað nr. 41/1928.	1
Bifreiðarstjóri, sem ók með miklum hraða og undir áhrifum áfengis um götur Akureyrar, talinn sekur við 4. mgr. 47. gr. og 48. gr., sbr. 97. gr., lögreglusamþykktar fyrir Akureyrarkaupstað nr. 9/1934.	9
Bifreiðarstjóri, sem ók viðstöðulaust af hliðargötu inn á fjölfarna	

aðalgötu, talinn hafa gerzt brotlegur við 46. sbr. 96. gr. lög-reglusamþykktar Reykjavíkur nr. 2/1930.	56
Bifreiðarstjórar taldir hafa með of miklum ökuhraða og aðgæzlu-skorti brotið ákvæði 46. gr. lögreglusamþykktar Reykjavíkur nr. 2/1930.	69
Bifreiðarstjóri, er ók umferðarhring á götu öfugt, talinn sekur við 30. sbr. 96. gr. lögreglusamþykktar Reykjavíkur nr. 2/1930.	181
Maður, sem hafði í frammi ofbeldi á götu í Reykjavík undir áhrif-um áfengis, talinn sekur við 7. sbr. 96. gr. lögreglusamþykktar Reykjavíkur nr. 2/1930.	346
Bifreiðarstjóri talinn hafa brotið ákvæði 46. gr. sbr. 96. gr. lögreglu-samþykktar Reykjavíkur með skorti á aðgæzlu um akstur.	359
Maður, sem ók ölvaður á götu í Vestmannaeyjum, dæmdur sekur við 46. og 48. gr. lögreglusamþykktar fyrir Vestmannaeyjakaupstað nr. 41/1928.	370

Lögræði.

Maður sækir skaðabótamál fyrir hönd ólögráða sonar síns.	76
---	----

Lögtak.

Lögtaksgerð til innheimtu á útsvari skotið til Hæstaréttar sam-kvæmt 11. gr. laga nr. 29/1885.	168
Áfrýjað úrskurði í lögtaksmáli til heimtu tryggingariðgjalda sam-kvæmt lögum nr. 50/1946.	248
Áfrýjað úrskurði í lögtaksmáli til heimtu fasteignagjalds samkvæmt lögum nr. 67/1945.	385

Lögveð. Sbr. sjóveð.

Dæmt lögveð í bifreið samkvæmt 34. gr. laga nr. 23/1941 til trygg-ingar skaðabótum vegna bifreiðarslyss.	451, 477
---	----------

Málasamlag.a) *Einkamál.***I. Kröfusamlag.**

1. Kröfusamlag af hálfu sækjanda:

Dómi í skuldamáli og fjárnámssgerð áfrýjað til staðfestingar.	64
--	----

2. Gagnkröfur.

A höfðar mál gegn B til greiðslu þóknunar fyrir milligöngu um sölu fíks. B hefur uppi gagnkröfu um skaðabætur til skuldajafnaðar.	60
Verksalar krefja bæjarfélag um greiðslu eftirstöðva andvirðis raf-stöðvar, er þeir höfðu reist samkvæmt verksamningi. Bæjarfé-lagið gagnstefnir í héraði og krefst endurgreiðslu á ofgreiddu fé og skaðabóta vegna galla á rafstöðinni.	117
Hlutafélag höfðar í héraði mál gegn hluthafa og krefst viðurkenn-ingar á því, að hluthafanum verði reiknaðar með tilteknu verði eignir, er hann hafði afhent félaginu sem hlutafjárframlag.	

Hluthafinn gagnstefnir í héraði og krefst fjárgreiðslu úr hendi félagsins.	229
Dómi áfrýjað af hendi beggja aðilja.	
60, 117, 157, 172, 196, 203, 212, 217, 271, 275, 340, 353, 389, 451, 477	

II. Aðiljasamlag.

1. Sóknaraðilja.

Búendur í L-hreppi höfða sameiginlega mál og krefjast viðurkenn- ingar á því, að jörðum í L-hreppi og þeim einum fylgi veiðirétt- ur í tilteknum vötnum.	212
2. Varnaraðilja.	

A höfðar mál gegn B og krefst afhendingar afsals fyrir fasteign. Hann stefnir jafnframt D til að þola riftun á kaupsamningi hans við B um fasteignina.	6
Í héraði krafðist A í einkamáli hans gegn B framlagningar skjala úr hendi þriðja manns, D. Er A kærði úrskurð héraðsdómara um framlagningu, urðu B og D varnaraðiljar fyrir Hæstarétti.	26
Eigendum og váttryggjendum skips stefnt til greiðslu bjarglauna. ...	207
Maður krefst útburðar á leigutaka húsnæðis og beinir útburðarmál- inu gegn leigutakanum og leigusala hans, húseigandanum.	241
A fékk lagt lögbann við tiltekinni notkun tveggja aðilja á húseign. Hann höfðaði síðan mál gegn aðiljum til staðfestingar á lög- bannsgerðinni.	311
Er fjárnám skyldi gert hjá B eftir kröfu A, gengu eiginkona hans, D, og börn, E og F, inn í málið og mótmæltu framkvæmd fjár- náms í tilteknum munum. A áfrýjaði úrskurði fógeta. Stefndi hann B og auk hans þeim D, E og F.	364

b) Opinber mál.

1. Aðili ákærður fyrir fleiri brot en eitt	1, 9, 23, 31, 54, 69, 184, 192, 253, 319, 370, 404, 460
2. Fleiri en einn aðili ákærður í sama máli:	
Refsimál höfðað gegn bifreiðarstjóra, er var ölvaður við akstur, og farþega hans, er veitti honum áfengi í bifreiðinni, rétt áður en ekið var af stað.	1
Árekstur varð milli tveggja bifreiða, og hlutust af meiðsli á mönn- um. Mál höfðað til refsingar gegn bifreiðarstjórum beggja bif- reiðanna.	31, 69, 96
Skjal nokkurt, undirritað af 234 mönnum, er hafði að geyma meið- andi ummæli um A hreppstjóra, var lagt fram á manntalsþingi. Samkvæmt kröfu A var opinbert refsimál höfðað gegn 15 af undirskrifendum skjalsins. Þótti saksóknin heimil samkvæmt 27. gr. og b-lið 242. gr. laga nr. 19/1940.	79
Útvarpsstjóri og forstöðumaður Viðgerðarstofu útvarpsins sóttir í sama máli fyrir meint brot gegn iðnlögum.	297

Sameigendur að húsi, er steipt höfðu garð um hús sitt, sóttir saman fyrir brot á reglum um fjárfestingu.	316
Bifreiðarstjóri, er ók bifreið ölvaður, og maður, er lánað hafði honum bifreiðina, enda þótt hann sæi hann neyta áfengis, ákærðir í sama máli fyrir brot á bifreiðalögum og áfengislögum.	319
Árekstur varð milli skips og nótabáta, og hlaut bani 4 manna af slysinu. Skipstjóri skipsins og stjórnandi nótabátanna sóttir til refsingar í sama máli.	404
Tveir aðiljar sóttir saman fyrir brot á lögum um búfjárrækt.	446

Málflutningsmenn.

Hæstaréttarlögmaður vittur fyrir drátt á öflun áfrýjunarleyfis ..	60, 203
Tveir hæstaréttarlögmenn vittir fyrir að hafa kastað mjög höndum til gagnaöflunar í einkamáli	200
Héraðsdómslögmaður sektaður samkvæmt 4. tölul. 188. gr. laga nr. 85/1936 fyrir framlagningu rangra skjala á dómþingi	229
Hæstaréttarlögmanni hafði verið falin skaðabótakrafa til innheimtu. Eigandi kröfunnar afturkallaði síðar innheimtuumboðið. Var hæstaréttarlögmanninum dæmd þóknun fyrir tilraunir þær, er hann hafði gert til innheimtu kröfunnar, enda hafði hann ekki á neinn hátt borið fyrir borð hagsmuni umbjóðanda síns	237
Hæstaréttarlögmenn átaldir fyrir drátt á flutningi opinbers máls fyrir Hæstarétti	346
Hæstaréttarlögmaður sætir sekt samkvæmt 5. tölul. 188. gr. laga nr. 85/1936 fyrir meiðandi ummæli, er hann hafði um aðilja máls í munnlegum málflutningi í héraði	389
A héraðsdómslögmaður hafði verið skipaður talsmaður ákærða í opinberu máli í héraði, en B héraðsdómslögmaður skrifaði varnarskjalið og lagði það fram í dómi. A var dæmd sekt fyrir meiðandi ummæli í varnarskjalinu. Málinu var áfrýjað, og fyrir Hæstarétti kom það fram, að A hafði ekki borizt vitneskja um skipunarbréf dómara og engan þátt átt í samningu varnarskjalsins. Var sekt hans því felld niður í Hæstarétti. Sagt, að B hefði kveðið óþarflega sterkt að orði í varnarskjalinu, en ekki væri ástæða til að ómerkja ummælin	441
Í ofangreindu máli höfðu A verið dæmd í héraði talsmannslaun úr ríkissjóði, en þar sem hann hafði ekki haldið uppi vörn, var þóknun hans felld niður í Hæstarétti. B hafði ekki verið skipaður talsmaður, og voru honum því ekki dæmd talsmannslaun	441
A héraðsdómslögmaður var krafinn skaðabóta vegna vanrækslu um innheimtu veðskuldabréfs. A hafði fengið dóm yfir skuldurum, og þar sem ekki var reynt, að hve miklu leyti kynni að vera unnt að fá greiðslu hjá þeim með aðför, var A sýknaður að svo stöddu af skaðabótakröfunni	456

Málflutningur.

Varnaraðili í kærumáli sendir Hæstarétti hvorki kröfur né greinar-gerð	6, 26, 94, 111, 113, 300, 303, 314, 424
Dómkrafa í einkamáli fyrir Hæstarétti var svo óákveðin, að málinu var vísað frá Hæstarétti	47
Mál flutt skriflega í Hæstarétti samkvæmt 1. tölul. 38. gr. laga nr. 112/1935	64, 179, 438, 463
Sakarefni skipt samkvæmt 5. mgr. 71. gr. laga nr. 85/1936	114, 353
A krafðist skaðabóta vegna tiltekins galla á verki, er unnið hafði verið samkvæmt verksamningi. Sannað þótti, að galli væri á verkinu, en með því að ekki var leitt í ljós með mati eða á annan hátt, hversu miklu kostnaður við að bæta úr honum mundi nema, var skaðabótakrafan ekki tekin til greina	117
Aðili látinn biða halla af því að skýra ekki frá tilteknu atriði í máli þrátt fyrir áskorun gagnaðilja hans	168
A, sem stefnt var í héraði í víxilmáli, kom þar fyrir dóm, en hreyfði engum andmælum. Fyrir Hæstarétti krafðist A ómerkingar héraðsdóms, með því að skjal það, sem stefnt var út af, væri ekki víxill að lögum. Þar sem dómstólar eiga að gæta þess sjálfkrafa, að meðferð víxilmála sé eingöngu höfð um mál, sem risin eru af víxlum, þá þótti reglan um afdráttarlausan málflutning ekki eiga að vera því til fyrirstöðu, að þessi vörn A væri tekin til efnis-meðferðar	172
Málflutningsmenn átaldir fyrir slæga gagnaöflun	200
Sagt, að ekki hafi verið gerðar nægilegar tilraunir til að leiða í ljós í einkamáli tiltekin atriði	212
A hæstaréttarlögmaður flutti í héraði mál fyrir B, sem stefnt hafði verið til greiðslu skuldar. Eftir að aðiljar höfðu fengið marga fresti og langa, var lýst yfir því hinn 12. nóv. 1949, að gagnasöfnun væri lokið. Ákveðinn hafði verið munnlegur málflutningur. Hinn 24. apríl 1950 lýsti A því í bréfi til B, að hann mundi ekki flytja málið lengur fyrir hann, þar sem B hefði ekki þrátt fyrir marggefin loforð komið til viðtals við sig um málið og hafi ekkert gert til að afla gagna í málinu eða veita honum skýrslur um það. Er málið skyldi flytja munnlega hinn 19. maí 1950, kom B fyrir dóm og æskti þess, að málið yrði skriflega flutt. Þessum tilmælum hans var hrundið í Hæstarétti í kærumáli, með því að B þótti ekki eiga rétt til að tefja málið lengur með því að hefja skriflegan málflutning	300
Eftir að Hæstiréttur hafði vísað einkamáli heim í hérað, gerði stefnandi ekki án ástæðulauss dráttar reka að því að fylgja málinu fram fyrir héraðsdómi. Var það því talið niður fallið, sbr. lögjöfnun frá 1. mgr. 118. gr. laga nr. 85/1936	311
A, leigutaki í húsi, krafðist þess, að B, annar leigutaki í sama húsi, yrði borinn út úr húsnæði sínu. Fyrir Hæstarétti krafðist B ómerkingar málsins, með því að húseigandanum hefði ekki verið	

gefinn kostur á að gæta réttar síns í héraði. Kröfunni var hrundið þegar af þeirri ástæðu, að B hafði ekki komið fram með hana í héraði	389
Reglan um afdráttarlausan málflutning ekki talin eiga að vera því til fyrirstöðu, að A, sem stefnt hafði verið í héraði, en ekki komið þar fyrir dóm, mætti koma að nýjum gögnum í Hæstarétti samkvæmt novaleyfi	399

Málshöfðun. Sbr. ákæra.

A taldi sig hafa beðið fjártjón vegna mistaka héraðsdómara um gæzlu réttra aðferða um meðferð máls fyrir dómi, en ríkissjóð bera fébótaábyrgð á mistökum dómars. Var A talið rétt að höfða fébótamál á hendur ríkissjóði af þessu tilefni fyrir Hæstarétti	42
Í sama máli þótti rétt að beita lögjöfnun frá fyrningarákvæðum 33. gr. laga nr. 112/1935. Og þar sem fyrningarfrestur samkvæmt þeirri grein var löngu liðinn, þegar málið var höfðað fyrir Hæstarétti, var ríkissjóður sýknaður	42
Máli vísað frá héraðsdómi vegna ófullnægjandi stefnubirtingar	113
Dómkröfur stefnanda í héraði þóttu ekki nægilega ákveðnar til dómsúrlausnar. Var málinu því vísað frá héraðsdómi	212
A, leigutaki húsnæðis í húsi G, krafðist þess, að B, leigutaki G í sama húsi, yrði borinn út úr húsnæði sínu. Ekki talið nauðsynlegt, að útburðarmálinu væri einnig beint að G	389

Málskostnaður. Sbr. gjafsókn, ómaksbætur.

a) Í einkamálum.

- Málskostnaður látinn falla niður:
 Áfrýjandi tapaði máli, en var þó eigi dæmt að greiða málskostnað 20, 26, 29, 106, 364, 389, 456
 Áfrýjandi vann mál að verulegu leyti, en málskostnaður var þó látinn falla niður 111, 229, 428, 463
 Máli vísað frá Hæstarétti, en málskostnaður felldur niður 164
 Varnaraðili kærumáls vann mál, en krafðist ekki málskostnaðar, og var hann því látinn niður falla 94, 113, 314
 Dómur og málsmeðferð ómerkt. Stefndi krafðist ekki málskostnaðar, og var hann því felldur niður 87
 Dómur og málsmeðferð ómerkt. Málskostnaður fyrir Hæstarétti látinn niður falla 212, 340, 382
 Aðili höfðaði mál fyrir Hæstarétti, en tapaði því. Málskostnaður felldur niður 42
- Aðilja, sem áfrýjaði dómsathöfn til breytinga og fékk kröfur sínar teknar til greina að meira eða minna leyti, dæmdur málskostnaður 6, 60, 76, 153, 207, 237, 248, 282, 300, 303, 311, 328, 385, 424, 438, 477
- Aðili áfrýjaði héraðsdómi og krafðist staðfestingar. Krafan tekin til greina, og honum dæmdur málskostnaður fyrir Hæstarétti 64
- Aðili, sem tapaði máli að mestu leyti eða öllu, dæmdur til að greiða

málskostnað	51, 114, 162, 168, 172, 196, 200, 203, 217, 222, 225, 241, 271, 275, 307, 325, 343, 353, 399, 416, 474
5. Gjafsóknarmál og gjafvarnar:	
Stefndi hafði gjafvarnarleyfi bæði í héraði og fyrir Hæstarétti. Héraðsdómur og málsmeðferð var ómerkt, málskostnaður fyrir báðum dómum felldur niður, en málsvarnarlaun skipaðs talsmanns gjafvarnarhafa fyrir báðum dómum dæmd úr ríkissjóði	212
Í barnsfaðernismáli hafði K gjafsóknarleyfi fyrir Hæstarétti. M tapaði málinu og var dæmt að greiða málskostnað fyrir báðum dómum, þar af skyldi tiltekinn hluti renna í ríkissjóð, en afgangurinn til talsmanns K	271
Gjafsóknarhafi tapaði máli. Málskostnaður fyrir Hæstarétti felldur niður, en laun skipaðs talsmanns gjafsóknarhafa dæmd úr ríkissjóði	364
6. Máli vísað frá Hæstarétti. Áfrýjanda dæmt að greiða málskostnað	46, 47
7. Ómerkingardómar:	
Frávisunardómur ómerktur. Kærandi dæmdur málskostnaður fyrir Hæstarétti	6, 311
Dómur ómerktur. Málskostnaður látinn falla niður, með því að stefndi krafðist hans ekki	87
Dómur og málsmeðferð ómerkt. Málskostnaður látinn falla niður	212, 340, 382
8. Aðalsök og gagnsök:	
A krafðist þóknunar af B fyrir milligöngu um sölu fisks. B hafði uppi gagnkröfu í héraði til skuldaþafnaðar, sem að nokkru leyti var tekin til greina. Báðir áfrýjuðu málinu. Í Hæstarétti var krafa A tekin til greina, en gagnkröfu B hrundið. A dæmdur málskostnaður fyrir báðum dómum	60
A og B, er reist höfðu rafstöð fyrir bæjarfélagið D, höfðuðu í héraði mál gegn D til greiðslu á eftirstöðvum launa samkvæmt verksamningi. D gagnstefndi og krafðist endurgreiðslu ofgreidds fjár og skaðabóta vegna galla á verkinu. Í héraði var krafa A og B tekin til greina að nokkru leyti, en kröfu D hrundið. Var A og B dæmdur málskostnaður úr hendi D. Báðir áfrýjuðu málinu. Í Hæstarétti var krafa A og B lækkuð, en gagnkröfu D hrundið. Málskostnaðarákvæði héraðsdóms var staðfest, en málskostnaður fyrir Hæstarétti felldur niður	117
A áfrýjaði máli og krafðist frávisunar þess frá héraðsdómi. B gagnáfrýjaði til staðfestingar. Krafa B tekin til greina og honum dæmdur málskostnaður fyrir Hæstarétti	172
A, sem dæmt hafði verið að greiða B skaðabætur, áfrýjaði til lækkunar bótum, en B gagnáfrýjaði og krafðist hækkunar. Bæturnar voru lækkaðar lítið eitt, en A dæmt að greiða B málskostnað fyrir báðum dómum	196
Með héraðsdómi var A dæmt að greiða B skaðabætur vegna tjóns	

af árekstri bifreiða. Báðir áfrýjuðu. Héraðsdómur var staðfestur, og A dæmt að greiða B málskostnað fyrir Hæstarétti ..	203
Héraðsdómur, sem báðir aðiljar höfðu áfrýjað, var ómerktur og málskostnaður felldur niður ..	212, 340
A hafði verið dæmt að greiða B skaðabætur. Áfrýjaði A til lækkunar, en B gagnáfrýjaði til hækkunar. Héraðsdómur var staðfestur, og var A dæmt að greiða B málskostnað fyrir Hæstarétti ..	217
Barnsfaðernismáli var áfrýjað af hendi beggja aðilja. Í Hæstarétti voru kröfur K teknar til greina, og M dæmt að greiða málskostnað fyrir báðum dómum ..	271
A var dæmt að greiða B slysabætur. A áfrýjaði og krafðist sýknu, en B gagnáfrýjaði til hækkunar bótum. Hæstiréttur hækkaði bæturnar og dæmdi B málskostnað úr hendi A fyrir báðum dómum ..	275
Með héraðsdómi var viðurkennd bótaskylda A gagnvart B. Báðir aðiljar áfrýjuðu. Hæstiréttur viðurkenndi bótaskyldu A, en með nokkuð öðrum hætti, en gert hafði verið í héraði. Var A dæmt að greiða B tiltekna fjárhæð upp í málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti ..	353
A var í héraði synjað um útbuð á B úr leiguhúsnæði. A áfrýjaði til breytingar, en B til staðfestingar úrskurði fógeta. Úrskurðurinn var staðfestur, en málskostnaður látinn falla niður fyrir báðum dómum ..	389
A höfðu verið dæmdar bætur vegna bifreiðarslyss úr hendi B. Báðir aðiljar áfrýjuðu. Hæstiréttur hækkaði bæturnar og dæmdi B til að greiða A málskostnað fyrir báðum dómum ..	451, 477
9. Málskostnaðarákvæði héraðsdóms kært til Hæstaréttar samkvæmt 186. gr. laga nr. 85/1936 ..	6, 303, 307, 424

b) Í opinberum málum.

1. Aðili dæmdur sekur:	
Einn aðili sakfelldur og dæmdur til greiðslu alls sakarkostnaðar ..	9, 23, 54, 56, 66, 103, 158, 170, 181, 184, 192, 253, 333, 346, 359, 370, 379, 395, 418, 421, 460, 471
Fleiri en einn aðili sakfelldur og dæmt að greiða allan sakarkostnað in solidum ..	1, 31, 69, 79, 96, 316, 319, 404
2. Aðili sýknaður og sakarkostnaður lagður á ríkissjóð ..	175, 441, 466
3. Héraðsdómur ómerktur og sakarkostnaður lagður á ríkissjóð ..	297, 432
4. Hrundið kröfu um, að vitni sé skylt að svara spurningum í opinberu máli. Áfrýjunarkostnaður lagður á ríkissjóð	149, 150, 152
5. Tveir aðiljar, A og B, ákærðir. A var sýknaður, en B sakfelldur. B var gert að greiða laun verjanda síns í Hæstarétti og ⅔ hluta annars sakarkostnaðar, sem að öðru leyti skyldi greiddur úr ríkissjóði ..	446

Málsmeðferð. Sbr. opinber mál.

- A höfðaði mál gegn B til refsingar og greiðslu skaðabóta fyrir meið-
yrði. Í málinu krafðist B þess, að utanríkisráðherra yrði gert skylt
að afhenda til framlagningar í málinu tiltekin skjöl. Með dómi
Hæstaréttar var ákveðið, að ráðherranum væri skylt að veita hér-
aðsdómara færi á að kynna sér skjölin og taka úr þeim eftirrit
eða upp úr þeim skýrslur, sbr. 1. mgr. 149. gr. laga nr. 85/1936.
Eftir að héraðsdómari hafði kynnt sér skjölin, 54 að tölu, gekk
úrskurður hans um, að lögð skyldu fram í málinu endurrit tveggja
skjala. B kærði úrskurðinn, að því er hin skjölin, 52 að tölu, varð-
aði. Kynnti Hæstiréttur sér þá skjöl þessi, en varð sammála hér-
aðsdómara um, að þau hefðu ekki að geyma neitt það efni, sem
áhrif gæti haft á niðurstöðu meiðyrðamálsins. Var krafa B um
framlagningu þessara skjala því ekki tekin til greina 26
- Fébótamál á hendur ríkissjóði út af dómaraaverki höfðað fyrir Hæsta-
rétti 42
- Mál flutt skriflega í Hæstarétti samkvæmt 1. tölul. 38. gr. laga nr.
112/1935 64, 179, 438, 463
- Dómur í máli út af fasteignasölu ómerktur, með því að héraðsdómari
hafði ekki kvatt samdómendur til að dæma málið með sér, sbr. 3.
tölul. 200. gr. laga nr. 85/1936 87
- Sakarefni skipt samkvæmt 5. mgr. 71. gr. laga nr. 85/1936 114, 353
- Máli frestað í Hæstarétti og lagt fyrir héraðsdómara að veita aðiljum
kost á að afla framhaldsgagna, sbr. lögjöfnun frá 120. gr. laga
nr. 85/1936 157, 179, 415
- Í víxilmáli kom stefndi fyrir dóm í héraði og hreyfði ekki andmælum.
Fyrir Hæstarétti krafðist hann þess, að héraðsdómur væri
ómerktur, þar sem skjal það, sem stefnt var um, væri ekki víxill
að lögum. Með því að það er skilyrði þess, að mál sæti meðferð
víxilmála, að það sé risið af víxli, og dómstólar eiga sjálfkrafa að
gæta þessa skilyrðis, þá þótti rétt að taka nefnda ómerkingarkröfu
til efnismeðferðar 172
- Í máli var ágreiningur um takmörk vatnasvæðis. Bar héraðsdómara
af þeim sökum að nefna samdómendur og fara með málið svo sem
greinir í III. kafla laga nr. 41/1919 212
- Hæstiréttur hrindir í kærumáli beiðni um skriflegan málflutning í
héraði 300
- Eftir að Hæstiréttur hafði vísað máli heim í hérað, gerði stefnandi
ekki án ástæðulauss dráttar reka að því að fylgja málinu fram
fyrir héraðsdómi. Var málið talið niður fallið, er stefnandi um
17 mánuðum síðar höfðaði nýtt mál gegn sömu aðiljum út af sömu
kröfu, sbr. lögjöfnun frá 1. mgr. 118. gr. laga nr. 85/1936. Ákvæði
3. mgr. 104. gr. sömu laga um frávisun komu því ekki til greina
um nýja málið 311
- A krafðist skaðabóta af bæjarfélagi vegna verðyrðnunar á fasteign.
Héraðsdómur ómerktur, með því að dómari hafði ekki kvatt sér-

fróða menn til að dæma málið með sér, sbr. 3. tölul. 200. gr. laga nr. 85/1936	340
Fógeti hafði ekki rökstutt það, að fjárnám var ekki leyft í tilteknum munum, enda þótt þess hefði verið krafizt. Með hliðsjón af því, að munir þessir voru samtals aðeins virtir á kr. 16.00, þótti ekki ástæða til að ómerkja úrskurðinn	364
Úrskurður fógeta og málsmeðferð ómerkt, með því að fógeti og fulltrúi hans, er með málið hafði farið, áttu að víkja sæti í því sjálfkrafa	382
Talið rétt, að héraðsdómari hefði dæmt ásamt samdómsmönnum mál út af galla á seldu íbúðarhúsnæði, sbr. 3. tölul. 200. gr. laga nr. 85/1936	399

Manndráp.

Um kl. 10 að morgni í aprílmánuði ók A bifreið sinni að dyrum brauðbúðar í Hveragerði og fór þangað inn. Er hann kom út aftur eftir litla stund, fór hann inn í bifreiðina án þess að geta að umferð og ók síðan bifreiðinni aftur á bak. Heyrði hann þá viðvörunarhróp, en þar sem hemlar bifreiðarinnar voru lélegir, rann hún lítinn spöl, áður en honum tókst að stöðva hana. Er A kom út úr bifreiðinni, varð hann þess var, að 2 ára gamalt barn, sem verið hafði að leik aftan við bifreiðina, hafði orðið undir henni. Beið barnið þegar bana. Var A talinn bera refsíábyrgð á dauða barnsins sökum ónógrar aðgæzlu. Refsing ákveðin m. a. eftir 215. gr. laga nr. 19/1940 varðhald 75 daga. Hann var og sviptur ökuleyfi ævilangt	23
Vélbátarnir X og Y voru að síldveiðum út af Ströndum í ágúst mánuði 1948. Veður var bjart, logn og ládeyða. Um kl. 20 sáu skipverjar á X síldartorfu í nokkurri fjarlægð í SA stefnu. Var skipinu siglt í átt til torfunnar, en þó svo, að hún var höfð nokkuð til stjórnbörða. Framundan, en til bakborða við stefnu X, var skipið Y. Höfðu skipverjar þess einnig séð síldartorfuna, og héldu tveir vélknúðir og samanbundnir nótabátar frá Y í átt til torfunnar. Þegar X var komið í námunda við torfuna, var hægt á ferð þess. Fóru nokkrir skipverja í nótabátana, þar á meðal A skipstjóri, er fól D, 2. vélstjóra, stjórn skipsins. Lagði A jafnframt fyrir D að beygja til stjórnbörða. Gerði D það, án þess að gefa hljóðmerki. Rétt á eftir rakst X á nótabáta Y. Varð áreksturinn þannig, að stefni X rakst á stjórnbörðsbátinn um miðju. Sökk sá bátur þegar, en bakborðsbátinum hvolfdi. Fjórir skipverjar af Y létu lífið í slysi þessu. Talið var, að meginorsök slyssins mætti rekja til þess, að X var vikið til stjórnbörða í veg fyrir nótabáta Y. Var sú stefnubreyting X bæði hættuleg og ónauðsynleg. Var A talinn hafa gerzt sekur við ýmis ákvæði sjóferðareglna og siglingalaga auk 215. gr. laga nr. 19/1940. Refsing hans var ákveðin fangelsi 6 mánuði. B, sem stjórnaði nótabátum Y, var einnig talinn hafa sýnt ógætni í	

stjórn bátanna. Hlaut hann fangelsi 3 mánuði, m. a. samkvæmt 215. gr. laga nr. 19/1940. A og B voru báðir sviptir rétti til skipstjórnar og stýrimennsku, A 5 ár, en B 3 ár	404
---	-----

Mat og skoðun.

Lögreglumenn gera afstöðuupprætti og athuga aðstæður á vettvangi, þar sem slys hafði orðið	1, 9, 31, 69, 96, 203, 319
Bifreiðaeftirlitsmenn eða aðrir skoðunarmenn athuga ástand bifreiðar, er valdið hafði slysi	9, 23, 192
Læknir skoðar lík manns, er farizt hafði í bifreiðarslysi	23, 477
Læknir skoðar mann, er hlaut meiðsli í bifreiðarslysi 31, 69, 96, 192, 451, 460	
Forstöðumaður Stýrimannaskólans í Reykjavík markar á sjóupprátt tökustað skips, er var að veiðum í landhelgi	66, 103, 158, 379, 471
Dómkvaddir menn meta verðhækkun á byggingarkostnaði rafstöðvar vegna hækkaðs kaupgjalds	117
Dómkvaddir menn meta kostnað af að bæta úr göllum á raflögn	117
Tryggingaryfirlæknir metur örorku manns	153, 275, 346
Yfirmatsmenn samkvæmt 84. gr. laga nr. 112/1941 meta, hvort tiltekið vatnsrennsli á leirusvæði ár skuli telja kvísl eða ál í merkingu nefndra laga	175
Mælingamaður mælir laxveiðilagnir vegna ákæru um ólöglega veiði ..	175
Dómkvaddir menn meta, hvaða svæði skuli teljast til óss ár einnar í merkingu laga nr. 112/1941	175
Löggiltum endurskoðanda falið að rannsaka bókhald manns, er sætti ákæru fyrir verðlagsbrot	184
Dómkvaddir menn meta skemmdir á bifreið	203
Dómkvaddir menn meta til peningaverðs skip og farm til hliðsjónar við ákvörðun bjarglauna	207
Dómkvaddir menn meta spjöll á eignum af völdum herliðs ..	217, 222, 282
Dómkvaddir menn meta verksmiðjuvélar til verðs	229
Yfirlögregluþjónn og slökkviliðsstjóri kvaddir til að láta uppi álit um hættu af íkveikju í húsum	253
Geðveikralæknir rannsakar andlega heilsu sakbornings	253, 333, 395
Rannsóknarstofa háskólans framkvæmir blóðrannsókn í barnsfaðernismáli	271
Dómkvaddir menn láta uppi álit um öryggi útskipunar	275
Læknir skoðar mann, er meiðzt hafði við uppskipun	275
Í opinberu máli skorti álitssgerð sérfróðra manna um, hvort útvarpsvirkjun geti talizt handiðnaður	297
Læknir skoðar mann, er orðið hafði fyrir árás	333, 346, 421
A taldi hús sitt hafa rýrnað í verði vegna byggingar annars húss í nágrenni við það, en þá byggingu taldi A að sumu leyti ólöglega. Fékk A dómkvadda menn til að meta verðrýrnun á húsi sínu, en matsbeiðnin var ófullkomin, þar eð hún greindi ekki þau atriði, sem meta átti. Þar sem matsgerð var áfátt af þessum sökum, þótti nauðsyn bera til, að nýtt mat færi fram	340

A taldi sig eiga höfundarrétt að ritum, er B hafði gefið út. Dómkvaddir menn láta uppi álit um eldri og yngri útgáfur ritanna og um starf A að eldri útgáfunni	353
Dómari hafði sem matsmaður lokið mati á húsaleigu fyrir tiltekna íbúð. Bar dómaranum að víkja sæti í dómsmáli, þar sem deilt var um skilning á leigumatinu	382
Læknir skoðar telpubarn, er orðið hafði fyrir kynferðisglæp	395
A krafðist skaðabóta af B vegna galla á seldri íbúð. Samkvæmt beiðni A voru gallarnir fyrst metnir af tveimur dómkvöddum mönnum og því næst af þremur dómkvöddum yfirmatsmönnum. Eftir að mót þessi fóru fram, fékk B dómkvadda tvo menn til að meta gallana. Þótti matsgerð síðastnefndra manna fullkomnust og ræki-legust, og var hún lögð til grundvallar í málinu	399
Læknir skoðar lík manna, er farizt höfðu í sjóslysi	404
Dómkvaddir menn meta til verðs hest A, er B hafði skotið í heimildarleysi	446
Ekkja krefst dánarbóta af bifreiðarstjóra, er valdið hafði dauða eiginmanns hennar. Tveir tryggingarfræðingar reikna tjónbætur með líkindatölum	477

Miðlarar.

A seldi B fisk fyrir milligöngu D. Var D dæmd þóknun úr hendi A fyrir milligönguna. A hafði uppi gagnkröfu í málinu til skaðabóta vegna misferlis af hendi B, er hann taldi D bera ábyrgð á. Gagnkröfu þessari var hrundið	60
--	----

Nafnréttur. Sjá firmu.

Novaleyfi. Sjá áfrýjun.

Nytjastuldur.

A ók ölvaður bifreið, sem hann var talinn hafa tekið í heimildarleysi. Með því að refsikrafa kom ekki fram frá eiganda bifreiðarinnar, var A ekki ákærður fyrir brot á 259. gr. laga nr. 19/1940	9
A tók bifreið í heimildarleysi í Reykjavík að næturlagi og ók henni upp í Mosfellssveit, en þar kveikti hann í henni. Eigendur bifreiðarinnar kröfðust þess, að A yrði látinn sæta refsingu fyrir töku bifreiðarinnar. Var verknaður A m. a. talinn varða við 1. mgr. 259. gr. laga nr. 19/1940	253
Í sama máli kom það fram, að A hafði eitt sinn tekið reiðhjól í heimildarleysi og notað það, og í annað sinn hafði hann tekið bifhjól með sama hætti og ekið því um götur Reykjavíkur. Eigendur reiðhjólsins og bifhjólsins gerðu ekki refsikröfur í málinu. Varðaði þetta atferli A því ekki við 259. gr. laga nr. 19/1940	253

Ómaksbætur.

Áfrýjandi, er eigi sótti dómþing í Hæstarétti, dæmdur til greiðslu ómaksbóta	45
--	----

Ómerking.a) *Einkamál.*

Héraðsdómari vísaði máli frá dómi vegna þess, að ekki hafði verið leitað um sættir í því fyrir sáttamönnum. Frávísunardómurinn var færður samkvæmt 108. gr. laga nr. 85/1936. Hæstiréttur taldi málið þess eðlis, að nægilegt væri, að héraðsdómari leitaði um sættir í því. Var héraðsdómurinn því ómerktur og málinu vísað heim í hérað	6
A hafði selt B verzlunarhúsnæði, sem var í smíðum, og skyldi A fullgera það og afhenda á tilteknum tíma. A höfðaði síðar mál gegn B og krafðist greiðslu á eftirstöðvum kostnaðar af að fullgera húsnæðið og breyta því samkvæmt ósk B. Gagnstefnt var af hálfu B til greiðslu skaðabóta vegna vanefnda A um afhendingu húsnæðisins á réttum tíma. Hæstiréttur taldi máli þessu svo háttáð, að héraðsdómari hefði átt að kveðja sérkunnáttumenn um húsa-gerð og verzlunarrekstur til að dæma málið með sér, sbr. 3. tölul. 200. gr. laga nr. 85/1936. Og þar sem héraðsdómari hafði ekki nefnt samdómsmenn, var héraðsdómur ómerktur og málinu vísað heim í hérað	87
Búendur í L-hreppi höfðuðu mál með opinberri stefnu og kröfðust þess, að jörðum í L-hreppi og þeim einum yrði dæmdur réttur til veiði í vötnum á vatnasvæði einu. H-hreppur gerðist varnaraðili í málinu. Deilt var um takmörk vatnasvæðisins, og taldi Hæstiréttur því, að málið hefði átt að sæta meðferð í héraði samkvæmt III. kafla laga nr. 41/1919, en héraðsdómari hafði dæmt málið einn. En auk þess var krafa stefnenda í héraði, að því er varðaði takmörk vatnasvæðisins, of óákveðin til þess, að hún yrði dæmd. Af þessum sökum var hinn áfrýjaði dómur og málsmeðferð ómerkt og málinu vísað frá héraðsdómi	212
Hinn 8. des. 1948 ómerkti Hæstiréttur héraðsdóm í máli A á hendur B og D og vísaði tiltekinni dómkröfu heim í hérað. A gerði ekki án ástæðulauss dráttar reka að því að fylgja dómkröfunni fram í héraði, en hinn 11. maí 1950 höfðaði hann nýtt mál í héraði gegn B og D og hafði þar uppi hina sömu dómkröfu, sem áður var heim vísað. Héraðsdómari vísaði máli þessu frá dómi, með því að fyrri málið væri enn fyrir dómstólum, sbr. 3. mgr. 104. gr. laga nr. 85/1936. Frávísunardómurinn var færður til Hæstaréttar. Taldi Hæstiréttur fyrri málið hafa verið niður fallið, er nýrra málið var höfðað, sbr. lögjöfnun frá 1. mgr. 118. gr. laga nr. 85/1936. Var frávísunardómurinn því felldur úr gildi og málinu vísað heim í hérað	311
A taldi hús sitt í kaupstað hafa rýrnað í verði vegna byggingar húss	

B á nágrannalóð, en þá byggingu áleit A að ýmsu leyti ólöglega. Höfðaði A mál til greiðslu fébóta á hendur B. Hæstiréttur ómerktti héraðsdóm í málinu og vísaði því heim í hérað m. a. vegna þess, að héraðsdómari hafði ekki kvatt sérfróða menn um verðmæti húsa og lóða í kaupstaðnum til að dæma málið með sér, sbr. 3. tölul. 200. gr. laga nr. 85/1936	340
Í úrskurði um framkvæmd fjárnámsgerðar hafði fógæti ekki rökstutt það, að synjað var um fjárnám í tilteknum lausafjármunum, sem krafizt hafði verið, að fjárnámi væru teknir. Með hliðsjón af því, að munir þessir voru samtals aðeins virtir á kr. 16.00, þótti ekki ástæða til að ómerkja úrskurðinn af þessum sökum	364
Áfrýjað var úrskurði fógæta í útburðarmáli, er fulltrúi fógæta hafði farið með í héraði. Í málinu var deilt um skilning á leigumati, er fógæti, sem sæti átti í yfirhúsaleigunefnd, hafði framkvæmt. Talið var, að fógæti og fulltrúi hans hefðu af þessum sökum átt að víkja sæti í málinu, og þar sem þeir höfðu ekki gert það, var úrskurðurinn ómerktur og málinu vísað heim í hérað	382

b) Í opinberum málum.

Útvarpsstjóri og forstöðumaður Viðgerðarstofu útvarpsins voru ákærðir fyrir að hafa ekki gætt ákvæða iðnlöggjafar um ráðningu og hald útvarpsvirkjanema. Hæstiréttur taldi rannsókn málsins áfátt um það, að ekki hefði verið rannsakað nógu ýtarlega, hvort telja bæri útvarpsvirkjun til handiðnaðar, og hefði átt að afla álitsgerðar sérfróðra manna um það. Sakir þessa galla á meðferð málsins var héraðsdómurinn ómerktur	297
Rannsókn máls út af töku fiskiskips í landhelgi var svo áfátt um mörg veigamikil atriði, að héraðsdómur var ómerktur og málinu vísað heim til löglegrar rannsóknar og dómsálagningar af nýju	432
Í opinberu máli var A ákærð fyrir brot á lögum nr. 19/1948. Jafnframt var í málinu höfð uppi skaðabótakrafa af hálfu B á hendur A. Héraðsdómari sýknaði A af refsikröfunni, en dæmdi hana til að greiða B bætur. Hæstiréttur staðfesti sýknuákvæði héraðsdómsins, að því er A varðaði, en ómerktti ákvæði dómsins um bóta-greiðsluna og vísaði skaðabótakröfu B frá héraðsdómi.	446
Í sama máli var B ákærður fyrir brot á lögum nr. 19/1948. Var honum dæmd sekt í héraði og gert að greiða A skaðabætur. Hæstiréttur staðfesti refsíákvæði héraðsdómsins, en ómerktti ákvæði hans um skaðabætur, þar sem bótakrafan var vanreifuð, enda hafði dómari ekki leiðbeint A um kröfugerð	446

Ómöguleiki.

A og B tóku að sér árið 1939 að reisa raforkuver fyrir D. Í verksamningi var tekið fram, að verksalar eigi rétt til endurskoðunar á honum og að hann verði felldur úr gildi, ef ófriður eða aðrar óviðráðanlegar ástæður valdi miklum verðbreytingum eða öðrum

truflunum. Í máli milli aðilja síðar, taldi D, að dráttur hefði orðið á framkvæmd verksins, er verksalar bæru ábyrgð á. Ekki var þó fallið á málsástæður, sem á þessu voru reistar, m. a. vegna þess, að styrjaldarástæður hefðu einkum valdið því, hversu langan tíma tók að fullgera verkið 117

Opinber mál. Sbr. dómara, eftirgrennsan afbrota, mat og skoðun, sönnun, vitni.

- Í refsímáli út af bifreiðarslysi þótti rannsókn um slysstað og færi á götum, er slysið varð, ábótavant. Þá var og fundið að drætti á rannsókn málsins fyrir dómi 69
- Hreppstjóri taldi efni skjals, er 234 menn höfðu undirritað, vera meiðandi fyrir sig. Samkvæmt kröfu hans var opinbert refsímál höfðað gegn 15 mönnum úr hópi undirskrifenda. Var saksóknin talin heimil samkvæmt 27., 29. og b-lið 242. gr. laga nr. 19/1940 79
- Lækni ekki talið skylt að svara spurningu, er lögð var fyrir hann í opinberu máli og varðaði efni, sem honum hafði verið trúað fyrir í starfi sínu 149, 150, 152
- Úrskurður um öflun frekari gagna í opinberu máli 228, 342
- Í opinberu máli var tiltekið atferli sakbornings ekki talið varða við 1. mgr. 259. gr. laga nr. 19/1940, með því að refsikrafa hafði ekki komið fram frá þeim, sem misgert var við 253
- A og B voru ákærðir fyrir að hafa ekki gætt reglna iðnlöggjafar um ráðningu útvarpsvirkjanema. Með því að héraðsdómari hafði ekki rannsakað nógu ýtarlega, hvort rétt væri að telja útvarpsvirkjun handiðnað, var héraðsdómur ómerktur 297
- Fundið að því, að ekki var látin fara fram blóðrannsókn á bifreiðarstjóra, sem sakaður var um ölvun við akstur 319
- Dráttur á framhaldsrannsókn opinbers máls víttur 333
- Vitt mistök á rannsókn opinbers máls í héraði 346, 359
- Vittur óhæfilegur dráttur á opinberu máli fyrir Hæstarétti af hendi sækjanda og verjanda 346
- Eftir að dómsmálaráðuneytið hafði fyrirskipað höfðun opinbers máls, fór fram framhaldsrannsókn í héraði. Við þá rannsókn játaði vitni á sig verknað, sem ætla mátti saknæman. Þótti aðfinnsluvert, að héraðsdómur hafði ekki, svo að séð yrði, vakið athygli ákærvaldsins á framburði þessum, en látið viðkomandi mann staðfesta hann með eiði 404
- Rannsókn opinbers máls á hendur skipstjóra fiskibáts, sem sakaður var um ólöglegar veiðar í landhelgi, var mjög áfátt í mörgum atriðum. Var héraðsdómur ómerktur af þeim sökum og málinu vísað heim í hérað 432
- A héraðsdómslögmaður hafði verið skipaður talsmaður sakbornings í héraði, en sökum misskilnings skrifaði B héraðsdómslögmaður vörn í málinu og lagði hana fram á dómþingi. B var hvorki starfsmaður né félagi A um málflutning. Voru hvorki A né B dæmd

talsmannslaun	441
Í sama máli var A dæmd sekt í héraði fyrir meiðyrði í vörn þeirri, er B hafði ritað og lagt fram. Hæstiréttur felldi sekt A niður, en fann að því, að B hefði á nokkrum stöðum í vörninni kveðið óþarflega sterkt að orði	441
Stóðhestur A hafði gengið laus og veitt ágang á bújörð B, konu í sömu sveit. B skaut hestinn og flutti hann dauðan til hreppstjóra. Refsimál var höfðað á hendur þeim A og B báðum fyrir brot á 26. gr. laga nr. 19/1948. Í málinu höfðu þau uppi skaðabótakröfu hvort á hendur öðru. Í héraði var A dæmd sekt, en B sýknuð af refsikröfunni. Þeim var gert að greiða hvort öðru skaðabætur. Svo var þeim og dæmt að greiða sakarkostnað að jöfnum hlutum, en til vara öðru fyrir bæði og báðum fyrir annað. Hæstiréttur staðfesti ákvæði héraðsdóms um sekt A og sýknu B. Eftir þessum úrslitum málsins var ákvæði héraðsdóms um bótagreiðslu B til A ómerkt, og kröfunni vísað frá héraðsdómi. Sama niðurstaða varð um bótakröfu B á hendur A, með því að hún var vanreifuð, en héraðsdómari hafði ekki leiðbeint B um kröfugerð. Fellt var niður ákvæði héraðsdóms um málskostnaðargreiðslu B, enda var ákvæði þetta svo og ákvæðið um, að hvort hinna ákærðu skuli til vara bera ábyrgð á málskostnaðargreiðslu hins, talin löglaus. Fundið var að því, að héraðsdómari hefði ekki veitt A kost á að ljúka málinu með dómsátt, þótt hann byðist til að greiða sekt fyrir brot sitt. Svo þótti það og aðfinnsluvert, að héraðsdómari hafði ekki leiðbeint A um málssóknarkröfu á hendur B samkvæmt 257. gr. laga nr. 19/1940 og að í tilkynningu um málshöfðun var hvorki getið um málskostnað né skaðabótakröfur	446
Vittir ýmsir gallar á rannsókn og meðferð opinbers máls út af bifreiðarslysi. M. a. varð óhæfilegur dráttur á rannsókninni, öflun sakargagna áfátt og aðilja, sem hafði uppi kröfu um skaðabætur, ekki leiðbeint um kröfugerð	460
Rannsókn opinbers máls talið áfátt um háttsemi sakbornings og feril að undanförmu. Svo hafði og ekki verið aflað hegningarvottorðs hans utan lögsagnarumdæmis dómara	466

Opinberir starfsmenn. Sjá lögreglumenn, stjórnarsýslumenn.

Orlof.

Háseta á sildveiðiskipi dæmt orlofsfé auk kauptryggingar	225
--	-----

Rangar skýrslur.

Framkvæmdarstjóri verzlunarfélags dæmdur sekur um brot gegn verðlagslöggjöf og gjaldeyrislöggjöf. Hins vegar þótti ekki nægilega leitt í ljós, að hann hefði með framlagningu rangra innkaupa-reikninga fyrir verðlagssýfirvöld gerzt sekur við ákvæði 146. eða 147. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940. Var hann því sýknaður af því ákæruatriði	184
---	-----

Refsingar.**1. Einstök refsiverð verk.**

Bifreiðarstjóra dæmd refsing fyrir ölvun við akstur samkvæmt ákvæðum áfengislaga, bifreiðalaga, umferðarlaga og lögreglusamþykktar	1, 9, 319, 370
Aðili, er veitti bifreiðarstjóra áfengi, meðan á akstri stóð, dæmdur sekur við 21. sbr. 39. gr. laga nr. 33/1935	1
Bifreiðarstjóri, er ók ógætilega, dæmdur fyrir brot á 1. mgr. 27. gr. laga nr. 23/1941 og 2. gr. laga nr. 24/1941	9
Bifreiðarstjóri, er olli mannsbana af gáleysi, dæmdur sekur við 215. gr. laga nr. 19/1940 og 27. gr. laga nr. 23/1941	23
Tveir bifreiðarstjórar, er voru dæmdir samsekir um árekstur bifreiða og meiðsli á mönnum, dæmdir eftir ákvæðum bifreiðalaga, umferðarlaga og 219. gr. laga nr. 19/1940	31, 96
Bifreiðarstjóri, er var ofurólvi við akstur, dæmdur sekur við ákvæði áfengislaga og bifreiðalaga	54
Bifreiðarstjóri, er var miður sín við akstur vegna undanfarandi áfengisneyzlu, dæmdur sekur við 3. mgr. 23. gr. laga nr. 23/1941	56, 181, 359
Skipstjóri dæmdur sekur um fiskveiðar í landhelgi samkvæmt 1. sbr. 3. gr. laga nr. 5/1920	66, 158, 471
Tveir bifreiðarstjórar voru samsekir um árekstur bifreiða, er olli meiðslum á mönnum. Var þeim dæmd refsing eftir ákvæðum bifreiðalaga, umferðarlaga og lögreglusamþykkt og öðrum þeirra auk þess eftir 219. gr. laga nr. 19/1940	69
Fimmtán mönnum dæmd refsing í sama máli samkvæmt 234. og 235. gr. laga nr. 19/1940 fyrir ærumeiðandi ummæli um hreppstjóra	79
Skipstjóri dæmdur sekur um dragnótaveiðar í landhelgi samkvæmt lögum nr. 45/1937 sbr. lög nr. 26/1940	103
Aðili dæmdur til refsingar fyrir ólöglega áfengissölu samkvæmt 15. sbr. 33. gr. laga nr. 33/1935	170
Aðilja dæmd refsing fyrir brot á ákvæðum verðlagslöggjafar og gjald-eyrisslöggjafar	184
Bifreiðarstjóra dæmd refsing fyrir að valda meiðsli á manni með ógætilegum akstri. Brot hans heimfært til 1. mgr. 27. gr. laga nr. 23/1941 og 219. gr. laga nr. 19/1940	192, 460
Ósakhæfum manni, er framið hafði ýmsa brennuglæpi og fleiri afbrot, dæmd öryggisgæzla samkvæmt 62. gr. laga nr. 19/1940	253
Tveir sameigendur að húsi dæmdir til sektargreiðslu fyrir að reisa garð um lóð sína ána heimildar frá fjárhagsráði. Varðaði brot þeirra við ákvæði auglýsingar og reglugerða, er sett voru með stoð í 5. gr. laga nr. 70/1947	316
A lánaði B bifreið sína, enda þótt hann sæi B neyta áfengis í þeim svifum, en ekki þótti sannað, að A hefði þá séð á B áhrif áfengis. Varð B ölvaður við aksturinn. A var dæmd refsing fyrir brot á 1. mgr. 23. gr. laga nr. 23/1941, sbr. löggjöfnun frá 22. gr. laga nr.	

19/1940	319
Aðilja dæmd refsing samkvæmt 202. gr. laga nr. 19/1940 fyrir að hafa kynferðismök við konu að óvilja hennar. Honum var einnig dæmd refsing samkvæmt 231. gr. sbr. 20. gr. sömu laga fyrir að brjóta hurð að herbergi konunnar í því skyni að ryðjast þar inn	333
Manni dæmd refsing fyrir líkamsárás samkvæmt 218. gr. laga nr. 19/1940. Hann var einnig vegna ölvunar og óspekta dæmdur sekur við 18. gr. laga nr. 33/1935	346
Skipstjóri á fiskiskipi dæmdur sekur um ítrekað brot gegn 1. gr. laga nr. 5/1920. Var honum samkvæmt 3. og 5. gr. sömu laga dæmd sektargreiðsla og varðhald	379
Aðilja dæmd refsing samkvæmt 202. sbr. 200. gr. laga nr. 19/1940 fyrir kynferðismök við telpubarn	395
Árekstur varð milli skipa, og fórust 4 menn. Tveimur mönnum, sem sök áttu á árekstrinum með ógætilegri skipstjórn, dæmd refsing eftir 215. gr. laga nr. 19/1940 og ýmsum ákvæðum sjóferðareglna nr. 8/1933, siglingalaga og sjómannalaga	404
Aðilja dæmd refsing fyrir brot á gjaldeyrislöggjöf	418
Manni dæmd refsing fyrir líkamsárás samkvæmt 217. gr. laga nr. 19/1940	421
Bóndi, er lét stóðhest ganga lausan í heimahögum, dæmdur sekur við 26. gr. laga nr. 19/1948	446

2. Einstakar refsitegundir og önnur viðurlög.

a. Sekt dæmd og varðhald sem vararefsing	1, 31, 56, 66, 69, 79, 96, 103, 158, 170, 181, 184, 192, 229, 316, 359, 379, 389, 418, 446, 471
b. Varðhald dæmt	1, 9, 23, 54, 319, 370, 379, 421, 460
d. Fangelsi dæmt	333, 346, 395, 404
e. Öryggisgæzla dæmd	253
f. Upptaka eignar dæmd	66, 103, 158, 184, 379, 418, 471
g. Svípting réttinda samkvæmt 3. mgr. 68. gr. laga nr. 19/1940	253, 333, 395
h. Svípting ökuleyfis	1, 9, 23, 31, 54, 56, 69, 181, 253, 319, 359, 370, 460
i. Svípting réttinda til skipstjórnar og stýrimennsku	404
j. Ómerking ummæla	79, 389
k. Sökunautum dæmt að bera kostnað af birtingu dóms	79
l. Aðilja dæmd óheimil kaup og neyzla áfengis samkvæmt 64. gr. laga nr. 19/1940	395

Reikningsskil.

Haustið 1945 tókst A á hendur að smíða hús fyrir B, en B skyldi leggja til allt efni. Meðan á smíði hússins stóð veturinn eftir, var B lengst af erlendis. Pantaði A þá hurðir og glugga í húsið frá D. Er reikningsskil fóru fram milli A og B vorið 1946, að smíði hússins loknu, láðist A að krefja B greiðslu fyrir hurðir og glugga, enda var andvirðið þá ógreitt til D. Er D krafðist greiðslu haustið 1946, neitaði B að greiða reikninginn, og varð A að greiða hann. A

höfðaði þá mál gegn B til greiðslu andvirðisins. B taldi kröfuna of seint gerða, enda hefði hann þegar selt húsið og miðað söluverð við kostnaðarverð samkvæmt reikningsskilum við A. B var þó dæmt að greiða andvirðið, þar sem hann vissi, að hann hafði ekki lagt til glugga og hurðir hússins, og átti að geta séð af reikningum og fylgiskjöllum frá A, að andvirði þessa efnis væri ekki þar í falið	51
Í kjarasamningi milli stéttarfélaga sjómanna og útgerðarmanna var ákveðið, að sjómenn skyldu halda launum frá lögskráningardegi til uppgerðardags. A var lögskráður háseti á síldveiðiskip B útgerðarmanns hinn 3. júlí 1948 og skyldi hafa kauptryggingu samkvæmt nefndum kjarasamningi. Hinn 20. ágúst 1948 hætti skipið síldveiðum vegna vélarbilunar, og var A þá skráður úr skiprúmi, en fékk ekki kaup sitt greitt. Hinn 30. sept. s. á. höfðaði A mál gegn B og krafðist kauptryggingar til 18. sept. s. á. Talið var, að orðið „uppgerðardagur“ í kjarasamningnum merkti sama og reikningsskiladagur. Var samkvæmt því A dæmd kauptrygging til 18. sept., enda hafði B ekki gert reikningsskil fyrr en á dómþingi 14. okt. 1948, og átti A enga sök á þeim drætti. Tekið var fram, að eftir málavöxtum væri ekki ástæða til að lækka fjárhæðina samkvæmt 35. gr. laga nr. 7/1936	225

Reklamation. Sjá aðgerðaleysisverkanir.

Res judicata. Sjá dómár.

Réttarfarssektir og vítur.

Hæstaréttarlögmaður átalinn fyrir drátt á áfrýjun máls	60, 203
Hæstaréttarlögmenn átaldir fyrir að hafa kastað höndum til gagnasöfnunar í einkamáli	200
A, fyrirsvarsmaður hlutafélags, sem í máli átti, og B héraðsdómslögmaður, sem málið flutti af hálfu félagsins, lögðu fram á dómþingi í héraði skjöl, er þeir höfðu samið með röngu efni. Fyrir þetta var þeim báðum dæmd sekt, kr. 800.00 hvorum, samkvæmt 4. lið 188. gr. laga nr. 85/1936, sbr. lög nr. 14/1948	229
Vitt var fráleit kæra úrskurðar í lögtaksmáli til Hæstaréttar	314
Vittur dráttur á framhaldsrannsókn opinbers máls	333
Vittur dráttur af hendi sækjanda og verjanda opinbers máls fyrir Hæstarétti	346
Hæstaréttarlögmanni gert að greiða sekt samkvæmt 5. tölul. 188. gr. laga nr. 85/1936 fyrir meynrði í munnlegum flutningi máls í héraði um gagnadilja málsins. Ummælin voru ómerkt	389
A héraðsdómslögmanni var dæmd sekt í héraði fyrir meynrði í skriflegri vörn í opinberu máli. Fyrir Hæstarétti kom það fram, að B héraðsdómslögmaður hafði skrifað vörnina og lagt hana fram, en A hafði þar hvergi nærri komið. Var sekt A því felld niður í	

Hæstarétti. Sagt, að B hefði á nokkrum stöðum kveðið óþarflega sterkt að orði í vörninni	441
Héraðsdómari vittur fyrir meðferð opinbers máls	446, 460

Ríthöfundaréttur. Sjá höfundaréttur.

Sakhæfi.

A tímabilinu frá 12. maí til 2. júní 1949 lagði A eld í mörg hús í Reykjavík og bifreið uppi í Mosfellssveit og tók í sambandi við brot þessi ökutæki í heimildarleysi. Brotin framdi hann að næturlagi og ávallt undir áhrifum áfengis. Samkvæmt álitssgerð sérfræðings í geðsjúkdómum, sem réttarmáladeild lækna ráðs lýsti sig samþykka, var A, þegar hann framdi afbrotin, haldinn geðtruflunum, sem stöfuðu af þremur samverkandi orsökum, þ. e. sefasýkisupplagi, bráðri heilabólgu og áfengiseitrun. Taldi Hæstiréttur, að geðtruflanir A hefðu verið á svo háu stigi og þess eðlis, er hann framdi afbrot sín, að ekki væru efni til að dæma honum refsingu, sbr. 15. gr. laga nr. 19/1940. Er dómur gekk í Hæstarétti, taldi lækna ráð heilabólguna batnaða, en þar sem lækna ráð hafði staðfest það álit sérfræðingsins, að hin afbrigðilega hegðun A kynni alla ævi hans að leysast úr læðingi fyrir eiturverkun áfengis á heila hans, þá var A dæmd öryggisgæzla	253
A hafði kynferðismök, sem greinir í 202. gr. laga nr. 19/1940, við konu að óvilja hennar. Samkvæmt áliti sérfræðings í geðsjúkdómum var A hvorki vanvita, geðveikur né geðveill, og kynferðislíf hans virtist ekki óvenjulegt. Sérfræðingurinn taldi, að A mundi hafa algert óminni um brot sitt vegna ölvunar, er hann framdi það, en það atriði var ekki talið skipta máli um sakhæfi hans, sbr. 17. gr. laga nr. 19/1940. Var A dæmd refsing eftir 202. gr. nefndra laga ..	333
Maður hafði kynferðismök við fjögra ára gamalt telpubarn. Að áliti sérfræðings í geðsjúkdómum var hann andlega heilbrigður. Var honum dæmd refsing samkvæmt 202. sbr. 200. gr. laga nr. 19/1940	395

Saknæmi.

Bifreiðarslys talið stafa af vangæzlu eða ógætni bifreiðarstjóra	9, 23, 31, 69, 96, 192, 196, 203, 451, 460, 477
A kom að, þar sem verið var að rífa herskála á vegum B. Féll þá gafl skálans á A og slasaði hann. Talið var, að brostið hafi á fullnægjandi gæzlu af hálfu starfsmanna B, en að A hafi ekki heldur gætt fullrar varúðar	114
A, sem vann að uppskipun í þjónustu B, varð fyrir meiðslum, er vörur féllu úr vindutaug niður á þilfar skipsins. Slys þetta talið hafa orðið fyrir mistök vindumanns við meðferð uppskipunartækjanna	275
I sama máli kröfðu Tryggingastofnun ríkisins og Sjúkrasamlag Reykjavíkur B í héraði um greiðslu á jafnhárrí fjárhæð og stofnanir þessar höfðu greitt B í slysabætur. Með því að B varð ekki	

talið slysið hugrænt til sakar, voru kröfurnar ekki teknar til greina	275
Konan A kærði B fyrir nauðgunartilraun. Leitt þótti í ljós, að B mundi hafa haft kynferðismök við A að óvilja hennar, en varhuga-vert þótti að telja sannað, að það hefði verið ásetningur B að koma fram samförum við A að henni nauðugri	333
Árekstur varð milli skips og nótabáta með þeim afleiðingum, að fjórir menn biðu bana. Skipstjóri skipsins og maður sá, sem hafði á hendi stjórn nótabátanna, taldir samsekir um slysið með gálaus-legri siglingu	404
Vélstjóri á skipi, sem lá við bryggju, sat einn að vındrykkju í skipinu að kvöldi dags. Kveikti hann eld í eldavél skipsins og reykti vindlinga. Skömmu eftir að hann var farinn úr skipinu, kom eldur upp í því. Þótti sannað, að vélstjórinn hefði valdið eldsuppkomunni með gálausri meðferð elds	466

Samningar. Sbr. húsaleiga.

A tókst á hendur að reisa hús fyrir B, og skyldi B leggja til allt efni í húsið. Meðan á smíði stóð, pantaði A hurðir og glugga í húsið frá D, að því er virðist vegna fjarveru B. Er reikningsskil fóru fram milli A og B að smíði hússins loknu, láðist A að krefja B um greiðslu fyrir hurðir og glugga. Eftir að A hafði síðar orðið að greiða andvirðið til D, krafðist hann í dómsmáli greiðslu af B. Var krafa A tekin til greina, með því að B vissi, að hann hafði ekki greitt hurðir og glugga hússins, og átti að geta séð af reikningum og fylgiskjölum frá A, er reikningsskil fóru fram, að andvirði verðmæta þessara var ekki þar í falið	51
A hafði milligöngu um sölu fisks frá B í Reykjavík til D, fisksölufyrirtækis í Bretlandi. Er A krafði B um þóknun fyrir milligönguna, hafði B uppi gagnkröfu út af vanefndum D og of háum sölulaunum, er D hefði reiknað sér. Með því að B færði ekki sönnur á, að A hefði vanrækt starfa sinn eða tekizt á hendur ábyrgð á gerðum D, var gagnkröfunni hrundið	60
Hinn 1. sept. 1945 afsalaði A tilteknum fasteignum til B. Hinn 14. okt. 1946 afsalaði B þessum sömu eignum til D, en í því afsali var tekið fram, að fasteignunum fylgi vélar, handverkfæri og efnisvörur, sem þar séu. Hafði lausafé þetta verið eign A, og er D ætlaði að taka það í vörzlur sínar, var A búinn að flytja það burt af staðnum. Krafðist D þá innsetningar í muni þessa hjá A. Með því að D tókst ekki að sanna, að munir þessir hefðu fylgt með í kaupunum, er A afsalaði fasteignunum til B, var innsetningarkröfunni hrundið	106
Með verksamningi 26. ágúst 1939 tókust A og B á hendur að reisa raforkuver og leggja raforkuveitu fyrir D. Endurgjald fyrir verkið var ákveðið kr. 215.000.00. Skyldi verkið unnið samkvæmt verklýsingu, dags. sama dag. Í 3. gr. samningsins er tekið fram, að breyt-	

ist kaupgjald verkamanna, meðan á verkinu stendur, skuli sá hluti almennrar vinnu við rafveituna, sem óunninn er, þegar kaupbreytingin verður, hækka eða lækka í hlutfalli við kaupbreytinguna. Þá er tekið fram í 16. gr. samningsins, að valdi ófriður eða aðrar óviðráðanlegar ástæður miklum verðbreytingum á efni því, sem þarf til framkvæmdanna, eigi verksalar heimtingu á, að samningurinn verði endurskoðaður og felldur úr gildi, að því leyti sem honum er ekki þegar fullnægt og ekki næst samkomulag af nýju. Framkvæmdir hófust árið 1939, en stöðvuðust fljótt aftur, og lá verkið að mestu niðri til vors 1941. Hinn 15. júlí 1941 gerðu aðiljar viðbótarsamning „með tilliti til hækkaðs verðs á efni og vinnu“. Var þá m. a. endurgjald fyrir verk það (vinnu og efni), sem þá var ógert, ákveðið kr. 288.000.00. Er tekið fram í samningi þessum, að upphaflegi samningurinn frá 1939 skuli standa óbreyttur, að því leyti sem honum er ekki breytt með viðbótarsamningnum. A og B kröfðust síðar endurskoðunar á samningnum samkvæmt 16. gr. hans, eins og honum hefði verið sagt upp 12. des. 1942. Raforkuverið var afhent D til afnota 19. des. 1942, en A og B töldu sig hafa fulltekið verkinu sumarið 1943. Eftir það kröfðust þeir viðbótargreiðslna af D frá 15. júlí 1941 samkvæmt 3. gr. upphaflega samningsins og frá 12. des. 1942 samkvæmt 16. gr. hans. D neitaði að greiða viðbótargreiðslur þessar, með því að ákvæði 3. og 16. gr. samningsins frá 1939 hefðu fallið úr gildi, þegar viðbótarsamningurinn var gerður. Með því að hvorki orðalag viðbótarsamningsins né atvik í sambandi við gerð hans gáfu næga ástæðu til að ætla, að ákvæði nefndra 3. og 16. gr. hefðu verið felld niður, var þessum mótbárum D hrundið 117

I ofangreindu máli hafði D falið tveimur mönnum að athuga, hve hárrí fjárhæð viðbótargreiðslur samkvæmt kröfu A og B ættu að nema. Töldu A og B, að D væri bundinn við niðurstöðu manna þessara. Menn þessir höfðu ekki gefið A og B neitt loforð um greiðslu, enda höfðu þeir ekki umboð frá D til að semja við þá. Gátu A og B því ekki reist rétt sinn til viðbótargreiðslna á þessari ástæðu 117

I sama máli hafði D uppi þá vörn gegn kröfu A og B um viðbótargreiðslur, að A og B hefðu skuldbundið sig til að ljúka verkinu ekki síðar en í marz 1942. Ættu þeir því ekki kröfu til greiðslna vegna verðhækkunar, er síðar hefði orðið. Í viðbótarsamningnum frá 1941 höfðu A og B aðeins skuldbundið sig til að ljúka verkinu „svo fljótt sem unnt verður“, en styrjaldarástæður höfðu einkum valdið því, hversu langan tíma tók að fullgera verkið. Hafði D ekki heldur fyrir en í dómsmálinu borið fyrir sig drátt á verkinu. Var þessi mótbára D því ekki tekin til greina 117

I máli því, er að ofan greinir, kröfðust A og B viðbótargreiðslna af þeim sökum, að sumt af efni því, er þeir lögðu fram til raforkuversins, hefði verið betra og verðmeira en tiltekið var í verklýsingu.

- Samkvæmt 4. gr. samningsins frá 1939 skyldu A og B tilkynna D fyrir fram allar breytingar frá verklýsingu. D mótmælti því, að honum hefði verið tilkynnt fyrir fram um breytingar þær, er viðbótargreiðslna var krafizt fyrir, og kvaðst aldrei hafa samþykkt að greiða kostnaðarauka þeirra vegna. Voru þessar ráðstafanir A og B án sannaðrar vitundar og samþykkis D ekki taldar geta bakað D greiðsluskyldu, eins og hér stóð á 117
- Í sama máli höfðu A og B lagt til raforkuversins nokkur verðmikil tæki, sem ekki var getið í verklýsingu og umfram skyldur samkvæmt verksamningnum. D hafði tekið við tækjum þessum og notað þau, enda þótt hann mætti gera ráð fyrir, að hann yrði krafinn um aukagreiðslu þeirra vegna. Var D því gert að greiða A og B verð tækjanna 117
- Í sama máli gagnstefndi D þeim A og B til greiðslu skaðabóta vegna ýmissa galla á raforkuverinu. Í 7. gr. verksamningsins var ákveðið, að verksalar skyldu bera ábyrgð á verkinu 1 ár, eftir að rafstöðin væri tekin til starfa. Að því er flesta gallana varðaði, hafði D ekki beint neinum aðfinnslum eða kröfum út af þeim að A og B innan árs frá því, að stöðin tók til starfa. Var þeim því samkvæmt nefndri 7. gr. ekki talið skylt að bæta úr göllunum 117
- A hafði tekið jörð ásamt áhöfn á leigu af B. Vegna fódurskorts seldi A bónda í sömu sveit (D) nokkra gripi af áhöfninni og tók endurgjald í fódurkorni. B krafði D um afhendingu á gripum þessum, vegna þess að A hefði verið óheimil sala þeirra. Samkvæmt leigusamningnum var A heimilt að farga einstökum skepnum úr áhöfninni gegn því að fylla aftur í skarðið. Þegar litið var til þessa svo og þess, að salan var ekki óeðlileg ráðstöfun, eins og á stóð, og að engar líkur voru færðar fram gegn grandleysi D, þá var krafa B ekki tekin til greina 200
- Í kjarasamningi milli stéttarfélaga sjómanna og útgerðarmanna var ákveðið, að sjómenn skyldu halda launum til „uppgerðardags“. Er A háseti krafðist kaupgreiðslu af B útgerðarmanni, var ákvæðið skýrt þannig, að laun skyldu greidd, unz B gerði reikningsskil, enda þótti ekki, eins og á stóð, ástæða til að lækka fjárhæð þá, sem krafizt var, samkvæmt 35. gr. laga nr. 7/1936 225
- Í stofnsamningi hlutafélagsins A var ákveðið, að A keypti tilteknar vélar af B, einum af stofnendum félagsins, fyrir kr. 223.000.00. Skyldu kr. 102.000.00 þar af ganga til greiðslu á lofuðu hlutafjárframlagi B og venzlamanna hans, en A greiða afganginn í peningum. Í máli milli A og B kom það fram, að rétt verð vélanna, er þær voru afhentar A, fór ekki fram úr kr. 65.000.00. Með því að B bar, eins og öðrum stofnendum, að gæta þess, að eignir þær, sem hann lagði fram til lúkningar hlutafé, væru ekki ofmetnar til verðs, þá var A einungis talið skylt að reikna B vélarnar á kr. 65.000.00 til lúkningar hlutafé hans 229
- Er A, leigutaki íbúðar í Reykjavík, fór til Ameríku árið 1943, sam-

þykkti leigusalinn, B, að S flyttist í íbúðina og notaði hana, meðan A dveldist erlendis. Er S fór úr íbúðinni í marz 1946, var A enn í Ameríku og óráðið um heimkomu hans. Leigði ekkja B þá F íbúðina. Árið 1948, eftir að A var kominn til Reykjavíkur, krafðist hann íbúðarinnar. Talið var, að ekkju B hefði verið óskýlt að hlíta því, að íbúðin stæði auð um óákveðinn tíma og þar með taka á sig áhættu samkvæmt 5. gr. laga nr. 39/1943. Hefði leigusamningurinn við A því verið niður fallinn, er hún leigði F íbúðina. Var kröfu A samkvæmt þessu hrundið	241
A, er keypt hafði íbúð af B, fær dæmdar bætur úr hendi B vegna byggingargalla á húsinu, er leynzt höfðu A, þegar kaup fóru fram	399
Samkomulag hafði orðið með A, sérleyfishafa fólksflutninga, og B, gistihússeiganda, að bifreiðarstjórar A fengju ókeypis gistingu og veitingar hjá B gegn því, að bifreiðar A hefðu viðkomu við gistihús B og veittu honum ýmis hlunnindi um flutning muna og varnings. Talið var, að samkomulagi þessu hefði hvorum aðilja um sig verið heimilt að slíta, er honum þótti henta. B sagði upp samkomulaginu í ágúst 1944. Eftir það hélzt þó allengi sama ástand, en í dómsmáli, er B höfðaði gegn A árið 1947, var A dæmt að greiða B endurgjald fyrir gistingu og fæði bifreiðarstjóra sinna frá 1. sept. 1944, enda var B ekki talinn hafa veitt A ástæðu til að ætla, að hann hefði fallið frá kröfu sinni, þótt hann hefði ekki krafizt endurgjaldsins jafnóðum	428

Sáttir.

Í héraði höfðaði A mál á hendur B út af fasteignakaupum og krafðist afsals fyrir húshluta. Héraðsdómari vísaði málinu frá dómi vegna þess, að ekki hafði verið leitað um sættir fyrir sáttamönnum. Frávísunardómurinn var kærður. Hæstiréttur taldi, að þar sem dómkröfur A hefðu eingöngu verið þess eðlis, að sækja hefði mátt þær á varnarþingi samkvæmt 78. gr. laga nr. 85/1936, þá hefði verið nægilegt, að héraðsdómari hefði leitað um sættir, sbr. lögjöfnun frá 5. tölul. 2. mgr. 5. gr. sömu laga. Var frávísunardómurinn því felldur úr gildi og málinu vísað heim í hérað	6
A var ákærður fyrir brot á lögum um búfjárrækt. Fundið var að því, að héraðsdómari hafði ekki veitt honum kost á að ljúka málinu með dómsátt, enda þótt A hefði óskað þess	446

Sératkvæði.

Tveir af dómendum Hæstaréttar greiða sératkvæði út af sviptingu ökuleyfis	9
Í landamerkjamáli í héraði greiðir formaður dómsins sératkvæði ..	20
Einn dómenda í Hæstarétti greiðir sératkvæði í opinberu máli út af bifreiðarslysi	69
Tveir af dómendum Hæstaréttar greiða sératkvæði í kærumáli varðandi frestveitingu	111

Einn dómenda Hæstaréttar greiðir sératkvæði um sakhæfi sakbornings í opinberu máli	253
Tveir dómendur í Hæstarétti greiða sératkvæði í refsímáli gegn manni, er sakaður var um kynferðisbrot	333
Tveir dómendur í Hæstarétti greiða sératkvæði í máli út af höfundarétti	353
Tveir af dómendum Hæstaréttar greiða sératkvæði í lögtaksmáli	385

Sérleyfi.

Í skuldamáli gegn sérleyfishafa fólksflutninga samkvæmt lögum nr. 22/1945 var honum talið skylt að hafa viðkomustað bifreiða sinna þar, sem hentugast var farþegum og til góðrar rækslu starfa hans	428
---	-----

Siglingadómur.

Refsímál á hendur tveimur skipstjórnarmönnum vegna árekstrar skipa höfðað fyrir Siglingadómi	404
--	-----

Siglingalög. Sbr. árekstur skipa, björgun, sjómannalög, sjóveð. Skipstjóri, sem af gáleysi varð valdur að árekstri skipa með þeim afleiðingum, að fjórir menn fórust, talinn sekur við 28. og 29. gr. tilskipunar um alþjóðlegar sjóferðareglur nr. 8/1933, 261. gr. siglingalaga nr. 56/1914 og 215. gr. laga nr. 19/1940. Hann var og samkvæmt 68. gr. laga nr. 19/1940 og 264. gr. laga nr. 56/1914, sbr. 6. gr. laga nr. 40/1930, sviptur rétti til skipstjórnar og stýrimennsku 5 ár	404
--	-----

Sjó- og verzlunardómur.

Mál til greiðslu björgunarlauna	207
Mál til heimtu hásetakaups	225
Skuldamál á hendur útgerðarmanni	300
Mál á hendur váttryggingarfélagi vegna sjótjónsbóta	303
Mál út af nafnréttindum hlutafélags	416
Mál til viðurkenningar á sjóveðrétti	474

Sjómannalög.

Samkvæmt samningi stéttarféлага útgerðarmanna og sjómanna skyldu sjómenn hafa kaup frá lögskráningardegi til „uppgerðardags“. A var skráður háseti á skip B 3. júlí 1948, en afskráður 20. ágúst s. á., er skipið hætti veiðum vegna vélarbilunar. B greiddi A ekki kaup sitt, og hinn 30. sept. s. á. höfðaði A mál gegn B og krafðist kauptryggingar til 18. sept. Talið var, að orðið uppgerðardagur í kjarasamningnum merkti sama og reikningsskiladagur. Og þar sem B gerði A ekki reikningsskil fyrr en á dómþingi 14. okt. 1948, án þess að A ætti sök á drættinum, þá var krafa A tekin til greina, enda þótti ekki, eins og á stóð, ástæða til að lækka fjárhæð hennar samkvæmt 35. gr. laga nr. 7/1936	225
--	-----

Nótaformaður á sildveiðaskipi átti með ógætni sök á sjóslysi, er olli dauða fjöggra manna. Varðaði brot hans við 29. gr. tilskipunar um alþjóðlegar sjóferðareglur nr. 8/1933, 85. gr. sjómannalaga nr. 41/1930, sbr. 4. gr. laga nr. 36/1941 og 215. gr. laga nr. 19/1940. Hann var og samkvæmt 68. gr. laga nr. 19/1940 og 85. gr. laga nr. 41/1930 sviptur rétti til skipstjórnar og stýrimennsku 3 ár 404

Sjóveð.

- Sjóveð dæmt til tryggingar greiðslu bjarglauna samkvæmt 1. tölul. 236. gr. laga nr. 56/1914 207
- Sjóveð dæmt fyrir eftirstöðvum kauptryggingar og orlofsfjár háseta á sildveiðiskipi 225
- A var háseti á skipi, er B útgerðarmaður hafði á leigu frá D. Viðurkenndur var sjóveðréttur A í skipinu til tryggingar eftirstöðvum kaups og orlofsfjár samkvæmt 2. tölul. 236. gr. sbr. 243. gr. laga nr. 56/1914. A hafði verið afskráður úr skiprúmi 10. sept. 1948, en mál höfðaði hann gegn eigendum skipsins með stefnu birtri 30. sept. 1949. Sjóveðréttur var þó ekki talinn niður fallinn samkvæmt 252. gr. laga nr. 56/1914, með því að fyrningartími hafði lengst vegna ákvæða 16. gr. laga nr. 100/1948 474

Skaðabætur.

a) Vegna vanefnda á samningi o. fl.

- A hafði milligöngu um sölu fisks frá B í Reykjavík til D í Englandi. Er A krafðist þóknunar af B fyrir milligönguna, hafði B uppi gagnkröfu vegna ýmissa vanefnda D, er hann taldi A bera ábyrgð á. A var ekki talinn með vanrækslu í starfi sínu eða á annan hátt hafa orðið bótaskyldur gagnvart B. Var gagnkröfunni því hrundið 60
- A og B höfðu samkvæmt verksamningi reist raforkuver fyrir D. Er þeir höfðu höfðað mál á hendur D til greiðslu eftirstöðva endurgjalds fyrir verkið, gagnstefndi D þeim til greiðslu skaðabóta vegna dráttar á verkinu og galla á raforkuverinu. A og B höfðu ekki lofað að skila verkinu á neinum tilteknum tíma, en styrjaldarástæður höfðu seinkað framkvæmd þess. Þótti D því ekki eiga rétt til skaðabóta af þessari ástæðu. Samkvæmt verksamningnum skyldu verksalar bera ábyrgð á orkuverinu eitt ár, eftir að það væri tekið í notkun, og bæta á sinn kostnað úr göllum, er fram kynnu að koma og stafa af slæmu efni eða vinnu. Í málinu kom það fram, að vart hafði orðið nokkurra galla á verkinu, en D hafði ekki kvartað undan göllunum, að einum undanteknum, fyrr en löngu eftir að ár var liðið frá því, að orkuverið var tekið í notkun. Að því er tók til eins gallans, hafði D kvartað í tæka tíð, en með því að ekki hafði verið metið sérstaklega né leitt í ljós á annan hátt, hvaða fjárhæð kostnaður við að bæta úr honum mundi nema, var ekki unnt að dæma D bætur vegna hans. Samkvæmt þessu var gagnkröfu D að öllu leyti hrundið 117

- Hinn 14. maí 1946 keypti A íbúð af B og fluttist þegar í hana. Þegar frá leið, varð A var við raka í íbúðinni og leka með leiðslupípum. Hinn 17. des. 1946 beiddist hann dómkvaðningar tveggja manna til að skoða og meta galla á íbúðinni, og virðist hann ekki fyrr hafa kvartað undan göllum við B. Leitt var í ljós, að byggingargallar voru á íbúðinni og þess eðlis, að A varð ekki gefið að sök, þó að hann sæi þá ekki, er hann keypti íbúðina. Voru A dæmdar bætur úr hendi B eftir mati dómkvaddra manna, enda var hann ekki talinn hafa fyrirgert bótarétti með því að kvarta of seint undan göllumum 399
- A héraðsdómslögmaður hafði tekið að sér að innheimta veðskuldabréf fyrir B og fengið dóm yfir skuldurum. Rúmu ári eftir að sá dómur gekk, höfðaði B mál gegn A og krafði hann skaðabóta vegna vanrækslu á innheimtu skuldarinnar. Með því að ekki var reynt, hvort eða hversu mikil greiðsla kynni að nást með aðför hjá skuldurum, var A sýknaður af kröfu B að svo stöddu 456

b) *Utan samninga.*

- Er A ók bifreið sinni austur Tryggvagötu í Reykjavík, varð árekstur milli hennar og bifreiðar B. Taldi A bifreið B hafa verið ekið aftur á bak á sína bifreið. Höfðaði A mál á hendur B til greiðslu skaðabóta vegna spjalla á bifreið A. Gegn neitun B tókst A ekki að sanna, að bifreið B hefði verið á hreyfingu, þegar áreksturinn varð. Var krafa A því ekki tekin til greina 29
- A höfðaði mál á hendur ríkissjóði fyrir Hæstarétti og krafðist skaðabóta vegna tjóns, er hann taldi sig hafa beðið af mistökum dómara um framkvæmd dómaraverks. Rétt þótti að beita samkvæmt lögjöfnun ákvæði 33. gr. laga nr. 112/1935 um fyrningu ábyrgðar. Og með því að fyrningarfrestur samkvæmt þeirri grein var löngu liðinn, þegar málið var höfðað fyrir Hæstarétti, var ríkissjóður sýknaður þegar af þeirri ástæðu 42
- A, unglingspiltur, var farþegi í strætisvagni. Er hann ætlaði að loka afturhurð vagnsins, skelltist hurðin aftur. Varð hægri hönd A milli dyrastafs og læsingarjárnns hurðarinnar, og tók framan af vísifingri handarinnar um miðjan miðfingurköggul. A taldi slysið hafa stafað af því, að vagninum hefði verið ekið af stað, áður en hurðinni var lokað. Þótti ekki sannað, að bifreiðarstjórinn hefði gengið úr skugga um lokun hurðarinnar, áður en hann ók af stað. Var eiganda strætisvagnsins dæmt að greiða A skaðabætur samkvæmt 34. gr. laga nr. 23/1941, þ. e. fyrir vinnutjón, örorku og þjáningar, lýti og óþægindi 76
- A kom þar að, sem verið var að rífa herskála á vegum B. Hrundi þá gaf skálans á A og slasaði hann mjög. Var örorka hans metin 40%. Talið var, að brostið hafi á fullnægjandi öryggisútbúnað og gæzlu af hálfu starfsmanna B, en að A hafi ekki heldur gætt fullrar varúðar. Var sök skipt þannig, að B skyldi bæta A ¼

- hluta tjóns hans 114
- A var farþegi í áætlunarbifreið. Er farþegar höfðu farið út á viðkomustað, seildist A með vinstri hendi til afturhurðar vagnsins í því skyni að loka henni, en hægri hendi hélt hann þannig, að þumalfingur varð milli dyraumbúnaðar og hurðar hjara megin, er hurðin skelltist aftur, og tók af fingrinum fremsta köggulinn. Var örorka metin 10%. A taldi orsök slyssins vera þá, að vagninum hefði verið ekið of fljótt af stað. Þótti ekki sannað, að bifreiðarstjórinn hefði gengið úr skugga um lokun hurðarinnar, áður en hann ók af stað. Var eigandi bifreiðarinnar því talinn bera ábyrgð samkvæmt 34. gr. laga nr. 23/1941, en rétt þótti vegna ógætni A, að hann bæri hálf tjón sitt sjálfur. Var bifreiðareiganda dæmt að bæta hálf tjón A, sjúkrakostnað, vinnutjón, örorku og þjáningabætur 153
- A ók bifreið sinni aftan á bifreið B og olli spjöllum á henni. A þótti eiga alla sök á árekstrinum og var dæmt að greiða B fullar bætur. Ekki þótti sönnuð staðhæfing A um, að sumt það tjón, sem hann var krafinn bóta fyrir, stafaði af árekstri bifreiðar B síðar við landfestar á skipi 196
- A ók bifreið sinni frá norðri inn á Suðurlandsbraut, sem er aðalbraut, og ætlaði að aka vestur brautina. B ók í sama mund austur brautina. Er hann truflaðist af akstri A, beygði hann til hægri, en þá rakst bifreið hans á bifreið A sunnan við ökubrautina. Voru þeir A og B báðir taldir hafa sýnt óvarkárni, og var sök samkvæmt 4. mgr. 34. gr. laga nr. 23/1941 skipt til helminga. Spjöll urðu aðeins á bifreið A, og var B dæmt að greiða honum að hálfu viðgerðarkostnað og bætur fyrir afnotamissi 203
- Herlið Breta og síðar herlið Bandaríkjanna hafði tekið jörð A til afnota. Ríkissjóði dæmt samkvæmt lögum nr. 99/1943 að bæta A öll spjöll á eigninni vegna dvalar nefndra aðilja þar, enda voru ekki leiddar sönnur að spjöllum Breta á eigninni 217, 222
- A, verkamaður við uppskipun, varð fyrir meiðslum, er vörur féllu úr vindutaug skipsins. Varanleg örorka A var metin 65%. Slysið var talið hafa orðið fyrir mistök vindumanns, sem starfaði í þjónustu B, er annaðist uppskipunina. Var B dæmt að greiða A fullar bætur fyrir vinnutjón, örorku og þjáningar 275
- Húseign í Vestmannaeyjum var leigð herstjórn Breta til afnota, en síðar gekk herstjórn Bandaríkjanna inn í leigusamninginn. Eftir að herlið Bandaríkjanna hafði flutzt úr húsinu, krafðist A, eigandi hússins, bóta úr ríkissjóði samkvæmt lögum nr. 99/1943. Voru honum dæmdar bætur, sem hér segir: 1) Vegna spjalla á húsinu, sem ekki urðu talin eðlilegt og venjulegt slit og ekki rakin til dvalar Bretahers í húsinu. 2) Vegna vangreiddrar húsaleigu frá leigutíma Bandaríkjahers. 3) Vegna leigutaps á húsinu, eftir að Bandaríkjaherlið fluttist úr því. Hafði A haldið húsinu óviðgerðu og arðlausu að mestu um alllangan tíma, enda taldi hann sér

hafa verið fjárhagslega ofraun að hefjast handa um viðgerð, áður en skaðabætur væru greiddar. Þótti ekki óeðlilegt, að hann héldi húsinu óviðgerðu um tíma af þessum sökum, og voru honum dæmdar nokkrar bætur fyrir tjón hans af því	282
Maður, er beitt hafði konu ofbeldi og haft kynferðismök við hana að óvilja hennar, dæmdur til að greiða henni miskabætur	333
A varð sannur að því að hafa ráðizt að B á götu í Reykjavík og barið hann högg í andlitið. Missti B að mestu sjón á vinstra auga varanlega, og var örorka hans metin 15%. Var A dæmt að greiða honum bætur fyrir vinnutjón, örorku, þjáningar og óþægindi	346
A talinn bera bótaábyrgð gagnvart B vegna brots á höfundarrétti hans	353
A, aðili einkamáls, krafðist fyrir Hæstarétti miskabóta úr hendi B, málflutningsmanns gagnaðilja hans, vegna ummæla, er B hafði látið falla um A í munnlegum flutningi máls í héraði. Krafa um miskabætur hafði ekki verið gerð fyrir héraðsdómi, og var hún ekki dæmd í Hæstarétti	389
Í refsímáli gegn A var höfð uppi skaðabótakrafa á hendur honum. A var sýknaður af refsikröfunni, en skaðabótakröfunni vísað frá héraðsdómi	446
Skaðabótakröfu í opinberu máli vísað frá héraðsdómi, með því að hún var vanreifuð	446
A ók bifreið á götu á eftir B, sem var á reiðhjólí. Er B ætlaði að aka yfir götuna á vegamótum, rakst bifreiðin á hann, og hlaut hann allmikil meiðsli. A og B voru báðir taldir hafa ekið óvarlega, og var sök skipt þannig, að A skyldi bæta B $\frac{3}{4}$ hluta tjóns hans. Þó var A gert að greiða bætur fyrir spjöll á reiðhjólí að fullu, með því að hann hafði ekið yfir það, eftir að áreksturinn varð. A var dæmt að greiða B að $\frac{3}{4}$ hlutum bætur fyrir sjúkrakostnað, hjúkrunarvinnu konu B á heimili hjónanna, fataspjöll, vinnutjón og þjáningar og óþægindi. Dóttir B hafði ferðast frá Reykjavík til Akureyrar til að hitta B, sem talinn var í lífshættu eftir slysið. A var krafinn um greiðslu á ferðakostnaði hennar, en sú krafa var ekki tekin til greina	451
Í opinberu máli út af bifreiðarslysi var krafizt skaðabóta, en héraðsdómari gerði hvorki reka að því að leiðbeina kröfuhafa um kröfugerð né dæma bótakröfu. Var þetta vítt	460
Bifreiðarstjóra, er valdið hafði af gáleysi dauða manns, dæmt að greiða ekkju hans dánarbætur. Við ákvörðun bótanna var höfð til hliðsjónar álitserð tryggingarfræðinga	477

Skattar og gjöld.

a) Til bæjar- og sveitarfélaga.

Árið 1948 var lagt útsvar á A í Reykjavík, en hann taldi sér ekki skylt að greiða útsvar þar, með því að hann ætti lögheimili í Vík í Mýrdal og þar hefði hann greitt útsvar fyrir árið 1948. A hafði flutzt

- til Reykjavíkur í nóvember 1947 og ráðist þá til bæjarsímans, fyrst til undirbúningsnáms í 3 mánuði, en síðan í fast starf. Dvaldist hann í Reykjavík eftir það. Var þessi dvöl hans í Reykjavík talin hafa skapað honum heimilisfestu og útsvarsskyldu þar 162
- Lagt var útsvar á A í Reykjavík árið 1948. Hann taldi sig ekki útsvarsskyldan þar, með því að lögheimili hans væri á bæ einum í Reykhólasveit. Þar ræki hann bú, og þar dvaldist fjölskylda hans. Í málinu kom það fram, að A hafði ráðið úrsmiður til skartgripaverzlunar í Reykjavík árið 1944 eða 1945 og stundað það starf síðan. Sýndi hann ekki fram á, að hann hefði dvalist langdvölum utan Reykjavíkur á árunum 1947—1948, sem hér skiptu máli. Var hann því talinn hafa verið útsvarsskyldur í Reykjavík samkvæmt 8. gr. laga nr. 66/1945 168
- Elliheimilið G var krafið um greiðslu fasteignagjalds af húsi í Reykjavík samkvæmt 1. gr. laga nr. 67/1945. Hús þetta hafði G reist til íbúðar handa starfsfólki sínu, en áður hafði G notað hluta af elliheimilishúsinu til þeirra þarfa. Var það húsrúm nú notað handa vistmönnum elliheimilisins. Notkun starfsmannahússins var talin nauðsynlegur og eðlilegur þáttur í starfrækslu G. Var G. því talið undanþegið skyldu til greiðslu fasteignaskatts af því samkvæmt 4. gr. nefndra laga 385

b) Stríðsgróðaskattur.

- Ríkissjóði dæmt að greiða sýslufélagi hluta af stríðsgróðaskatti samkvæmt lögum nr. 10/1941 og nr. 21/1942. Mótbára, sem á því var reist, að skipting skattsins hefði um allmörg ár verið framkvæmd með öðrum hætti en lögin ákveða, var ekki tekin til greina 325

Skírlífisbrot. Sjá kynferðisbrot.

Skjöl.

- Í meiðyrðamáli A gegn B hafði utanríkisráðherra verið gert skylt eftir kröfu B að leggja skjöl nokkur fram fyrir héraðsdómara í trúnaði samkvæmt 1. mgr. 149. gr. laga nr. 85/1936. Úrskurður héraðsdómara um framlagningu endurrita var kærður til Hæstaréttar. Eftir að Hæstiréttur hafði kynnt sér skjölin í trúnaði, var úrskurðurinn staðfestur 26
- Fyrirvarsmanni og málf lutningsmanni aðilja einkamáls dæmd sekt samkvæmt 4. tölulið 188. gr. laga nr. 85/1936 fyrir að hafa lagt vísitandi fram á dómþingi í héraði skjöl með röngu efni 229

Skuldamál.

- A reisti hús fyrir B samkvæmt verksamningi, og skyldi B leggja til efni í húsið. A hafði þó pantað frá D hurðir og glugga, en láðist að krefja B um greiðslu fyrir efni þetta, er reikningsskil fóru fram, að smíði hússins lokinni. Síðar neitaði B að greiða andvirðið til

D, og varð A þá að greiða það. Krafðist A síðan endurgreiðslu á andvirðinu af B. Með því að B vissi, að hann hafði ekki lagt til efni þetta, og átti að geta séð af reikningum og fylgiskjöllum frá A, er reikningsskil fóru fram, að andvirðið væri ekki þar í falið, þá var krafa A tekin til greina	51
A, sem hafði haft milligöngu um sölu fisks frá B til D, fær greidda þóknun úr hendi B fyrir milligöngustarf sitt. B hafði uppi gagnkröfu vegna vanefnda D, er hann taldi A bera ábyrgð á, en þeirri kröfu var hrundið	60
Héraðsdómi í skuldamáli áfrýjað til staðfestingar	64
A og B höfðu sem verksalar reist raforkuver fyrir D. Þeir fá D dæmdan samkvæmt ákvæðum verksamningsins til að greiða viðbótar-greiðslur vegna kaupgjaldshækkana, meðan á verkinu stóð. Þeir fá einnig dæmt úr hendi D andvirði tækja, sem þeir höfðu lagt fram umfram skyldu samkvæmt verklýsingu, enda hafði D tekið við tækjum þessum og notað þau, þó að hann mætti gera ráð fyrir, að hann yrði krafinn um aukagreiðslu þeirra vegna. Hins vegar var hrundið kröfu A og B um viðbótargreiðslu vegna þess, að þeir hefðu lagt fram verðmeira efni í raforkuverið en ráð hafði verið gert fyrir í verklýsingu, enda höfðu þeir ekki tilkynnt D breytingar þessar frá verklýsingu fyrr en að loknu verki, og D aldrei gengizt undir að greiða kostnaðarauka af þeim sökum. Einnig var hrundið kröfu A og B um greiðslu kostnaðar af ferð, er þeir töldu sig hafa tekizt á hendur til að semja um viðbótargreiðslur við D. Gagnkröfur, er D hafði uppi vegna galla á verkinu, voru ekki teknar til greina	117
Staðfestur héraðsdómur um greiðslu skuldar samkvæmt vixli	172
Háseti sækir útgerðarmann um greiðslu á eftirstöðvum kauptryggingar og orlofsfjár	225
A sækir hlutafélag til greiðslu á andvirði véla, er hann hafði afhent félaginu. Með því að A var einn af stofnendum félagsins og andvirði vélanna, rétt ákveðið, nægði ekki til lúkningar á lofuðu hlutafjárframlagi hans, var krafan ekki tekin til greina	229
A hafði falið B hæstaréttarlögmanni innheimtu á skuldakröfu, en síðar svipt hann innheimtuumboðinu. Var A dæmt að greiða B þóknun fyrir innheimtutilraunir þær, er hann hafði þegar framkvæmt	237
Samkomulag hafði orðið með A, sérleyfishafa fólksflutninga með bifreiðum, og B, gistihússeiganda á viðkomustað bifreiðanna, að bifreiðarstjórar A fengju ókeypis gistingu og veitingar hjá B gegn því aðallega, að bifreiðar A hefðu viðkomu við gistihús hans. Eftir að B hafði sagt upp samkomulagi þessu, gistu bifreiðarstjórar A þó hjá honum um langa hríð, án þess að greiða jafnóðum endurgjald fyrir gistingu og veitingar. B krafðist síðar í dómsmáli endurgjalds af A og fékk það dæmt frá þeim tíma, er hann hafði sagt upp samkomulaginu	428

A dæmt að greiða andvirði vikublaðs, er hann hafði tekið að sér útsölu á. Skuldin var orðin meira en fjöggra ára gömul, þegar mál var höfðað, en samt ekki talin fyrnd samkvæmt 3. gr. laga nr. 14/1905, þar sem A hafði verið falið blaðið til umboðssölu 438

Skuldaskil.

A sótti um aðstoð til skilanefndar samkvæmt lögum nr. 85/1948, sbr. II. kafla laga nr. 100/1948, en var synjað um hana. Tími sá, sem umsóknin var hjá skilanefndinni, ekki talinn með fyrningartíma sjóveðs, sbr. 16. gr. laga nr. 100/1948 474

Slökkvilið.

Maður braut brunaboða, án þess að hætta væri á ferðum, og gabbaði með því slökkvilið. Var brot hans heimfært til 120. gr. laga nr. 19/1940 253

Stefna.

H/f A var skrásett á Akureyri, en stjórnendur þess allir heimilisfastir í Reykjavík. Birting stefnu á hendur A fór fram með þeim hætti, að stefnuvottar knúðu á dyr skrifstofu þess á Akureyri, en enginn svaraði, enda var húsið læst. Hittu stefnuvottar engan að máli. Þótti þetta ekki fullnægjandi stefnubirting, og þar sem enginn kom fyrir dóm af hálfu A, er málið var þingfest, var því vísað frá dómi 113

Stéttarfélag.

Orðið „uppgerðardagur“ í kjarasamningi stéttarfélaga sjómanna og útgerðarmanna skýrt þannig, að þar sé átt við þann dag, er útgerðarmaður gerir sjómönnum reikningsskil að starfstíma þeirra loknum 225

Stjórnsýsla.

Ríkissjóði dæmt að greiða sýslufélagi hluta af stríðsgróðaskatti samkvæmt lögum nr. 10/1941 og nr. 21/1942. Mótbára, sem á því var reist, að skipting skattsins hefði um mörg ár verið framkvæmd með öðrum hætti en lögin ákveða, var ekki tekin til greina 325

Stjórnsýslumenn.

Fimmtán mönnum dæmd refsing í opinberu máli fyrir meiðyrði um hreppstjóra í skjali, er þeir höfðu undirritað. Var málið höfðað eftir kröfu hreppstjórans samkvæmt b-lið 242. gr. laga nr. 19/1940 79

Svipting réttinda. Sjá atvinnuréttindi, borgararéttindi.

Sönnun. Sönnunarbyrði. Sbr. aðiljaskýrslur, blóðrannsókn, líkur, mat og skoðun, vitni.

a) *Í einkamálum.*

- Er A ók bifreið sinni eftir götu, varð árekstur milli bifreiðar hans og bifreiðar B. Taldi A, að B hefði ekið bifreið sinni aftur á bak og valdið árekstrinum. Í skaðabótamáli, er A höfðaði gegn B, tókst A þó ekki að sanna gegn mótmælum B, að bifreið B hefði verið á hreyfingu, þegar áreksturinn varð 29
- Beitt sönnunarreglu 1. mgr. 34. gr. bifreiðalaga nr. 23/1941 og skaðabótaskylda dæmd, þar sem ekki var sannað, að ökumaður hefði sýnt fulla aðgæzlu og varkárni 76, 153
- A seldi B fasteign. Af vætti vitna og öðrum málsgögnum mátti ráða, að umtal hefði verið með aðiljum um, að tiltekið lausafé fylgdi með í kaupunum, en sönnur þótti bresta um það, að þeir hefðu orðið ásáttir um kaupverð og að A hefði fallizt á að afsala eignarétti að muninum skilorðslaust í hendur B 106
- A og B, sem reistu raforkuver fyrir D á árunum 1939—1943, voru taldir eiga samkvæmt ákvæðum verksamnings rétt til viðbótargreiðslna úr hendi D vegna verðhækkunar á efni, sem lagt var til eftir 12. des. 1941. En með því að þeir færðu ekki sönnur á, hvaða efni þeir keyptu eftir þann tíma né hverri fjárhæð verðhækkun á því efni hafði numið, frá því að samningur var gerður, þá var ekki unnt að dæma þeim bætur vegna nefndrar verðhækkunar 117
- Í sama máli var D talinn eiga rétt til bóta úr hendi A og B vegna tiltekins galla á raforkuverinu. En þar sem ekki hafði verið leitt í ljós, hversu hárrí fjárhæð kostnaður við að bæta úr gallanum mundi nema, var ekki unnt að taka þessa bótakröfu D til greina .. 117
- Herstjórn Breta tók jörð A til afnota án samþykkis hans, en síðar tók herlið Bandaríkjanna við jörðinni af Bretum. Ríkissjóður var dæmdur til að greiða A að fullu bætur fyrir spjöll á jörðinni samkvæmt lögum nr. 99/1943, þar sem sönnur voru ekki leiddar að spjöllum Breta á eigninni 217, 222
- Er fjárnám var framkvæmt hjá A, þótti sannað með skýrslum aðilja, sem styrktar voru með framburðum vitna, að ýmsir lausafjármunir á heimili hans væru ýmist eign barna hans eða hjúskapareign konu hans 364
- A hafði með milligöngu kunningjakonu sinnar B komið munum í geymslu hjá D. Eftir að B hafði látizt, fékk D ekkli hennar munina í hendur. Er A krafðist munanna af ekklinum, færði hann nokkrar líkur fyrir því, að B hefði keypt munina af A og golið andvirði þeirra. En þar sem honum tókst ekki að sanna þessa staðhæfingu, var krafa A tekin til greina 463

b) *I opinberum málum.*

Bifreiðarstjóri, er ákærður var fyrir ölvun við akstur, kvað farþegann A hafa veitt sér áfengi, meðan á akstri stóð. A vildi ekki rengja þenna framburð, en kvaðst lítið muna um ferðalagið vegna ölvunar. Var sök A talin sönnuð	1
Bifreiðarstjóri var grunaður um ölvun við akstur. Áfengismagn í blóði hans reyndist 1.74‰. Með tilliti til vitnaframburða þótti samt ekki sannað, að hann hefði verið með áhrifum áfengis	56
Fiskveiðabrot talið sannað með mælingum yfirmanna varðsups, en ákærði játaði ekki sök sína	66, 158, 471
Í meiðyrðamáli þóttu ákærðu ekki hafa fært sönnur á réttmæti ummæla sinna	79
Fiskveiðabrot sannað með mælingum varðsups og játningu sakbornings	103
Tvö vitni kváðust hafa keypt áfengisflösku af bifreiðarstjóra tiltekinna bifreiðar að kvöldi tilgreinds dags. Sannað var, að A hafði ekið bifreiðinni þetta kvöld, en hann neitaði eindregið að hafa selt áfengi. Ekki könnuðust vitnin við A, er þau sáu hann á dómþingi. A hafði áður orðið sannur að ólöglegri sölu áfengis. Þótti sök hans sönnuð með framburði vitnanna	170
Ekki þótti sannað með tilliti til vitnaframburða, að A bifreiðarstjóri hefði verið undir áhrifum áfengis við akstur, enda þótt áfengismagn í blóði hans reyndist 1.24‰	181
A var staddur að næturlagi mjög ölvaður í herbergi konu einnar, B, og voru þau þar tvö ein. B ákærði A síðar fyrir ofbeldi og nauðgunartilraun. A taldi sig ekki muna, hvað gerzt hefði. Með skýrslu B, áverkum á henni og fleiri atvikum þótti í ljós leitt, að A hefði haft kynferðismök við hana að óvilja hennar. Hins vegar þótti varhugavert að telja sannað, að það hefði verið ásetningur A að koma fram samförum við B að henni nauðugri	333
A var barinn niður að honum óvörum á götu, og þekkti hann ekki árásarmanninn. B skýrði kunningjum sínum tvívegis frá því, að hann hefði barið A. Fyrir dómi kvaðst B þó ekki muna til þess, að hann hefði framið árásina, en sagðist hafa gengið við verknadinum í rælni. Með tilliti til allra atvika þótti sök B sönnuð	346
Skipstjóri á fiskibát talinn sannur að ólöglegum veiðum í landhelgi með skýrslum 5 vitna, en sjálfur neitaði hann sök sinni	379
Með skýrslu 4 ára gamallar telpu og ýmsum atvikum máls þótti sannað, að A hefði lokað telpuna inn í herbergi sitt og haft kynferðismök við hana. A neitaði hins vegar sök sinni	395
Tvö vitni báru, að A bifreiðarstjóri hefði selt þeim áfengi. Vitnin reyndust mjög reikul í framburði sínum og tvísaga um veigamikil atriði. Þótti sök A ekki sönnuð gegn eindreginni neitun hans	441
A var einn að kvöldi dags í bát, sem lá við bryggju í Vestmannaeyjum. A neytti þar áfengis, kveikti upp eld í eldavél og reykti vindlinga. Lítill stundu eftir að A var farinn úr bátum, kom eldur upp í	

honum. Þótti sannað, að A hefði valdið eldsuppkomunni, og var honum metið það til óvarkárni 466

Tilraun.

Maður braut að næturlagi hurð að herbergi konu einnar í því skyni að ryðjast inn til hennar, en ekki tókst honum að komast inn í herbergið. Var honum dæmd refsing samkvæmt 231. sbr. 20. gr. laga nr. 19/1940 333

Tómlætisverkanir. Sjá aðgerðaleysisverkanir.

Traustnám.

Hinn 1. sept. 1945 afsalaði A tilteknum fasteignum til B. Hinn 14. okt. 1946 afsalaði B þessum sömu eignum til D, en í því afsali var tekið fram, að vélar og fleira lausafé þar á staðnum fylgi með í kaupunum. A, sem átt hafði lausaféð, neitaði því, að það hefði fylgt með í kaupunum til B. Er D vildi sækja lausaféð í hendur A, tókst honum ekki að sanna eignarrétt sinn að því, og er tekið fram, að D hafi ekki öðlzt rétt fyrir traustnám 106

A seldi B nokkrar sauðkindur, er hann hafði á leigu frá D. D taldi sölnuna óheimila og vildi heimta sauðkindurnar úr höndum B í innsetningarmáli. A hafði verið heimilt samkvæmt leigusamningnum við D að selja einstaka gripi af leigufénu gegn því að fylla aftur í skarðið. Sala A til B var ekki talin hafa verið óeðlileg ráðstöfun, eins og á stóð. Þessi atriði ásamt fleira veitti B ástæðu til að ætla, að A væri í rétti sínum, er hann seldi honum sauðkindurnar, og voru engar líkur færðar fram í málinu gegn grandleysi B. Var kröfu D því hrundið 200

Tryggingar.

Bifreiðarstjóri, er stundaði mannflutninga og átti bifreið sína sjálfur, sagður skyldur að kaupa tryggingu samkvæmt 8. mgr. 36. gr. laga nr. 23/1941. Hann var og tryggingarskyldur samkvæmt 46. gr. laga nr. 50/1946 og sagður njóta allra réttinda, sem þau lög veita um slysabætur. Var honum þá og skylt að greiða full iðgjöld, svo sem þau eru ákveðin í 112. og 113. gr. siðarnefndra laga 248

A, verkamaður við uppskipun, varð fyrir slysi í vinnu hjá B, er annaðist uppskipunina. Slysið stafaði af mistökum manns, er var í þjónustu B, og var B dæmt að greiða A slysabætur. Tryggingastofnun ríkisins og Sjúkrasamlag Reykjavíkur höfðu gildið A bætur. Kröfðust stofnanir þessar endurgreiðslu bótanna í héraði úr höndum B. Kröfunni var hrundið, með því að B yrði ekki talið slysið hugrænt til sakar. Málinu var ekki áfrýjað, að því er kröfur stofnananna varðaði 275

Nótabátar og nót A voru vátryggðar hjá B. A taldi algert tjón hafa

orðið á munum þessum hinn 21. ágúst 1948. Með stefnu 3. sept. s. á. höfðaði A mál gegn B til greiðslu váttryggingarbóta. Hinn 4. sept. s. á., er málið var þingfest, greiddi B þær bætur, sem það taldi sér skylt að greiða. B var í héraði sýknað í málinu af frekari greiðslu, en dæmt að greiða A málskostnað, með því að það hefði ekki boðið fram greiðslu, fyrr en eftir að mál var höfðað. Samkvæmt váttryggingarskírteininu skyldi greiðsla fyrir algert tjón fara fram „venjulega 2 mánuðum eftir, að nauðsynlegar sannanir eru fyrir hendi“. Samkvæmt þessu taldi Hæstiréttur B ekki hafa bakað sér skyldu til greiðslu málskostnaðar með drætti á greiðslu váttryggingarfjárins 303

Umboð.

Rafveitunefnd kaupstaðarins Ó samdi við A og B um endurgjald fyrir raforkuver, er þeir A og B reistu fyrir Ó. Síðar varð ágreiningur með aðiljum um, hvernig skýra bæri tiltekið ákvæði samningsins. Taldi Ó sína skýringu vera í samræmi við umboð rafveitunefndarinnar, sem A og B hefðu séð, þegar samið var. Skýring A og B þótti hins vegar hafa meiri stoð í orðalagi samningsins, og með því að Ó hafði ekki tilkynnt þeim A og B, að hann teldi nefndina hafa farið út fyrir umboð sitt, heldur þvert á móti með framkomu sinni vakið traust þeirra á því, að samið hefði verið, eins og þeir héldu fram, þá var skýring þeirra A og B lögð til grundvallar í málinu 117

Í sama máli hafði Ó falið tveimur mönnum að meta, hversu hárrí fjárhæð viðbótargreiðslur til A og B ættu að nema, og komust þeir að tiltekinni niðurstöðu. Þeir A og B töldu Ó bundinn við þessa niðurstöðu, en m. a. af því, að menn þessir höfðu ekkert umboð frá Ó til að semja við A og B, var málsástæða þessi ekki tekin til greina 117

Umboðssala.

A hafði verið söluumboðsmaður fyrir vikublaðið F. Krafa á hendur A vegna umboðssöluunnar ekki talin fyrnast samkvæmt ákvæðum 3. gr. laga nr. 14/1905 438

Umferðarlög. Sjá bifreiðar.

Upptaka eignar.

Upptaka dæmd á afla og veiðarfærum skips, sem verið hafði að ólöglegum veiðum í landhelgi 66, 103, 158, 379, 471

Ólöglegur ágóði gerður upptækur í máli út af broti gegn gjaldeyrislöggjöf og verðlagslöggjöf 184

Í refsímáli út af broti á gjaldeyrisákvæðum var ólöglegur ágóði gerður upptækur 418

Úrskurðir.

Einkamáli frestað í Hæstarétti og aðiljum veittur kostur á öflun frekari gagna	157, 179, 415
Úrskurður um framhaldsrannsókn í opinberu máli	228, 342

Útburðargerðir. Sbr. húsaleiga.

Með úrskurði fógeta hafði A verið gert skylt að rýma húsnæði sitt. Eftir það fluttist hann úr húsinu og skilaði lyklum þess án fyrir- vara. Þótti áfrýjun A á úrskurðinum síðar ekki geta samrýmt þessum athöfnum hans, og var málinu því vísað frá Hæstarétti..	164
A, leigutaki íbúðar í húsi B, fluttist til Ameríku árið 1943, en sam- komulag varð við B um, að S skyldi hafa afnot íbúðarinnar, meðan A væri fjarverandi. S fluttist úr íbúðinni árið 1946, og leigði ekkja B þá F íbúðina, enda var þá enn óráðið um heimkomu A. Árið 1948 er A var aftur kominn til landsins, taldi hann leigusamning sinn enn í gildi og krafðist útburðar á F, en beindi einnig málinu gegn ekkju B. Talið var, að eins og á stóð hefði leiguréttur A fallið niður, er S fluttist úr húsinu. Var útburðarkröfunni því hrundið ..	241
Leigutaki, er hafði spilavíti í íbúð sinni, talinn hafa brotið svo gegn skyldum sínum gagnvart leigusala, að útburði ætti að varða	328
Leigusali krafðist þess með tilvísun til 1. gr. laga nr. 39/1943, að leigu- taka yrði gert skylt að flytjast úr leiguíbúð á 1. hæð húss í kjall- araíbúð í húsinu. Með því að ekki var talið, að kjallaraíbúðin kæmi leigutaka að sömu eða svipuðum notum og íbúð sú, er hann hafði tekið á leigu, var kröfunni hrundið	343
Úrskurður í útburðarmáli ómerkjur, með því að fógeta og fulltrúa hans, sem með málið fór, bar að víkja sjálfkrafa úr dómarsæti í málinu	382
A, leigutaki íbúðar, krafðist þess, að B, leigutaki annarrar íbúðar í sama húsi, yrði borinn út úr húsnæði sínu vegna óhæfilegrar framkomu gagnvart A og eiginkonu hans. A var ekki talinn hafa fært nægar sönnur á sakaratriði þau, sem útburðarkrafan var reist á, og var henni því hrundið	389

Útivist aðilja.

1. Áfrýjandi sótti ekki dómþing. Útivistardómur	44, 45, 102, 103, 181, 247, 248, 324, 376, 377, 378, 379, 440, 477
2. Útivist stefnda. Mál flutt skriflega samkvæmt 1. tölul. 38. gr. laga nr. 112/1935	64, 179, 438, 463
3. Ákvæði 27. gr. laga nr. 112/1935 taka ekki til þess, er útivistar- dómur gengur í máli vegna þess, að áfrýjandi sækir ekki dóm- þing	46
4. Stefndi kom ekki fyrir dóm í héraði, enda þótt honum væri lög- lega stefnt, og voru kröfur stefnanda teknar til greina sam- kvæmt framlögðum skjölum. Stefndi áfrýjaði málinu. Þótti reglan um afdráttarlausan málflutning ekki eiga að fyrmuna	

honum að koma að nýjum gögnum í Hæstarétti samkvæmt novaleyfi	399
--	-----

Valdstjórn. Sjá stjórnsýslumenn.**Vangeymsla. Sjá aðgerðaleysisverkanir.****Varðhald. Sjá refsingar.****Vátrygging. Sjá tryggingar.****Veð. Sjá lögveð, sjóveð.****Veiði. Sjá lax- og silungsveiði.****Verðlagslöggjöf.**

Í reglum, er verðlagsyfirvöld höfðu sett 11. marz og 6. okt. 1943, var ákveðið, að aðili, sem rekur verzlun hér á landi, en hefur umboðsmann erlendis til að annast þar vörukaup fyrir sig, megi bæta allt að 5% af kaupverði vöru við verð hennar, eftir að álagningu hafi verið bætt við kostnaðarverð, enda séu sýnd skilríki fyrir því, að umboðsmaðurinn hafi annast kaup vörunnar. Rannsókn leiddi í ljós, að hlutafélag, sem rak heildverzlun í Reykjavík og hafði umboðsmann til vörukaupa í New York, hafði lagt fyrir stjórnvöld verðlagsmála reikninga, er fólu í sér hærri álagningu en leyfð var samkvæmt áðurgreindum reglum. Auk þessa hafði félagið ekki dregið frá kaupverði vöru á vörureikningum umboðslaun, sem erlend fyrirtæki höfðu fært félaginu til tekna, og söfnuðust þannig fyrir innstæður í dollurum, er félagið ráðstafaði án heimildar frá gjaldeyrisyfirvöldum. Var A, framkvæmdarstjóra og stjórnarformanni félagsins, dæmd refsing samkvæmt lögum nr. 3/1943 og nr. 1/1943 svo og reglugerðarákvæðum samkvæmt nefndum lögum. Þá var og ólöglegur ágóði félagsins gerður upptækur 184

Verkalýðsfélög. Sjá stéttarfélag.**Verksamningar. Sjá samningar.****Verzlun.**

A, sem hafði milligöngu um sölu fisks frá B í Reykjavík til D í Englandi, fær dæmda þóknun fyrir milligöngustarf sitt úr hendi B. Gagnkrafa B vegna vanefnda af hálfu D, sem hann taldi A bera ábyrgð á, ekki tekin til greina 60

Framkvæmdarstjóra hlutafélags, er rak heildverzlun, dæmd sekt fyrir brot gegn verðlagslöggjöf og gjaldeyrislöggjöf. Ólöglegur ágóði

gerður upptækur hjá félaginu	184
Krafa á hendur A vegna umboðssölu á vikublaði ekki talin sæta fyrningu samkvæmt 3. gr. laga nr. 14/1905	438

Vettvangsmál.

Í máli út af veiðirétti í vötnum var deilt um takmörk vatnasvæðis. Sagt, að héraðsdómara hefði borið að nefna samdómendur og fara með málið samkvæmt III. kafla laga nr. 41/1919	212
--	-----

Vextir.

Krafizt 5% ársvaxta og þeir dæmdir	76, 225, 282, 451
Krafizt 6% ársvaxta og þeir dæmdir	51, 60, 64, 117, 153, 172, 196, 203, 207, 217, 222, 237, 275, 325, 346, 399, 428, 438, 474, 477
Vaxta krafizt frá sáttakærudegi eða stefnudegi	76, 117, 153, 207, 217, 222, 225, 275, 282, 325, 399, 451, 474
Í skaðabótamáli út af bifreiðarslysi var krafizt vaxta frá slysdegi og þeir dæmdir frá þeim tíma	203, 477
A hafði barið B og bakað honum líkamstjón. Í refsímáli á hendur A voru B dæmdir vextir frá þeim degi, er krafan var lögð fram á dómþingi	346
Vaxta krafizt frá næstu áramótum eftir að krafan stofnaðist og þeir dæmdir frá þeim tíma	60, 196, 237, 428, 438
A, sem greiddi skuld, en átti framkröfu á B, fær dæmda vexti úr hendi B frá þeim tíma, er hann greiddi skuldina	51

Viðskiptatilkynningar. Sjá aðgerðaleysisverkanir.

Vinnusamningar.

Samkvæmt samningi stéttarfélags sjómanna og útgerðarmanna um kaup og kjör á síldveiðum skyldu sjómenn hafa kaup frá lögskráningardegi til uppgerðardags. A var lögskráður háseti á skip B 3. júlí 1948, en afskráður úr skiprúmi hinn 20. ágúst s. á. Með því að B gerði A ekki reikningsskil, höfðaði A mál gegn honum með stefnu 30. sept. s. á. og krafðist kaups frá 3. júlí til 18. sept. Var krafan tekin til greina, enda ekki talin ástæða til að lækka fjárhæð hennar samkvæmt 35. gr. laga nr. 7/1936	225
Sjómaður fær dæmdan sjóveðrétt til tryggingar kaupkröfu sinni samkvæmt 2. tölul. 236. gr. sbr. 243. gr. laga nr. 56/1914	474

Vitni.

Skýrsla tekin af 9 ára gömlum dreng um atvik að slysi, sem hann varð fyrir	9
A lækni hafði stundað B í sjúkdómi, er leiddi hann til bana. Í einkamáli var A spurður um það sem vitni, hvort hann hefði gert B eða eiginkonu hans ljóst, að B ætti skammt eftir ólífað, og ef svo var, þá hvenær. A taldi sér ekki skylt að svara spurningunni og	

bar fyrir sig ákvæði 10. gr. laga nr. 47/1932 um þagnarskyldu lækna. Dómstólar töldu spurninguna ekki lúta að slíkum einkamálum, sem um ræðir í nefndri 10. gr., og var A því gert skylt að svara spurningunni	94
I lögregluréttarprófum út af grun um ólöglegar fóstureyðingar bar læknir sem vitni, að hann hefði orðið áskynja um, að fóstri mundi hafa verið eytt ólöglega, en ekki vildi hann gefa upp nafn viðkomandi konu eða kvenna, þar sem hann væri bundinn þagnarskyldu samkvæmt 10. gr. laga nr. 47/1932. Lækninum var talið óskylt að gefa vitnaskýrslu um þetta efni, þar sem honum hefði verið trúað fyrir vitneskju um það í læknisstarfi og, eins og á stóð, væri ekki nægilega rík þjóðfélagsleg nauðsyn til að rjúfa þetta trúnaðarsamband sjúklings við lækni sinn	149, 150, 152
Tvö vitni kváðust hafa að kvöldi tiltekins dags keypt áfengisflösku af bifreiðarstjóra ákveðinnar bifreiðar. Það kom í ljós, að A hafði ekið bifreiðinni umrætt kvöld. Er vitnin sáu A á dómþingi, könnuðust þau eigi við hann. Þrátt fyrir neitun A, var hann dæmdur sekur samkvæmt skýrslu vitnanna	170
Skýrslur vitna um sama málsatvik ósamhljóða	196
Vitni kveðst hafa verið ölvað, þegar atvik það gerðist, sem það var krafið vættis um. Virðist ekkert hafa verið lagt upp úr vætti þess	346
Skipstjóri fiskiskips dæmdur sekur um ólöglegar veiðar í landhelgi samkvæmt skýrslum 5 sjómanna, er fóru á vélbát til að athuga stað og athafnir fiskiskipsins	379
Fjögra ára gömul telpa varð fyrir því, að fullorðinn karlmaður hafði kynferðismök við hana. Eftir að telpan hafði nokkrum sinnum verið spurð um atvik að atburði þessum, taldi læknir, að skaðlegt mundi vera fyrir andlega heilsu hennar, að hún yrði yfirheyrð frekar. Frásögn telpunnar var mikilvægt sönnunargagn í málinu í sambandi við önnur gögn þess	395
Samkvæmt skýrslu vitnis mátti ætla, að það kynni að hafa gerzt brotlegt við refsilög í sambandi við atvik þau, er það bar um. Fundið var að því, að vitnið var eiðfest	404
Við rannsókn máls út af grun um ólöglegar veiðar skips í landhelgi var að því fundið, að ekki voru eiðfestir skipverjar skips þessa, þeir sem eiðfesta mátti að lögum	432
Tvö vitni báru það, að þau hefðu keypt áfengisflösku af A bifreiðarstjóra. A neitaði broti sínu. Vitnin voru mjög reikul og jafnvel tvisaga í framburði sínum, enda voru þau mjög ölvuð, þegar salan átti að hafa farið fram. Þótti ekki fært að eiðfesta vitnin. Var sök A ekki talin sönnuð	441
Er bifreið ók á hjólreiðamann á götu, sat A í framsæti hjá bifreiðarstjóranum. Skýrsla hans um atvik að slysinu braut í bága við sannaðar staðreyndir málsins og þótti því ekki geta staðizt	451

Víxlar.

- Synjað um frestveitingu í víxilmáli 111
- Höfðað var víxilmál á hendur A í héraði, en hann kom þar ekki fyrir dóm. Var honum dæmt að greiða víxilinn. A áfrýjaði málinu og krafðist ómerkingar þess og frávisunar frá héraðsdómi, þar sem skjal það, sem dóms var krafizt um, væri ekki víxill að lögum. Það kom fram fyrir Hæstarétti, að vegna skuldaskipta A og framkvæmdarstjóra eins, B, hafði A ritað nafn sitt á stað samþykkjanda á víxileyðublaði og afhent B það, en B ritaði víxilinn að öðru leyti til ráðstöfunar útgefanda, þó svo, að nafn útgefanda var óritað. Kannaðist A við, að fjárhæð víxilsins væri rétt og að hann skuldaði hana. Næst gerðist það, að B framseldi D rétt sinn samkvæmt víxilblaðinu, en D ritaði síðar nafn sitt undir sem útgefandi víxilsins og höfðaði málið gegn A. Talið var, að í ritun samþykkis á víxilblaðið hafi falizt af hendi A heimild til handa B og þeim, sem hann kynni að framselja rétt sinn, til að rita nafn útgefanda og neyta víxilréttar á hendur A sem samþykkjanda. Var skjalið samkvæmt þessu talið víxill og kröfu A hrundið 172

Vörumiðlun. Sjá kaup og sala.

Yfirvöld. Sjá dómara, stjórnsýslumenn.

Þagnarskylda. Sjá vitni.

Ærumeiðingar.

- Úrskurðað í kærumáli um skyldu ráðuneytis til framlagningar opinberra skjala í meiðyrðamáli 26
- Skjal, sem 234 íbúar K-hrepps höfðu undirritað, var lagt fram á sýslunefndarfund 7. júní 1948. A, hreppstjóri K-hrepps, taldi ummæli í skjalinu meiðandi fyrir sig. Hinn 15. des. 1948 krafðist hann opinberrar málshöfðunar gegn undirskrifendum skjalsins, en seinna takmarkaði hann málssóknarkröfuna við 15 nafngreinda menn úr hópi undirskrifenda, og tók ákærvaldið kröfuna þannig breytta til greina. Var saksóknin talin heimil, sbr. 27., 29. og b-lið 242. gr. laga nr. 19/1940. Ýmis ummæli skjalsins voru sögð ærumeiðandi og móðgandi og varða við 234. og 235. gr. laga nr. 19/1940. Voru sakborningar ekki taldir hafa réttlætt þau. Var þeim öllum dæmt að greiða sekt til ríkissjóðs og kostnað af birtingu dómsins. Hin meiðandi ummæli voru ómerkt 79
- Hæstaréttarlögmanni dæmt að greiða sekt vegna meinyrða um aðilja máls í munnlegum málflutningi í héraði 389

Örorka.

- Örorkubætur dæmdar 76, 114, 153, 275, 346

Öryggisgæzla.

Mál A, er dæmd hafði verið öryggisgæzla, var að nýju lagt undir úrskurð dómstóla samkvæmt 62. gr. laga nr. 19/1940. Hæstiréttur úrskurðar um öflun framhaldsgagna í því máli	228
A tímabilinu frá 12. maí 1948 til 2. júní s. á. lagði A eld í mörg hús í Reykjavík auk annarra smærri brota. Afbrot sín framdi A jafnan ölvaður að næturlagi. Samkvæmt álitagerð geðveikralæknis, sem lækna ráð lýsti sig samþykkt, var A, þegar hann framdi afbrot sín, haldinn geðtruflunum, sem stöfuðu af þremur samverkandi orsökum, þ. e. sefasýkisupplagi, bráðri heilabólgu og áfengiseitrun. Voru geðtruflanir þessar taldar hafa verið á því stigi og þess eðlis, að ekki væru efni til að dæma honum refsingu, sbr. 15. gr. laga nr. 19/1940. Þegar dómur gekk í Hæstarétti, hafði A batnað heilabólgan. En samkvæmt áliti geðveikralæknis, er lækna ráð hafði staðfest, mátti ætla, að áfengisnautn gæti ávallt orsakað afbrigðilega hegðun A. Var honum því dæmd öryggisgæzla samkvæmt 62. gr. laga nr. 19/1940	253

